N. Nozdroviczky Lajos: Vadászemlékei

N. Nendroviczky Lajos

Vadászemlékeim

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

VADÁSZEMLÉKEIM

ÍRTA:

N. NOZDROVICZKY LAJOS

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTARA.
ÁK. 5175. tételsz.
Csop. XV. N/38. 2114. szám.

BUDAPEST
STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT R.-T., BUDAPEST, VI., RÓZSA-UTCA 111.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ELŐSZÓ:

„Bocsánatot kérek, hogy magamról mesélek"

N. N. L.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A NOZDROVICI VÖLGY

Odafönt, az örökösen siető Vág folyó mentén van egy bájos völgy, ölében — családom ősi fészke.

Ott születtem, ott neveltek, oda visznek gondtalan gyermekkorom bűvös-bájos emlékei.

Valamikor régen, ... még mikor hosszú fehér szakállal tudtam az Istenkét, imára kulcsolt kezekkel, boldog álomba merültem, mert hiszen jó valék és másnapra kis puskát ígértek; — talán Diana már akkor takart be varázsfátyolával, hogy azután soha többé ne meneküljek ihletétől.

Nap-napot váltva, lassan múltak gyermekéveim, mert minden napnak minden órája soha nem látottakat hozott és jól emlékezem, hogy a sok csacsi kérdést alig győzték felelettel.

De megérkezik a szigorú nevelőtanár úr is, ráncbaszedi a kis rakoncátlan életet, formázza az akaratát, igazgatja a lelkét és végül jóbarátja lesz a kis embernek.

Aztán ott terem a verebek és rigók örökös mumusa, kis kapszlis puskával a vállán, széltében-hosszában járja a szép völgyet. Űz,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

kerget és hajszol mindent, ami előtte lábrakél és menekül és a kis puska lebeg azután örökre az óhajok zenitjén, hogy telítse a lelket a „per aspera ad astra“ képével.

... Lepkéidet, madaraidat hajszolva, csiga-bigáidat, bogaraidat szedve, édes gyümölcseidet lopva-tépve — mennyi gyönyörűséggel árasztottál el szép kis szülővölgyem és vajjon ki mesélhetné méltó szóval azt a nagy és büszke boldogságot, mikor azt a tízesztendős kölyökvadászt az első őzbakkal megajándékoztad ...

*

Ötven esztendő nagy idő! — annyi múlott azóta, hogy ismét arra jártam, — búcsúztam.

Ámulva-bámulva haladok a patak partján, — hívom, keresem régi pajtásaimat, a nagy diófákat, az édes-szagos körtét és almát termő barátaimat, — de ők már elmúltak.

Szaporán keresnek kedves emlékeim, mert hiszen ott minden mesél-regél, még az a néma szikla is ...

A sok szép tarka pillét most is hajszolnám, de azután — elereszteném, mert bánnám, hogy már nincsen „tanár“ úr, — ki a nevére tanítana; — pedig úgy is tudom.

A madarat sem bántom már, hiszen messziről látom, hogy ki állat fia.

És annak a lédeci kis leánynak sem szakítok már kis ibolyát, nefelejtset, mert a kis leánya — nagymama ...

Hej! — be nagy idő múlott azóta ...

Aztán fölszaladok a Hradistó-ra, arra a várhegyre, hol már Árpádok előtt állt a Nazdravje-i vár.

... Odaátról komoran néz felém az ősz Oroszlánkő; — néma az ütött-kopott ábrázatja, olyan az, mint aminő volt félszáz évvel azelőtt.

Száz fordulónál csillog a Vág vize; apró, kacér hullámai egymást hajszolva épp úgy iparkodnak arra lefelé, — mint annak idején.

Hegynek és völgynek is régi a formája, olyiknak talán a köntöse kopottabb.

Illatos még a kis ibolya, a nefelejts is, tulipiros a pipacsvirága és a madarak is még a régi nótát dalolják, de az emberek, azok — elmentek.

Aki pedig odajött, az — más ...

Sírkövek fehérlenek a domboldalon ...

Olyik düledezik és van, melyik már lefeküdt ...

A kripta dohos szagát érzem és mérhetetlen bánat száll a lelkemre

Szellő kísér, — az mesél a szép multról ...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Esteledik. Búcsúzik a nap a földtől. Az üres, lakatlan ház ablakának vakfénye villog felém; mintha valaki odabent búcsút intene...

A szerelem és a honvágy közös csókjával búcsúzom Tőled, — szép kis szülővölgyem.

... Egyformán kong a szomszéd falu harangja, merengve hallgatom és hangjának múló rezgésébe vegyül nótám melódiája:

„Ha még egyszer gyermek tudnék lenni..."

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

AZ ELSŐ FÖLAVATÁS

A nagy szoba sarkában négyen tarokkoztak és csibukoztak. Édes atyám és még három bácsi. Fölöttük függtek az ősök régen festett képmásai; — a párduckacagányos gárdista, a telezsinóros huszárezredes, a törvénykönyvekre támaszkodó Septemvir, a csúnya arcú Episcopus Catriensis és a többi de Eadem, — Obiit: anno dmi . . . etc.

Egy szigorú, antiflőrtös néni pedig mintha onnét felülről a szabadszájú Pista bácsit nézte volna, nehogy — csúnyákat meséljen . . .

Néha nagyot koppant a mutatóujj karneolos gyűrűje: kontra pagát ultimó! . . . és a bácsik szerényen zsinatoltak.

Én akkor tízéves valék és szomorúan néztem az ablakrácson átszűrődő napsugárban karikázó csibukfüstbe, mert szigorú nevelőm — Zvarinyi Emil — négy órára lecsukatni rendelt.

Csúzlival hajigáltam köveket a mansardtetőn át és némelyik odaát nagyot csörömpölt, — mert nem tudtam, hogy Tonko inas már nyitotta a melegágyakat. Ez volt a bűnöm, mely megfosztott attól a gyönyörűségtől, hogy én is szalonkalesre mehessek a bácsikkal.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Mert nekem is szabad volt már akkor a sok rézzel, fényességgel cifrázott egycsövű kapszlis puskával vadásznom és bánatomban tervet, bosszút forraltam; — mert ez ősi gyerekszokás.

Ide-oda töprengtem, egyszerre mintha valaki homokot szórt volna a falra, a zenélőóra megindult, nyekkent, azután méltóságos rézsodrony hangon négyet ütött, utána pedig — tudj' Isten hányadik ezerszer — lejátszotta két nótáját. Az első még ma is az emlékezetemben motoszkál: „Gibt's den gar kein Weg, gibt's den gar kein Steg, der mich von dieser Welt — lebend 'rausführen thaet". A második egy bájos menuette volt, melynek a levegőben tapogatódzó melódikus zenéje mellett a 60 éves Tante Klára jó kedvében, „slepp"jét magasra emelve kecsesen el-eltipegett, nem felejtvén megjegyezni: „Schauet Kinderchen, so habe ich vor vierzig Jahren in Budatin mit den Grafen Laci Csáky getanzt". Klára néni életében az előkelő, fess táncos bizonyára egy hatalmas momentum lehetett, mert ha csipdelték, akkor mindig azzal védekezett: „Man hat ja damals so vieles erzaehlt, doch nicht alles ist wahr gewesen."

A társaság apraja-nagyja már völgynek vonult, még csak Pista bácsi késett, ki előbb a szomszéd kúriájában szedte össze vadászfölszerelését. Oldalán nagy vadásztáska lógott, melynek fedőlapját domborúra hímzett vizslafej díszítette. Lebeda-féle híres puskájának széles bőrszíjára pedig ifjúkorában — valaki: „deine Melanie"-t hímezett. Ezt a puskaszíjat Pista bácsi nagy becsben tartotta, bizonyára kedves emléket őrzött vele és ha valaki tudakozódott, akkor mindig „hangosan" hallgatott: „Hm, hm, ilyenről nem szokás mesélni".

Mikor az urak után Tonko inas is már kikocogott az uzsonnával, megjelent Betti — a kulcsárné — és jó szívvel egy széket tett az ablakom rácsa elé. Háziasszony hiányában ő volt az, aki ha baj ért, simított, segített.

Jó ideig lestem-vártam, azután nagynehezen kievickéltem a nagyon szűkre szabott rácson és kis puskámmal kifutottam a társasággal szemben fekvő „Brezina" erdő aljába, oda, hol a szomszéd Motesiczkyak szoktak volt snepfet lesni és vártam a jószerencsét.

Hogy mennyi szalonkára lőttem, arra már én nem emlékezem, de tudom, hogy mikor az egyik lepottyant, — már-már a túlsó oldalon puskázó bácsikhoz akartam futni, hogy szerencsémmel hencegjek, de a jobbik eszem hazatessékelt.

Hogyan igen, — hogyan nem, de nevelő tanárom korábban indult völgynek és — óh Istenkém! — éppen akkor érkezett az oszlopos folyosóra, mikor én a ráccsal viaskodtam, és hogy kívül rekedt becses szituációmmal azután mi történt?! — na, ezek már nem szép emlékek!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

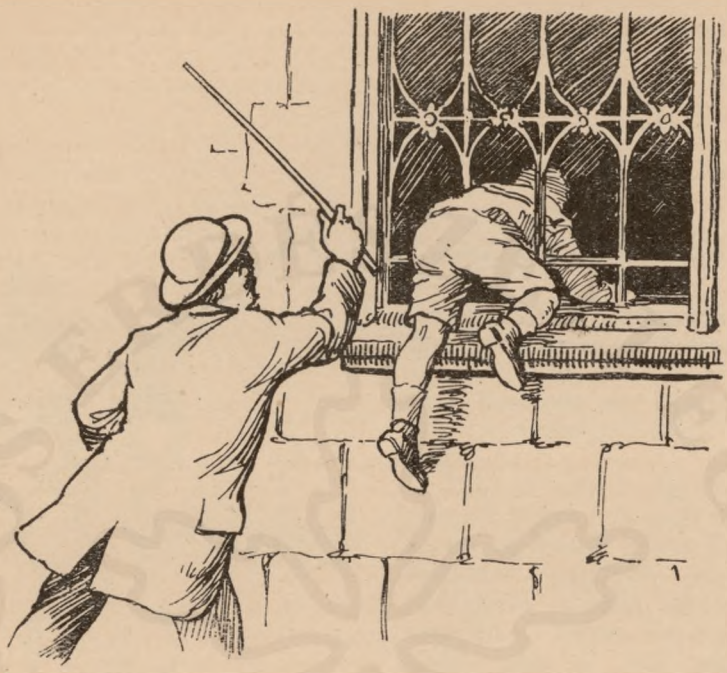

Kettőt kaptam-e, vagy hármat, — ki tudná megmondani? — de tudom, hogy soha nem tudtam a rácson olyan gyorsan átbújni, mint azon az emlékezetes estén, melynek emlékét lelkem becézve őrzi, mint ahogyan a jó anya édes örömmel öleli keblére visszatérő rakoncátlan, kedves gyermekét.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

AZ ÚRI MADÁR

Legrégibb vadászemlékem egy kép, mely az erdei szalonka vonulását igen mulatságos módon ábrázolta és Nozdrovicon, a gyerekszobában függött.

Több út vezetett egy kálváriaszerű hegyre, melyek mindegyike az ösmert német kalendáriumos snepfnek egy-egy strófájával, „Oculi, da kommen Sie, — Letare, das sind die wahre, stb. — volt jelezve. Napoleon-korabeli öltözetű, snepfarcú elegáns gavallérok kokettíroztak lorgnonos kacér snepfdámákkal, följebb már pezsgőztek, ölelkeztek és táncoltak, sőt a sarokban fának dűlt egy snepfbácsi, mely — vagy ki — tengeribetegségben szenvedett és kit mi, — gyerekek „Pista bácsinak" kereszteltünk. Aztán jöttek-mentek mankón bicegő, bekötött fejú sebesültek, végül pedig a „Quasimodo genti, halt, — Jaeger halt! — jetzt brüten Sie!" — felírásos úton a sok diszkrét családi jelenetet sejtő csoportok között fölfedeztünk egy nagyhasú, krinolinos snepfnénit, kire mi (7—8 éves gyerekésszel) ráfogtuk, hogy sokat evett és menten elneveztük „Tante Betti"-nek. Fölfedezéseink valószínűleg túlhangosak lehettek, mert a szemüveges, piszeorrú Fraeulein Lujze, mindegyikünknek kiosztott egy-egy pofont, a nekünk oly kedves kép pedig — „schon wegen die Kinder", — a vendégház ambitusába süllyedt!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Az első erdei szalonkát tízéves koromban lőttem. Akkor az úri népség apraja-nagyja kivonult a snepflesre, mely hangos, szalonna- és krumplisütéses majálisízű mulatság nekünk, gyerekeknek, különösen tetszett.

Tonko, az inas és Kvasznicza Jozso erdőőr vitte a szükségeseket, de az erdőőr szalonkára nem lőtt és mikor a bácsiktól kérdeztem, hogy miért nem szabad az erdőőrnek szalonkára lőni, édesatyám azt felelte: „na, mert az egy úri madár!" Azóta én is úri madárnak tisztelem a szalonkát és nem engedem, hogy „minden" puskás ember rászpricceljen.

És hogy az úri madár miért lett kedvenc vadam, ezt is elmondom.

Az erdei szalonka minden öreg világrész középzónájában található és mégis ritka madár. Ruhája válogatott, nem papagájos, mint a parvenü fácánkakasé, családi élete, jelleme és egyéb viselt dolgai pedig zárkózottak, misztikusak.

Az erdei szalonkát nem lehet csirkemódra tenyészteni, parancsszóra szaporítani, tömegesen befogni, mint a foglyot, fácánt, kacsát stb. és páratlan a madárvilágban, hogy a hímje nem hivalkodik szebb ruhával.

De nekem különösen kedves a változatos repülése, mely hol lassú, bagolyszerű, hol sietős, sőt szédületesen gyors és meglepő, szóval olyan, aminőt más, vadászható hasznos madár nem produkál.

Nem vitatom, hogy az erdei szalonka pecsenyéje elsőrendű-e, vagy csak jó. Tudok én annál ízletesebbet is; de szent igaz, hogy a német „Waidwerk" az úri madárnak még a belei tartalmát is megénekli, mondván: „wer ein Geld hat, der isst ein' Schnepfendreck, und wer kein's hat, der lasst den snepfen — weg".

És még egy régi német vadász-anekdota motoszkál a fejemben; mikor ugyanis a snepf „salmi"-t mód nélkül kedvelő kisasszonynak hülye asztalszomszédja fölsóhajt: „ah mein Fraeulein, — wenn ich eine Schnepfe waer'...!"

Az úri madár szerintem könnyen leszedhető; de mert ritka portéka, még a jó puskás is sokszor „elidegeskedik". Ezt jól illusztrálja a Herr Kommerzienrat panaszkodása: „Die Schnepfe fliegt oft in Zick-Zack! und ich schiesse immer in Zick, wann sie im Zack ist".

Annak idejében, mikor az aquarell-festők nehezen jutottak jó vékony „pimzli"-hez, az erdei szalonka szárnyának sarkantyútollát is használták, mely később vadászemlék számba ment. Vannak, kik a püspökfalat szőrcsomóját is kalapjukra ragasztják; de én attól tartok, hogy az új generáció még egy centiméterrel odébb keresi a büszke „Trofeát".

Különben a szokás — szentel.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Boldogult Gromon Dezső egy szlavóniai snepf-saison után úgy festett, mint egy indiánus, mert az összes lőtt szalonkák leghosszabb szárnytollait kalapjára tűzte.

Szlavónia és Horvátországban először 1883-ban vadásztam. Azután egy évnek kivételével 18 tavaszkor és őszkor szalonkáztam ott; három ízben pedig az Adria szigeteire és partvidékeire kísértem a szalonkákat.

Korlátlanul és legtöbbet snepfeztem a kihalt daruvári Jankovich grófoknak egytagban közel százezerholdas Sirač, Ivanovopolya és voljaniki uradalmaiban, melyek később a Tüköry-család birtokába kerültek.

Oly időkben vadásztam ott, mikor még örömmel jelentkezett 100 hajtó a másnapi vadászatra, gondtalan volt a mulatságom, az ország határán sem akadtam meg és talán az úri madár is vígabban szállt Magyarország felé.

A sok jó vadászpajtásom közül legkedvesebb volt a ritkaszép jellemű, aranyos modorú Jenek Rezső, ki német eredetét nem felejtve, büszke volt magyar állampolgárságára. Vele vadásztam legtöbbször és neki köszönhetem, hogy egynek kivételével, nem volt tavasz, hogy száz snepfet ne lőttem volna, mert udvarias barátsága sokszor még a feje fölött repülő szalonkát is kalaplengetéssel felém terelte.

Valamikor régen, mikor még Ferenc József csak osztrák császár volt, a daruvári szalonkabőségnek híre Bécsbe is eljutott és a császár Jankovich grófnak megígérte jövetelét.

Huszonnégy négyes ökörfogat hozta Carrarából a szűzfehér csiszolt márványt, hogy vele a fejedelmi kastély nagy száláját kitáblázzák.

Vadászkocsik tucatja érkezett Párisból, kertészek építettek, szépítettek, gyönyörű széles erdei utak születtek, számtalan betanított négyesben forrt a parádés andaluziai vér és mikor az úri madár megjött, a császár — lemondott, nem jött.

Az öreg Martin, Jankovich grófnak egykori „Büchsenspanner"-je, 30 évvel azután engem kísért az Adriára és sok szépet mesélt a régi nagyszabású szalonkavadászatokról, de én rájöttem, hogy Martin csak a javára, a nagy eredményekre emlékezett, mert a régi 25 esztendős följegyzések és lőjegyzetek szerint a mi vadászatainknak átlaga jobb volt, egyes vadászok pedig nem érték el — csak egy esetben — az általam Szlavónia és Horvátországban lőtt egynapos maximumot. Egy kétnapos vadászat mesés és legnagyobb eredménye — 1871-ben, — 318 darab erdei szalonka volt; mely vadászaton a francia eredetű háziasszonynak több francia vendége is résztvett, de ott volt Szlavónia úri népségének színe-java is.

A két vadásznapon már kora hajnaltól többszáz hajtó össze-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

terelte a nagy szomszédságot a meghajtandó területre és mikor a háziúr vendégeivel megérkezett, már friss, pihent hajtósereg szorította — dupla hajtásokban — a sok snepfet a puskák csöve elé.

Az összehajtást én is kultiváltam; de ilyenkor az első két hajtáshoz több jó puskás kell, mert az összeterelt és a nagy zajtól menekülő szalonkákat nem szabad elpasszolni, különben elkallódnak és körben visszarepülnek a meghajtott fiatalosokba.

T. Lujzival, gr. W.-vel és Jenekkel abban állapodtunk meg, hogy tavaszkor császármadárkakast is lövünk. Persze, ügyelni kellett, hogy meglássuk a fekete begyét, nehogy tojót lőjjünk.

De felejthetetlenek a délvidéki szalonkavadászataim is.

L. Cagliari és a Spaja ezer erdei szalonkát garantált, ha nem kímélem a fáradságot. Katarinics hajógyáros, egy-két podeszta és a raguzai Spaga megszerezték az engedélyeket, Cettinjében bemutattak a fejedelemnek és a görög Korfuban Ch. I. Breadley vendége voltam.

Korfu város akkor egy nagy angol kolónia volt és az egyhónapos fáradságos vadászatok után jólesett ott pihennem és kellő kényelemben a frakkot szellőztetni.

Ott ösmerkedtem meg egy német eredetű délamerikai dúsgazdag dámával, kit könyörtelen sorsa egyetlen rémes éjszakán férjétől, gyerekeitől és öreg édesanyjától fosztott meg. Gyilkos kéz és a rájuk gyujtott tűz végzett a szegényekkel.

Ez a szerencsétlen asszony azóta borult lélekkel járta a nagy világot, oda telepedett, hová a vidék híre és szépsége csalta, és ha a kedve elfogyott, más vidékre, más országokba, más világrészekbe utazott, hogy mérhetetlen bánatát felejtse és elhagyatottságán tompítson.

Egy többnapos achilleoni kirándulásunk ezer kérdés és felelete egy kis bizalmat teremtett; az asszony és társalkodónője a Himalája fenségéről, Tahiti kedves népéről, az amazoni őserdőkről és száz sok szépről mesélt, regélt, én pedig nagy szerényen, rajongva meséltem a Tátráról és bátyámnak turistamentes vadászparadicsomáról, hol még az Úristen is örökké pihen és álmodik.

Mikor az úri madarakat ismét hazakísértem, özv. E. R.-nétől úgy búcsúztam, „hogyha semmi közbe nem jön, hát viszontlátásra a Tátrában".

Az évek nyomán ösmerősök és idegenek, szóval és levélben kérdezték, vajjon odalent hol és merre vannak a legjobb snepfező helyek.

Sok minden függ az időjárástól. De rendes, normális időben és snepfvonulás idejében az úri madár mindenütt lelhető, hol a sűrű szikla tölgyes, vagy legalább is az öreg erika bokrosban ideig-óráig pihenhet, és terített asztalra akad. (Az erika gyökeréből faragják a jó angol pipát.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Korfuban leginkább az angolok vadásztak. Egy jó puskás egy napon — ha idejét éri — 100—150 snepfet lőhet, de én annál nagyobb eredményekről is hallottam — Samoson.

Magyar vadászemberre csak a felső Quarnero szigetein akadtam és aki velem tartott, hamarosan el is hagyott. Ott fürdöző és hajókázó honfitársaim mind azt hitték, hogy elegendő, ha az ember sok patront dug zsebre, egy kuttert vagy vaporettet bérel, a szalonkákat már jó előre eligéri-elajándékozza és azután — már nem is tölt, — hanem csak lő. Hát bizony sokan csalódtak.

A görög szigetektől eltekintve, a többi 30—35 vadászható szigeten és a partvidékeknek jó snepfező területein a szalonkavadászat igen problematikus és fáradságos. Jó vadászinas kell hogy kéznél legyen, és főzni is kell tudni; ha pedig napokig nem akadunk snepfre, akkor ott a Skutari-tó, vagy odafönt a Mostárské-Blato, melynek vizi szárnyasvad bősége mindenben kárpótol.

Mikor először ott vadásztam, akkor még a Skutari-tónak 18—20 kilométer hosszú montenegrói részében szó nélkül vadászhattam kedvem szerint, a Mostarské-Blatóra pedig a Narenta torkolatától a Blató végéig napokig sátoroztam és Franzl, a lusta tiroli jágerem alig győzte a lőtt vadat Metkovicsra szállítani. Közbe-közbe, persze, kövi fajdra (szirti fogoly) és keselyűre stb. vadásztam és mert szívesen szakácskodtam, soha egy percig nem úntam a napot.

Az erdei szalonkákat — tömegesen — mindig egy bóra, sirocco, greco vagy a szelídebb tramontána hozta és vitte, mert a szalonka lehetőleg szél ellen, vitorlás módjára, lavirozva vonul. Tehát tavasszal, a kemény északi bóra hozza az úri madarat; és 1896-ban megesett, hogy egy-kétnapos bóra után a chiunchii kis tölgyesben és érikás környékén Tüköry Alajossal körülbelül 400 darab szalonkára akadtunk.

A karsztos isztriai szigeteken elkopik a vizsla körme és kellő számú dalmátba oltott olasz gyerek nélkül nem lehet a Rücksackot megtölteni. De, szerintem, a közelfekvő isztriai szigeteken a chersói püspökség tölgyeseiben, az édesvízi tó vidékén, a chiunchii kiserdőben és a bolázi sűrűben legkényelmesebb és hellyel-közzel eredményes is a szalonkavadászat, mert kellő hajójáratok mellett az elhelyezés és az élelmezés sem okoz gondot.

A fáradságot nem kímélő jó puskás mindenütt mulathat eredményesen. Gróf Keglevich Miklóssal egyízben a Maggiorén találkoztam. Ez a szimpatikus, kitünő vadászember, félcipőben járta a karsztos erdőt és madárakasztói megteltek oly helyen, hol előtte egy bécsi posztógyáros — bécsi neves galamblövő volt — csak mutatóba tudott snepfet lőni. Sorra hibázta a szögletbe vágó szalonkát és mikor a „furcsa repülést" hibáztatta, nem állhattam meg, hogy — az általam nem igen dicsőített élőgalamb-lövészetet szelí-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

den oldalbalökve — megjegyeztem: „Hja, kalitkába kell a snepfet zárni és parancsszóra repültetni, no meg a fákat is kivágni, aztán jobban potyog a snepf".

Tavasszal a szigeteken lőtt szalonka nem konyhára való. Kevés ott a giliszta és a diétás, leromlott szalonkának olyan sovány a melle, mint a gyónócédula.

Én soha és sehol nem szalonkáztam, hol a snepfet nem volt módom értékesíteni, elküldeni. Csak egyszer fordult elő, hogy kénytelen voltam körülbelül 35—40 szalonkának a mellét kivágni, miből aztán Franznak és két vitorlásomnak fejedelmi menüt sütöttem.

Az első 50—100 darab tavaszi erdei szalonkát expressz küldtem Bécsbe Sachernek, ki darabjáért három forintot fizetett, pedig akkor a hízott és tarkózott fácánkakas is olcsóbb volt.

Az erdei szalonkának csak egy faja van és a német sem lehet külsőleg meghatározni.

Erről már a kilencvenes években, külföldi szaklapokban is nyilatkoztam, de ez a téma, mint egy rossz kísértet, az új generációk száján mindig visszatér és ismét csak a későbbi praxis öli meg. Német madarászok és különösen a bonni Closzner nagyszabású adatgyüjtéssel föl-föl elevenítették a kérdést, sokan két külön fajt vélnek a kékeslábú és sárgalábú snepf közt fölfedezni, de én azt hiszem, hogy kákán keresik a csomót. Hiszen azt sem tudjuk biztosan, hogy ez nem egy „kor"-beli variáció-e.

Az úgynevezett kvártélycsináló sovány szalonka nem más, mint az első sietős, lerongyolt snepf, melynek még nem volt ideje kövéredni.

A később érkező, mely már odalent Szlavóniában és a többi szárazföldi humuszos erdőben húsra kapott, azért bagolyfejű, mert tolla lazábban ül és nehezebb, mutatósabb, de már ősszel nincsen köztük tetemes súlybeli különbség. Súlyuk 250—350 gramm között mozgott.

Az erdei szalonka német nehéz külsőleg megkülönböztetni. Az egyetlen biztos módszer a kés, mely föltárja a heréket vagy pedig a petefészket.

A hozzáértő madarász kitapogatja a szalonka nemét.

Öreg vadászok a snepf legszélső szárnytollának belső szögellésében látták a kérdés kulcsát, de én nem egyre akadtam, melynél a biztos jel nem „stimmelt".

Mihozzánk az Adria és a Száva felől jön a szalonkák zöme tavaszkor és 5—6 hétig tart, mire rendes fészkelési helyére, a középeurópai nagy hegyekhez érkezik.

1896-ban, Lussinban, Károly István főherceg régi palazzójának valék vendége, mely a templomelőtti kikötő fölött szép bokros kertben feküdt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Az emeletnek széles balkonján reggeliztem és gyönyörködtem a bokrok között bujkáló úri madárban. A látvány úgy festett, mintha a szalonka nem félt volna ott az emberektől. Botpuskám kis tölténye kegyetlenül beleszólt a nagy bizalomba, de én meg vagyok győződve, hogy a kövek között éhesen vonuló szalonka öreg volt, mely már tapasztalta, hogy hol és merrefelé bízhat az emberekben, mint például a feketerigó a Margit-szigeten. Persze, az úri madár is apró életén át mindig a saját kárán tanul.

Hogy az erdei szalonka miképpen vonul, költ, él, és vajjon csak egy faja él-e, és évente egyszer költ-e, továbbá mikor, hogyan, egyesével szórványosan, vagy pedig tömegesen vonul-e, merre, mikor és miképpen lehet sikeresen vadászni, végül mitől pusztul stb., mindezekről részletesen írok egy kis könyvben, most csak futólag érintem a főkérdéseket.

Az ornithologia nem hisz senkinek, — én sem, egyes kivételes esetek számításba nem jöhetnek, — ha nincsenek bizonyítva.

Vadásztársaimmal sokszor virrasztottam holdvilágos éjjel, de soha 3—5 — a tojót követő hímek — szalonkánál többet egy csapatban vonulni nem látam, ha pedig nagyobb csapatot látni véltem, ezt nem tudtam kétséget kizáró módon bizonyítani.

Korán párosult, sérült és száz ok miatt visszamaradt szalonka ott költ, hol az ösztöne fészekrakásra nógatja; innen van, hogy költő szalonka minden középeurópai zónában lelhető, de az igazi költőhelye ama magasabb hegyvidék, hol a moha még a forró nyáron is bogarat-gilisztát termő nyirkosságban tartja a talajt. A szalonka másodszori költésének kérdését csak gyűrűzött példányok dönthetnék el.

Június és júliusesti lesen nem egyszer gyönyörködtem a havasok és törpefenyő aljában húzó szalonkákban és kedves emlékem egy júniusvégi cserkészet, mikor a természetimádó Demián Elek és Kocyan Antal ornithologus társaságában, az 1700 méter magasságban épült vadászház előtt egy békésen turkáló malacos vaddisznó fölött láttunk erdei szalonkát húzni.

Középeurópában az erdei szalonkák őszi vonulása kétszerannyi ideig tart, mint tavaszkor.

Fáradság, párzás, élelemhiány nem bántja őszi időben az erdei szalonkát és rendes időjárás idején nincs miért hogy siessen. Csak egy esetet tudok — melyet félszázéves szalonkavadász-megfigyeléseim legértékesebbjének tekintek —, azt 1922 október 14-ben észleltem.

Szokoly Alajos bernecei lakos hívott szalonkalesre, mondván, hogy életében nem látott annyi erdei szalonkát egy esti lesen húzni.

— Mennyit láttál? — kérdém.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

— Talán ötvenet! — volt a válasz és az igenlően bólintgató fiára tekintett, ki vele vadászott. Tamáskodva néztem a különben megbízható vadászra és ígértem, hogy másnap jövök.

Egy mély völgynek szemközt fekvő oldalát álltuk el.

Szóról-szóra igaz. Szokoly Alajos 43 darab szalonkát látott, én pedig — ki fiával vele szemben lestem — 31 darabot olvastam. Egyetlen egy szalonka sem repült a hegyoldalban, hanem valamennyi egyenként, nagy magasságban és feltünő sietősen keresztezte a völgyeket és a hegyek hátát, de a sok szalonka dacára csak én tudtam kettőt lőni, mert a többi lőtávolon kívüli magasságban, délnek, az Ipoly-folyó völgye felé repült.

Mintha veszedelem kergette volna azt a sok hegy-völgyön át, szokatlan módon vonuló szalonkát és énrám ez a természetbeli jelenség azt a benyomást keltette, mintha az éhség kergetné őket mélyebben fekvő folyómenti, szóval nedvesebb területre.

Minden vonuló madár akkor érkezik költőhelyére, mikor és hol a létfenntartáshoz szükséges eledelét leli. Innét van, hogy a hólé által felszínre hozott multesztendei bogárhullák és magvaknak is akad korai fogyasztója és természetesen, az erdei szalonka sem jöhet korábban, mint mikor a földnek fagyott kérge már szabad mozgást enged a gilisztáknak és egyéb szalonkacsemegéknek.

Ott, hol a hó későn olvad, vagy pedig a hófúvásos, zord időjárás új telet varázsol, ott az erdei szalonka tömörül. Ilyenkor sok szalonkáról mesélnek a vadászok.

Korai, szép meleg tavasz széjjel szórja az úri madarakat, mindenütt akad belőle, de nem — tömörülnek; sietnek oda föl, a normális fészkelő helyükre.

Tavaszkor a folyók és völgyek vezetik a szórványosan vonuló szalonkaseregeket és az öreg vadászember is először az előhegységekben keresi, lesi az — elsőket.

Egy szépen fejlett és színezett madárnak jobban üröl az ornithologus, mint a tarka-barka, degenerált, fehéres változásnak. Ez fölötte laikus mulatság.

Én azt hiszem, hogy a szalonkamama, — ha nem is éri baleset — visszatér költőhelyére.

Jenek Rezsővel, a legmegbízhatóbb ideális vadásszal, három esztendőben egyazon helyen akadtunk költő szalonkára az Ivanopoljai erdőben és mert Szlavóniában április elsején túl nem lőttünk szalonkára, úgy véltük, hogy ugyanaz költött háromszor ott, hol soha, — sem előbb, sem utána — költő szalonkára nem akadtunk.

Ezt bizonyítja Funk báró közlése is.

Írország nyugati részében, Stigo nevű tartományban, W. Askley földbirtokos vadőrje évek óta, minden esztendőben körülbelül 50 darab egyhetes szalonkafiókát gyűrűzött, melyeket má-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

jus—júniusban befogott. A tenger meleg áramlata ugyanis télire is ottmarasztalja az erdei szalonkát.

Első ízben 1912-ben gyűrűztek egy befogott nősényt, mely öt év mulva, 1917-ben visszatért eredeti költőhelyére. Ennek a hűséges szalonkamamának befogáskor eltört egyik lába, melyet a vadőr bicskával lemetszett, és aztán szélnek engedte a szegény állatot.

Ekkor „W. Ashley Stigo, 1917" jelzésű gyűrűt helyeztek a snepfnéni még megmaradt lábára és íme, 1922-ben, tehát a tizedik évében — harmadszor tért ismét vissza régi költőhelyére, hol újra befogták. A fiatal, gyűrűzött erdei szalonkák széjjelszóródtak; — több európai országból küldtek róluk hírt.

A többnejűségre vágyó papát pedig — (mint minálunk!), elcsalja más, idegen snepfnéni.

Ez az értékes szalonkagyűrűzési adat bizonyítja és jelzi az erdei szalonka vonulásának útját is és megerősíti a már többször nyilvánított nézetemet, hogy a természet rendje és gondos bölcsessége nem engedi a gyerekeket oda visszatérni, hol születtek, nehogy a beltenyésztés, gyöngítse a fajt.

Meghatóan szép példaadása a fenséges alkotó erőnek ez, melyet a homo sapiens képtelen követni...

Félszázéves szalonkavadászataim látható emlékét két dáma őrzi. Két legyezőt montiroztattam annakidején Rodek mesternél, melynek mindegyikét többezer kis „festőtoll" díszít. Moly és a szú nagy pusztítást végzett bennük, de az emlékezet hálásan köszöni az úri madárnak a nagy vadászgyönyörűséget.

A szlavóniai és horvátországi régi szép vadászterületek már nem léteznek; száz kézre kerültek, a régi uraik is meghaltak, aki pedig visszajött — az más.

A szigeteket még fölkeresem, hiszen száz magyar emlék búsítja ott a lelkemet és jól esik most ott álmodni.

Arbe, Veglia falain magyar vitézek nyomai láthatók; Págó mellett pihent meg először a tatárok elől menekülő Béla királyunk, Zárának pedig 1111-ben adott már Kálmán király statutumot...

Spalato! Istenem, mennyi bánattal mereng ott a magyar ember. IV. Béla nagy királyunk két leánya pihen ott, — Diocletian kriptájában és még nem akadt magyar, ki hazahozta volna...

...Suhogva száll a szellő, végig lejt az Adrián és odalent belekap az Achilleon eolhárfáinak feszült húrjaiba.

Kísértetiesen zsong a zenéje.

A tengerpart sziklái megélénkülnek, odasereglenek a nagyszemű Meduzák, a vakítóan fehérkeblű Szirének és egy nagyszakálú öreg gnóm mesél és regél:

„... Volt egyszer egy szépséges magyar királyné..."

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

KESELYŰ-LES

Mikor a „Čierna stina"-nak Montenegró felé ereszkedő lejtőjén a szépen színezett szirti fogolyra először vadásztam, nem egyszer gyönyörködtem a keselyűk repülésében, mert negyvenhárom évvel ezelőtt még nem győztük a levegőt, a nemes szirti sashoz szokott tátrai szemem is fölös tekintélyt kölcsönzött az addig nem ismert, csak látott keselyűnek, és elérhetetlen vággyal kísérte a magasban úszó madarat.

Szerelmes voltam az Adriába, melynek zajtalan, évezredes ősiségről mesélő-regélő környezete csodás szép kertben foglalja a tengert.

Alattam a száz szigettel teleszórt, ragyogóan színes, beláthatatlan tenger végtelen fényessége, fölöttem pedig az ég kristálytiszta azúrjában lebbenés nélkül körözött a nagy madár.

Akkor mégi fiatal valék, ezer szép gondolat váltakozott a lelkemben, merengve néztem a tovább-továbbszálló keselyű után és csak akkor ébredtem, mikor az a nagy hegyek kékjében már eltűnt.

Misztikus életű kedvenceim, az úri madarak még csak ímmelámmal vonultak, ráérős valék és elhatároztam, hogy pár napot a keselyűknek szentelek.

Cursolai kutteresem hamarosan vett egy vén szamarat, mely a szükséges cókmókomat a hegyekbe vitte. Franzl, a stájer jágerem pedig könnyen belopható leshelyet készített, azután — fültövön lőttem a vén csacsit.

Hja! „Per aspera ad astra!" Diffenbachnak sokatmondó festménye minden élőlénynek sorsát jelzi.

Másnap meg a szép szirti foglyot hajszoltam, hogy azokat az időközben lőtt szalonkákkal elküldjem, de a vadászszenvedélyem és a kíváncsiság a harmadik napon már korán reggel fölsegített a meredek hegyre, a leshelyhez. Mikor az óvatosan megközelített leshely réséből kitekintettem, egy pár holló és talán féltucat keselyű ráncigálta, tépte a csacsi beleit. Először dupláztam és gyorsan kiugorva, a tartalék puskából még kétszer lőttem a szélrózsa minden irányában menekülő lomha madarakra és jól emlékezem, hogy egy torkig zabált keselyű alig tudott a szikla pereméig cammogni, honnét aztán a mélységbe dobódott.

Sajnos, az életben nincsen minden a gusztusom szerint ren-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

dezve, mert mikor Franzl az egyik keselyűt magasra emelte, annak torkából ömlött az útálat és én a gondosan előkészített eredményes keselyűvadászatból menten kiábrándultam.

Egy évtizeddel később ismét délre kísértem az erdei szalonkát és ideig-óráig az isztriai szigeteken időztem, vadásztam.

Ott találkoztam gróf V. Ö.-nel, ki figyelmeztető célzásom dacára egy, a Velebiten általa szárnyazott keselyűvel az akkor ott székelő joviális Károly István főhercegnek „kedveskedett", vélvén, hogy a főherceg jó szívvel fogadja az ajándékot és az akkor épült grandei új palazzójának nyolcvanholdas kertjében helyezi el.

Ebből nagy krach lett, mert a főherceg egy rövid sor kíséretében köszönettel visszaküldte a madarat: „Danke, jedoch mein Haus hat für Aasgeier keine Verwendung".

Azon időben meglátogattam a lussini csillagvizsgálót, melynek világhíres, tudós vezetőjét, Brenner Leót arra kértem, értesse meg velem, vajjon minő módon lehet a teliholdnak képébe beállított messzelátó lencséjében látható vonuló madaraknak röpülési sebességét a háromszögelési tan segélyével meghatározni.

Velem volt Lussinpiccolónak ős vendége is, kinek vörösbarna arcbőre és arisztokratikus sasorrának rézpatinája, mint Mumnak és a sokcsillagos konyaknak élő reklámja — vacsora után lévén — kellő pompájában díszlett. Max gróf krakélereskedve azt kérdezte a Mestrótól, vajjon van-e fogalma arról, hogy a látható csillagok után mi van?!

A tudós nyugodtan tovább magyarázott: „A mi messzelátónk lencséje csak 28 centiméteres, de ha olyan nagy volna, mint a lussini öböl, akkor is csak megszámlálhatatlan milliárd csillagot látnánk, mely körülbelül mind nagyobb, mint a mi Földünk" — és azután M.-hoz fordult: „Most pedig a gróf úrnak egy parányi fogalma lehet, hogy ön minő nulla a nagy Mindenségben..."

M.-ot nagyon bántotta a dolog és a fülembe súgta: „Komm, — Schnepfentod, ich muss einen Sampusz trinken, sonst haue ich den Grobian einen Stern am Kopf!"

Azt hiszem, az Adriának alig akad utasa, ki ne látta volna a hajókat — úntalan bukdácsolva — követő bohócot, a delfint, melyet részben a hajósok babonája miatt nem szabad, másrészt pedig mert csak a fejlövés halálos, — nehéz lőni!...

Meléda vidékén bérelt vitorláshajómról lőttem egy ilyen métermázsás emlőst, melyet azután egy halásznak ajándékoztam.

Mikor a delfin hasát bontották, észrevétlenül egy — a matrózoktól beváltott — Mária Terézia-tallért dobtam a hal gyomrába. Miért? Nos, magam sem tudom. Tréfám részben nem sült el, mert a babonás halász rögtön ráfogta, hogy a halban talált kincs nagy szerencsét hoz és — zsebrevágta; én pedig kénytelen-kelletlen hallgattam.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Minden halász- és tengerészember babonás. Hiszen akad tengerész, ki évekig víz és ég között él és ráér arra is gondolni, hogy vajjon ezt a Mindenséget ki és mi kormányozza. Mert megérteni nem tudja, hát babonás lesz.

A delfin zsigerelése után baj ért és én hazafelé fordultam.

A kutter hajócska emberei egyszerre szóltak: „Uram, ne bántsd a delfint és a sirályt. Azok a hajókat követik és arra vigyáznak, hogy veszedelem ne érje. Az nekünk szent állatunk. A Mária Terézia-tallér is védi a hajóst, azért van, hogy immár másfél század óta viseljük. Az a nagy pénzünk, — a családunkat őrzi."

És én ismét beváltottam egy Mária Terézia-tallért, delfinre soha többé nem lőttem és mire haza érkeztem, váratlan szerencse ért.

Nem hiszek benne. Az eszem nevet rajta, — de jól esik ott a sziklák között, az egyhangú üres életet színezni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

FÜTYÜL A SZÉL, AZ IDŐ MÁR ŐSZRE JÁR . . .

Mikor az erdőszéli mogyoró érik és a dértől csípett som is hullatja ízes gyümölcsét, mikor a császármadár is már egyesével fürdik az útszéli porban s a boccsal járó medve sóvárogva nézi a lisztes berkenyének vöröslő fürtjeit, akkor egy titkos üzenet suhan végig az erdőkön, — hogy immár ők is csomagoljanak és induljanak lassan arra, — délnek.

Hol az erdőszélből, hol pedig az út mellől pattan ki az úri madár — az egyedül járó vadász hirtelen puskához kap, de a fák védik, azok takarják a szalonkát és mikor a vadász keresi — nincsen sehol, — eltűnt.

Előbb az urára, azután kérdően a fára néz az öreg vizsla, — talán . . .

Őszkor nem siet az erdei szalonka, mert hiszen a dolga felől ráér. Lassan vonul arra — délnek.

Szeretem az Adriát, szeretem a nagy csöndjét, a vad tengerét, ősfajta embereit és a sok-sok elhagyott szigeteit.

Ismerem az egész Adriát. Szép, gyönyörű szép az mindenképen. Sok helyüt sivár a sok kőtől, de dacos tengere élénkíti. Néha félelmetes és regényesen gyönyörű. Ha pedig csönd száll a nagy vizekre és a napnak bíbor Góliátja búcsúzik a földtől, akkor az ember szeme órahosszáig kíséri az el-eltűnő, távolmessze járó hajó füstjét, szebbnél-szebb gondolat űzi a másikat és az egyedül álmodozó ember szerelmes lesz az Adriába.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Legszebb a Velebitus alatt, ott, hol a kegyetlen malária a hajdan híres szorost őrző várost, a haldokló Oszerót halálra ítélte.

Csak egy kis múzeum hírmondója a hajdan dicsőségnek. Vendégkönyvébe Rudolf királyfi írta be nevét és még — valaki.

„Fütyül a szél, az idő már őszre jár...“ — és íme, engem is oda délnek vitt a vágy, — oda, merre a sok szép madár telelni jár.

... Vadászommal, a hűséges Franzl-lal éppen a bájos kis Palazzioléval szemben fekvő széles római úton kanyarodtam be, mikor egy piknik-kosarakat bontogató társaság termett előttem, — Dámák, urak, matrózok vegyesen.

Egy kis gőzbárka vesztegelt a parton, az hozta őket a nyilt vizen horgonyzott szűzfehér gőzyachtról.

Fáradtan kocogtunk. Egész délelőtt vadásztam és a sok szalonka is melegített, mert drótrácsra akasztva verte a hátunkat.

Klop-klop, — szólt a szögescipőnk, — egyszerre elhallgatott a hangos társaság, — mert a sok szalonkára esett a szemük. Tudtam, hogy mi leli őket.

A hirtelen csönd olyképen hatott, mint mikor a kávéház előtt zsinatoló férfinépség előtt egy szép leány elhalad és — csönd lesz.

Erdei kakasok! — szólt valaki angolul. De alig mentünk negyven lépésig, — Franzl hátrapislogott és: „bitt' schön Gnae' Herr, einer kommt schon!“ szólt — hátra intve fejével.

Jólszabott ruhájú hajóinas állt elibém és illedelmesen kérdezte, vajjon az ura — a gőzyacht felé mutatva — hol és minő módon szalonkázhatna és hogy az úrnői is nagy vadászok stb. Na, nekem sem kellett több.

„Mondja meg az urának, ha tőlem valamit akar, akkor fáradjon...“ — de már jött is. Később mondta, hogy a gesztusomból megérezte...

Egy percig méregettük egymást; de mikor Franzl, kalapját leemelve a hátam mögé állt, — a Walking-Brechesses, elegáns ember bemutatkozott: — „Ch. J. Br.... vagyok, Dámáimmal együtt vadászok vagyunk stb. — és szeretnénk szalonkázni... vajjon lehet-e?“

Egyelőre hidegen, három lépés távolságról beszélgettünk, de mikor Br.... megtudta, hogy mi járatban vagyok, hogy ott jogom van vendéggel is vadászni, — akkor hívott, hogy Dámáinak is bemutasson és hogy egyben velük uzsonnázzak.

Most végre fölmelegedtünk és megbeszéltük a másnapi kirándulást, melyet látható örömmel közöltek a Yacht szakácsával.

Másnap babonásszámú nap volt. Br... szép sógornéja megszeppent. — „Babonás, fél?“ — kédeztem.

„Nincs mitől féljek!“ — volt a kurta, hideg válasz.

Eredményes szép vadásznapunk volt. De mikor a mellettem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

vadászó magas szép leánynak egy duplájáť megbrávóztam, — felém se nézett.

A kutyafáját! — és többé nem dícsértem ügyes lövéseit.

Este a Yachton ebédeltem. Frakkot húztam.

Nem emlékezem az előzményekre, de mikor a „házi"-gazda megtudta, hogy gondtalanul járom az Adriát, hogy ideig-óráig élek bérelt vitorlásomon és hogy Korfuig utazok — összenéztek.

— Merre visz a maguk útja? — kérdeztem.

— Régi faragott márványokat, kutakat, címereket, bútorokat keresek-vásárlok otthonom részére, azután Brindisi, Korfu, Málta, Tunis, az Oázisok, Algir és — haza, — szólt Br... és hívott hogy jőjjek velük, ameddig kedvem tartja.

A hívás meglepett és természetesen fontolgattam, miközben a szép hideg leány hosszú szempillája kinyílott és tengerszínű nagy szeme felém fordult:

— Nos, fél?!... Jön?!

— Jövök...

Franzlt hazaküldtem. A hűséges stájer vadász neheztelt és — szemtelenkedett: „B'hhüt Gott, Gnae' Herr! — i hab' glei' denkt, das der Gnae' Herr — balzt!... Waidmansheil!...

Dobrovnikkal szemben fekszik az a kedves kis sziget, hol Rudolf királyfi egy percre álmodozott.

Szép olajfák és öreg pineák között kis kastély szürküllött. Abban a kertben mulattam másodmagammal, azután leutaztunk Antivariba, a Skuttari-tóra, hogy a montenegrói részében vadásszunk.

Brindisiben Yacht gazdámnak volt dolga, mi pedig a narancsligetekben gyönyörködtünk, de célunk Korfu volt, hol a Skriperan-i erdőkben óhajtottunk vadászni, a Dámák pedig az Achilleonra kíváncsiskodtak, mert sok-sok szépet meséltem Erzsébet királynénkról és a későbben kidobott Heine szobráról, melynek márványába vésette ezt a jellegzetes verset:

„Was will die einsame Träne
sie trübt mir nur den Blick,
— sie blieb aus alten Zeiten
in meinem Auge zurück...

Két hónapig utaztam velük és Algirban elbúcsúztam tőlük — örökre.

A Yacht kapitánya feszesen tisztelgett. Harmincnyolc matróz búcsúzott hangosan — tengerészmódra.

Dübörögve vert mérges habot a hajó csavarja, azután méltóságosan fordult nyugat felé.

Jó ideig integettünk egymásnak búcsút, odaát pedig — mintha egy fehér csipkekendő szállt volna a feneketlen tenger vizére...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Március elején érkeztem édes Anyámékhoz. Az erdei szalonkák is már megjöttek és a kebelei erdőben húztak, hol pár hónappal azelőtt édes Anyámtól búcsúztam.

Édes Anyám tudta, merre jártam és még aznap este elkísért lesre, hogy — meséljek.

Egy szalonkapár repült a fejünk fölött. Lassan, imbolyogva húztak, csipegtek és kavarogtak, azután eltüntek.

— Édes fiam, — miért nem lőttél? . . .

*

Ez volt utolsó délvidéki vadászutam.

Fütyül a szél, a szalonkamadár ismét vonul arra lefelé.

És most, mikor lelki szemem régi kedves emlékeimet öregségem szegett szárnyáról nézi, én is már halkan citálom azt a verset:

„Was will die einsame Träne . . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

LONSKÉ POLJE

Tavaszkor, mikor a nagy hegyekről gyorsan olvad a hó, a torkig dagadt Száva visszatolja a mélyfekvésű Lonja-folyó vizét, mely aztán hamarosan elönti a Lonské-poljénak nevezett százötvenezer holdas árterületét.

A Lonské-poljába több magánuradalom és az állami erdők rengetege is belenyúlt, de a világhíres tölgyeseket még a hetvenes években aprópénzre váltották és tíz év mulva — mikor én ott vadásztam — a visszasírt régi dicsőséget már csak a sűrű fiatalosokból ki-kimagasló több száz—félezer éves odvas tölgyóriás hirdette, melyek koronáiban sasok, kányák, ölyvek és egyéb szárnyas rablók fészke feketéllett.

Közel negyvenezer holdon vadásztam ott korlátlanul és mielőtt vadászélményeim egy-egy epizódját elmesélném, hálás szívvel gondolok az akkori — még részben élőkre, kiknek szívessége a sok vadászgyönyörűséggel megajándékozott.

Millió szárnyasvad fészkelt a beláthatatlan mocsarakban, és főleg madárvonulás idején jött és ment a sok hápogó, fütyülő, trifkölő lármás sokadalom, melynek nyomában a ragadozó szárnyasok apraja nagyja víjogott.

A mocsár vadbőségét jellemzi, hogy egyedül gr. Z. M. t.-i birtokán évente 22—24 ezer vadkacsát fogtak a sík vízre feszített hálókban.

Azt a madársokfajtaságot sehol másutt nem láttam; sem Tamarán, sem a Szkutari-tavon, Mostárské-Blatón, sem pedig a dunai, tiszavidéki és dunántúli mocsarakban; és én azt hiszem, hogy nagy részét a madárvonulás évezredes útja és a szávamenti mocsárvizes erdők csalták-kötötték arrafelé.

Ott lőttem sok előkelőséget és ritkaságot is; többek között az egyetlen kerecsent, törpesast és a legnagyobb, legvénebb rétisast is, melynek szétterpesztett szárnya 2 és fél méteren felül ölelt.

A nagy, fakófehér vén madarat megcsodálta az öreg Hodek is, ki annak idején több, általam lőtt sast preparált.

Nagyot loccsant a vizen, mikor az expresszgolyó a magasból ledobta, de én korántsem éreztem azt a vadászörömet, mint mikor az első — száz mormota füttye által jelzett — szédületesen ereszkedő szirtisast lőttem. A görgeteg gránitjára hajította go-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

lyóm. Már haldoklott, mikor Elek bátyámmal hozzáértem, de utolsó, reám meresztett éles-merész tekintését el nem felejtettem. Bosszút, kegyetlen halált üzent a szemével.

Az öreg Koczyán Antal, a Tátra kitűnő és szavahihető ornitológusa és figyelője mesélte, hogy egy szirtisas a zubereci völgyben szemeláttára ereszkedett egy rókával, melyet a páfrányosban dögölve megtalált. A sas egyik lábával tarkón fogta, a másik csüdjének 6—8 cm hosszú karma pedig kétoldalt mélyedt a róka gerincébe.

A szávamenti halászok sokat meséltek a réti- és királysas viselt dolgairól.

Endlicher jószágigazgató egy halászó rétisast látott a Száva vizébe fúlni, mely többé nem került a víz színére. Mi húzta a víz alá? Nem látta.

Az öreg Panczner főerdész pedig kis csengetyűt kötött a hálóba került rétisas testére és állítólag két esztendőn át hallották a csilingelve repülő madarat.

Parlagisassal én is láttam — a távolból — verekedni. Gyönyörű szép látvány volt, de én úgy láttam, mintha a vitézebb, de kisebb parlagisas lett volna a vesztes, mert ő hagyta el a csatateret, a lomha halrabló pedig tovább keringett nedves birodalmában.

Panczner negyven évig tartózkodott a Lonské-pojle legvaddúsabb vidékén, de egy ragadozó madárnak sem tudta a latin nevét. „Kleiner Adler" és „Grosser Adler", ez volt a meghatározása; a héját pedig „Grosser Gauner"-nek klasszifikálta, mert a baromfiát vitte; és az elegáns repülésű vándorsólyomra azt mondta: „Ich kenn' ihm, auch so ein Lump!"

Szóval, az öreg Pancznernek a vadászkirándulásaimon nem vettem jó hasznát. De ott volt az ügyes Majetics. Azelőtt vadászom volt, aztán Z. M.-nek ajánlottam, mint rendkívül ügyes ragadozópusztítót. És mikor kedvenceim, a hosszúcsőrűek megjöttek, ő vezette fáradhatlanul a hajtókat.

1883 óta Szlavónia és Horvátország sok jó szalonkázó-területeiben vadásztam; de bárhol vadásztam, oly szalonka-bőséges vadásznapokat, mint a szávamelléki sok ezer holdas fiatalosokban, csak egy-egy adriai és görög szigeten élveztem.

Íme egy példás eset:

Egy ízben a t.-i kastély úrnője — csütörtökön este — az ebédnél említette, hogy édesanyja, özv. K. V.-né grófné Budapesten, szombaton este, gróf Apponyi Albert tiszteletére egy nemzetipárti nagy ebédet tervez és kételkedve kérdezte, vajjon lehetséges lenne-e 2—3 tucat erdei snepfet „kurir"-ral fölküldeni?!

Nekem sem kellett egyéb. A vadászvirtus torkonragadott és rögtön intézkedtem. Lovas ide, lovas oda és másnap a gárdájával

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

korán érkező főerdész engem már helyben talált. Az átlag száz méter keskeny, de 8—10 kilométerig terjedő Száva és legelőmocsár közti sűrű fiatalosokat egyedül is győztem elállani.

A hajtóknak külön jutalmat igértem és aztán minden úgy ment, mint a karikacsapás. Csöndes, szép idő, sok snepf és „igenyes srét" is volt. Ilyen hajtásokban egy biztos puska többet ér, mint sok közepes, mert az egyszer eltolt szalonka többnyire elelkallódik, észrevétlenül elszáll. Délben beszüntettem a vadászatot, az inas pedig az éjjeli gyorsvonattal Siseken át Budapestre, az üllői-úti palotába vitte a — 37 darab erdei szalonkát.

1890—91-re korán köszöntött be a fagyos tél. Nap-nap után esett a hó és ha az ég kiderült — krudélisan fagyott. Befagytak a vizek, erek, mocsarak, végül befagyott az öreg Száva folyó is és hamarosan előkerültek ama bizonyos legöregebb horvát emberek, kik odalent november végén ilyen csudát világéletükben nem láttak. A hasig érő hó pedig két álló hónapig kérgesre fagyott és a t.-i uradalom kitűnően ápolt, gondozott vadjára, fácánosára reászabadult a nagyszomszédság ragadozóinak aprajanagyja.

Túl onnan, Boszniából, sűrűn váltott a farkas és ideig-óráig ott ténfergett a Lonské-polje mocsárerdeiben, nádasaiban; a vén tölgyóriásokban nyivákolva farsangolt a vadmacska-szerelem és a nyúlénál sűrűbb lett a róka nyoma.

A személyzet tehetetlen volt. Csak Majetics dolgozott keményen. Naponta hozott rókát, nyestet, görényt; Laube fácánvadásznak pedig megteltek csapdái.

A személyzet minden nap nyomozott és az eredményt még délelőtt jelentették.

Szenvedélyem persze nem ismert határt, senki mást nem engedtem vadmacskára lőni, és én is két marokra fogtam a gyilkot.

A vadmacskák többnyire a sűrű fiatalosokban, 3—400 éves odvas tölgyekben laktak, honnét őket Majetics kikénezte, kipiszkálta; de ha kellett, fákat is döntettem.

A kiugró, menekülő állatot azután agyonlőttem.

De a befagyott muzilovcsicai nádasok is sok dúvadat rejtegettek; — azokat a határos erdő felé hajtattam és mondhatom, hogy vadászéletemben sehol annyi jött-ment ragadozót nem láttam, mint azokban a kilométeres keskeny hajtásokban, hová minden hullott jószágot kivitetni rendeltem.

De hiszen az eredmény mindennél hangosabban beszél, mert két hónap alatt tizenegy vadmacskát lőttem; mindmegannyi veritabilis vadmacskát, nem pedig holmi elvadult cicákat.

A legszebb rókák bundájából szőnyeg készült, melynek közepén a vadmacskák, — kifelé pedig egy pár tucat válogatott róka illeszkedett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Ez a szép szőnyeg hangosan díszítette a t.-i kastély belépőjét.

De a legszebb és legnagyobb vadmacskát a szimpátikus Zay László lőtte. Nagyobb volt egy fejlett rókánál, és ha a nozdrovici hegyek között pillantottam volna meg, Isten bizony — hiúznak néztem volna.

Sajnos, a vadmacska bundája nem tartós.

Nagyon sajnálom, hogy azon télen nem vetettem magamat a farkasok után, pedig elég akadt belőlük. Egyszer három ordast az erdőszélen figyelő őzeknek néztem, és csak akkor eszméltem, mikor a sötétbe ugrottak.

De egy igen erős hímfarkas mégis ott hagyta a bundáját, sajnos, csak hetek mulva akadtak reá; — ott feküdt egy odvas fatönk tövében, merre — kerestük.

Panczner főerdész három nagy ordasra 25—30 lépésre duplázott abban a pillanatban, mikor a kutyáját lefogták. Kutyáját megmentette, de a három farkas is elillant, mert az egyik lövés öreg srétje három méter magasságban vigyorgott egy gyertyánfa kékesszürke kérgén.

Macska-szerelem ideje lévén, érdekes esetekben sem volt hiány.

Gróf Zay Miklóssal vadászva, kétízben akadtunk félig fölfalt kandúrra, melyeket a nyomok szerint a győztes fölfalt.

Micsoda rémes macskamarakodás lehetett abban a faoduban!...

Panczer főerdész strychninnel is dolgozott. Leplanban, a legelhagyottabb erdőbe vonszoltatta a szegény öreg Czindery-t, az utolsót a ménesből, — és azt jól preparálva, — egy hétig feléje sem néztünk.

Azután érthető kíváncsisággal közeledtünk a lódög felé.

Csupa apró behavazott dombocskák jelezték a strychnintemetőt, a lódögön pedig egy rétisas — H. Allucilla — agónizált. Csukott szemmel, lecsüngő szárnyakkal ült a dögtrónuson és csak akkor pislogott felém, mikor már a puskámat emeltem.

Varjak, szarkák tucatjai, — köztük egy holló — és sok más egyéb behavazott, méregtől hullott ragadozó feküdt a nagy lódög körül; valóban egy állatfestő Wereschagin ecsetjére méltó ritka kép.

Tavaszkor a szalonka-hajtásokban a hajtók még sok bomlott bundájú rókára, kutyára, vadmacskára akadtak.

Tizennégy évig laktam az ország határán kívül. Sok lakatlan vadságban vadásztam, — hiszen mindig azt kerestem, — de soha sehol nem láttam a Lonské-poljét határoló erdők és mocsaras sűrűkhöz hasonló, — gusztusom szerinti szép és érdekes vadászterületet, melybe az évente odateleptített fácánok az egész boszniai szomszédság ragadozóit csalták.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

És ezen a nagy népes vadászterületen vadásztam kedvem szerint — egyedül, mert nem volt úripuskás, ki velem tartson. Elűzte a szúnyog és a mocsárföld.

Sok-sok szép vadászemlékem javarészét annak az Istentől el nem hagyott, de emberektől távol eső Lonské-poljénak köszönöm, melyet talán azért is szerettem, kedveltem, és mert a másik szerelmemnek, a nagy hegyeknek — merő ellentétje.

De a Száva vizének halászatát is a t.-i uradalom bírta, — negyven kilométer hosszúságban. Ott láttam a legnagyobb harcsát, ott ettem a legjobb kecsegéket és az elmaradt holt vizekben ott öregedtek 8—10 kilóig a fenékig tiszta mély vizek hóhérjai, a csuka királyok.

Télvíz idején Lonské-polje sík vize beláthatatlan volt és a Balaton képét ölté, mert az erdőktől határolt árvíz vadászterületünket — ideig-óráig — egy síkban 32 kilométer hosszúságban elöntötte. A hét község férfinépe hálójának terjedelme szerinti meghatározott árban, a t.-i uradalomnál vadkacsafogásra jogosított jegyet váltott és a nagy vizen ezer lazán erősített háló várta a sötét éjszakákat, hogy az alacsonyan repülő kacsák és egyéb vonuló madár a háló kötéseibe tévedjen, melyek a csomók közt játszva — erősebb beütődésre — menten összehúzódtak.

A t.-i uradalom hiteles adatai mesélik, hogy a hetvenes évek elején egy évben 26.000 vadkacsa lett befogva; az én időmben egy krateckói rőtszakállú öreg zsidó vette szerződéses áron a vadkacsákat; tőkést, kenderesmagost, kanalast és a ritka nyílfarkút, ellenben a csörgő, fütyülő, cigány és egyéb apróbb fajta kacsákat a lakosság elfogyasztotta. De nemcsak kacsák, szárcsák, búvárok, parti futók, kis és nagy szélkiáltók stb. tévedtek a hálóba, hanem a vonuló vízi- és mocsárvad jött-ment gárdájának sokszáz faja, sőt a kegyetlenül vad héja, az elegáns keskenyszárnyú vándorsólyom, barna kánya, ráró stb. és hellyel-közzel rétisas is a hálóba került, ha az ott vergődő kacsára vásott a foga.

Évek után ismét arra jártam. Mérnökök szaladgáltak új gátakon. Sugáregyenes csatornák születtek. Ezer ásó és kapa túrta, vágta az ősi fekete mocsárföldet, de a Lonské-polje nagy medencéjét nem tudta senki betömni; és ha az öreg Száva megharagszik, ismét ott hápog a zöldnyakú gácsér és ott hemzseg a vele egy tálon élő vízinépség jött-mentje.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

TÁTRAI EMLÉKEK

Az öregségnek kedves attributuma, hogy a régen átélt szép emlékképek a „tegnap" ecsetjével festve sorakoznak lelki szemei elé. És mikor e kedves emlékekből egyet-kettőt én is leszögezek, vagy pedig a közvetve hallottakról mesélek, teszem ezt részben azért is, hogy azok örökre el ne mosódjanak.

Régen, mikor még csak tizenegyesztendős latinista magántanuló valék, minden szabad időmet a nozdrovici völgyben töltöttem és vadásztam.

Úgy emlékezem, mintha akkor mókust hajszoltam volna a vágásszéli erdőben; — egyszerre Cézár kutyám morogva-vinyogva hozzám futott, a sűrű málnásból pedig egy nagy medve bukkant elő, mely után én sréttel töltött kapszlis puskámnak mind a két csövét elsütöttem, azután — illa berek — a kúria ámbitusáig meg sem álltam.

Az effajta hősöket akkor „szépreményű ifjú"-nak titulálták; de én szeretettel gondolok arra az ötvenöt év előtti csudafutásra, melytől még Cézár is „pánikot fogott", mert — hála Istennek — még ma is él azon időbeli nevelőtanárom, ki mindezek dacára szemtelen fickónak minősített, mert hogy a medve után mertem kacsasrétet spriccelni.

Akkor minden vadászember az előltöltő puska „Brand"-jára esküdözött, de hogy ez mi a csuda volt, nos, azt én mai napig sem tudom.

Sina báró egy 14-es kaliberű „Canon Cordu"-féle Lefoucheaux puskát küldött Párisból édes atyámnak, ez volt a vidékünk híressége, mert — az akkor hetenként kétszer kézbesített ajtónagyságú „Pesti Napló"-ba — ez a puska dobta legsűrűbben a nyári nyúlsrétet.

A mai puskás már talán nem is tudja, hogy a puskakaliber száma attól függ, hogy mennyi egyes golyó telik — egy font ólomból — beléje.

Áhítattal hallgattam az őszszakállas bácsiknak magatapasztalt medve-, hiúz- és vadkanmeséit; nagy esete volt akkor minden medvekalandnak, mert az expresszpuskák elterjedéséig minden dúvadat közelre kellett belopni, hogy azt a golyó pontosan érje

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

és ölje, és mert a kilőtt „stutz" már nem segíthetett a kényes szituáción.

Vadászéletemben több medvehalálnak voltam tanuja, de én mindarról vajmi keveset tudok mesélni, mert engem medve soha nem támadott, még kutyáimban sem tett kárt és mire hozzá értem, a szerencsésen applikált golyó már végzett vele, sőt az is megesett, hogy egy „haji" medve, a hiúznak szánt dupla nullás sréttől gurult holtan lábaim elé.

Szóval én a medvében soha nem láttam a — medvét. Nagybátyán 1870-től 1900-ig — gyönyörűszép és sokezer holdas vadászterülettel rendelkezett, melynek zergerégiójában kétízben találkoztam — macska-ügyességgel sziklák között mászó medvével.

Jankó, Elek bátyámnak 70 éves erdőőre vadász életében tizenegy medvét lőtt; de ha valaki nógatta, hogy — meséljen, azt felelte: „nem tudok, mert nem láttam! — belefutottak az éjjelre kicövékelt puska drótjába..." Csak kettőt lőtt előltöltő puskával. Azt mondta, hogy 40 lépésen túl nem mert lőni; — annyira belopta. De mikor egy hazárd lövésem sikerült eredményét látta, akkor esküdözött: „Pánu Bohu priszahám", ha nekem mindig ilyen puskám lett volna, akkor én nem 11, hanem 50 medvét lőttem volna.

Háború idejében a vadregényes túrócmegyei necpáli uradalmi vadászterület is a nyakamba szakadt, melynek a medve állandó lakója volt. Egy ízben másodmagammal gyönyörködtem egy okos necpáli anyamedvében, midőn az többszöri kísérlet után egy mogyoróbokorra rátehénkedett, hogy annak ágai vissza ne pattanjanak, aztán az érett mogyorókhoz tessékelte két bocsát. Vannak, kik ezt is a véletlennek vagy „Instinkt"-nek tulajdonítják, de nekem ez az Instinkt nagyon „stink"-ol.

Stubnyai remek vadászterületemen egyszer rászóltam a sötétben málnázó medvére és ékes tót nyelven alaposan leszidtam, mert a lövésemre — késett. Azt hittem, hogy a Gyuri vadász...

A Volovec nevű 2000 méter magas havas törpefenyőjében láttam egy medvétől leütött ökröt, melyet a medve több mint 400 lépés távolságból oda behúzott. Sok bacsa siratta tínóját, juhát odafönt; de a falvak közelében, lent a völgyekben a mackó kitér a jó falatnak; — persze itt is van kivétel. 1912-ben Körmöcbánya város erdőmesterével egy medve- és vaddisznóharcnak színhelyét néztük, mely teljesen föl volt túrva és aztán „ki jobbra, ki balra" vezetett a véres nyom, — novemberi havon — de egyikük sem lett meg.

Idei boccsal járó medvére, ott, ahol az állandó vad volt, nem engedtem lőni.

Ruttkával szemben, a Kis-Kriván és a Rosudec csúcsok között fekszik a túróci Révayak nagy havasa, mely áfonyaéréskor a nyugati Tátrának legjobb medvés vadászterülete volt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Augusztus végén három megyének medvetársadalma adott ott — a terített asztalnál — találkát és nem egy vadászvendéget avattak ott a Király, a Haza és Szent Hubertus nevében medvevadásszá, kik mindannyian bizonyára annak is örültek, hogy a többi szentség ilyenkor nem számít.

1913-ban báró Révay Gyula engem is odainvitált. Erdőőrei sok medvét jeleztek és ámbár két jó medvés vadászterületem volt, a hívásnak örültem. Agglegény sorsom azonban másképpen döntött, mert én akkor — dürögtem. Ötvenéves ember pedig ha dürög, — akkor beteg; azonfelül még egy „kellemetlen Beihirsch" is akadt kit le kellett „forklizni", szóval — én szégyenszemre lemondtam.

Mikor aztán R. megjött és mesébe fogott, na, akkor lettem csak igazán beteg.

R. egyedül nem győzte a nagy havast, hol két jó és nyugodt puskás egymásnak hajthatja a menekülő medvét.

R. három nap alatt kilenc medvét látott; kettőt lőtt és egyet megpuskázott. Az egyik lőtt medvéjével kellemetlen afférja támadt. Lövés után a medve a törpefenyőben, melynek szélén legelt, eltűnt. R. utána sietett és hogy jobban széttekinthessen, a törpefenyőnek kúszó ágára lépett és azon himbálódzott. Egyszerre megmozdul a talaj lábai alatt, — Révay Gyula hátraesett és szemben találta magát a tehetetlen morgó medvével, melyet azután — fekve — egy lépés távolságból fejbelőtt.

Az első golyó a medve lapocka fölötti gerincét roncsolta szét és ez volt R. szerencséje.

R.-nak, fiatal kora dacára, ez már második kényes medvekalandja volt.

Egy évvel azelőtt az általa megpuskázott és utánairamodó dühös anyamedve ölelésétől csak vadászának lélekjelenléte mentette meg, ki — szemtől-szembe — báránybundáját dobta a medvére és amíg ez a bundát bősz dühében szaggatta-tépte, R.-nak sikerült egy gyorsan becsúsztatott golyóval a medvét fületövén lőni.

Ez a két medvekaland R.-nak édesanyja előtt jó ideig titokban lappangott, de mikor kipattant, a gyermekét féltő anya megtilotta leányának, H. bárónőnek, — egyelőre — hogy medvére lőjön.

Korom és vadászmultam megengedi, hogy H. bárónőt kiválóan fegyelmezett s jó puskásnak minősítsem, ki már a medve szemébe is nézett és nem egy vadkanagyara lett díjazva.

És most kalapomat emelve elmesélem, hogy kis időre mi történt; szeretném, ha a „ma" fiatalja jól bevésné a lelkébe.

H. bárónő vadászától kísérve a „Kántor"-völgyben cserkészett, és mikor kutatva túl a szűk völgyön nézett, — mint deus ex machina — egyszerre előtte terem egy öreg medve és anélkül, hogy szimatot fogna, — jó serétlövés távolságban — lassan továbbcammog. A vadász nyugtalan lesz, de H. bárónő az adott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

szóra gondol, óvatosan lezárja a kis Schönauert, lapockára emeli a legyet és az élesre állított ravaszt elengedi...

Ennek a néma lövésnek nincsen trofeája, de van színarany érme.

Négy évvel ezelőtt ugyanazon völgyben R. L., a bárónő bátyja belopott egy bőgő szarvast, melynek nyomában egy medve haladt. Öt perc sem tellett és a két rossz barát már „békésen" egymás mellett feküdt.

1921-ben gróf Révay László engem egy holdvilágos cserkészetre invitált. December 13-án érkeztem — holdtölte napján — és ott találtam egy ízig-vérig vadászembert, gróf Stáray Gábort, ki időközben csupa „tréfából", éjnek idején egy pár vaddisznót kipuhatolt, hogy aztán velem együtt kiki a maga szerencséjét megkeresse. St. G. ekkor mesélte el egyik őszi cserkészetének kedves esetét.

Stáray a hegyekben cserkészett, egyszerre megérinti a vadász és súgja: „Gróf úr! — ott, a szederindásban legel egy m e d v e!" Stáray megpillantja az öles sűrűben föl-fölbukkanó barna állat törzsét, — gyorsan lő és azután mindketten az árokba húzzák az erős — v a d k a n t... Egy óra mulva már a tulsó völgyben haladtak és a vadász ismét sugdosott: „Pán osviceni! — ott a nagy v a d d i s z n ó!" — és egy feketeség felé mutatott.

Stáray gróf a lövés pillanatában jól látta, mire lő és azt is látta, hogy a d i s z n ó egy szépen fejlett m e d v e, de ennek az esetnek a körülmények és a szerencse oly gyönyörű emlékképet rajzoltak, melyet átélni mindenesetre irígylésreméltó vadászgyönyörűség. És mindez két órán belül történt.

Mikor egy-egy medve tőlem vagy kísérőmtől szimatot fogva megugrott, mindig arra gondoltam, vajjon van-e az embernél b ü d ö s e b b élőlény, mert hogy még a medve is megrettenve menekül a szagától. Vagy talán ez az ősi I n s t i n k t?

Vadászéletemben kutatva, egy-egy elhamarkodott, hirtelen odadobott lövés, vagy egy elriasztott, későn észrevett és meg nem lőtt ritka és kívánatos vadnak históriájára még ma is szívesen gondolok. Hiszen nem történt egyéb, mint hogy az a vad — megmenekült. Tartom szerencsémnek és ma már nem is bánt az a fiaskó.

De azért egy ostoba lövésnek ma is betege vagyok.

Első hiúzom esete az, mely a lelkemet marja.

Az a hiúz nagyon garázdálkodott a mrázi vadászterületemen. Az utolsó tépett őznél nyomban fölültem egy igen alkalmas öreg fenyőre és elhatároztam, hogy a Paradox-puskám számára elégséges hold- és hóvilág mellett addig ülök azon a fán, amíg azt a bestiát hazahozom.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Minden úgy történt, mint ahogyan én azt terveztem; minden momentum arra vallott, hogy az a bizonyos Diana szeret, csak egyre nem gondoltam, — hogy az a bizonyos valaki, aki azt a Paradoxot elsütötte, egy nagy Trottli...

Előttem, körülbelül 25 lépés távolságban feküdt a nyakszirten tépett őz, azontúl a sziklás part, mely felől jött és ment az a vén hiúz.

Teljes szélcsend volt, némi holdvilággal, de a márciusi napsugár már kiolvasztotta a kövek helyét, — szóval foltos lett a sziklás part.

A hiúz nem váratott magára sokáig. Sötét foltja meg-megállva közeledett, aztán az őznél megállt és élesen figyelt.

Puskám csősíne rajta feküdt, de én még közelebb vártam, azt akartam, hogy az őzet tépje.

A hiúz sötét foltja több hasonló folt közé került és mikor a puskámnak csak sejtésesen látható hegye ismét kereste, már nem tudtam, hogy melyik folt a — hiúz.

Ez az a momentum, mikor talán az öreg vadász is egy percre eszét veszti, mert ahelyett, hogy én újból megkerestem volna a hiúzt, — egy méterrel melléje lőtem egy másik hasonló alakú szürkeségbe. „Oh du — É.... dler!"

Akkor szenvedélyesen és sokat vadásztam és ennek a lapsusnak majdnem betege lettem.

1897-ben Elek bátyám remek tátrai vadászterületében, a 2000 méteres Rohács tövében cserkésztem. Vastag angol gumitalpú cipőben nesztelenül közelítettem meg a tókörüli zergeváltót, aztán leheveredtem, hogy az utánam lassan mászó Koczyánt, a Tátra faunájának lagalaposabb tudós ismerőjét bevárjam. Abban a pillanatban, hogy az Expresst a földre fektettem, láttam egy hiúzt a törpefenyőbe ugrani. Ha még öt lépéssel odább megyek, akkor a hiúzt a sziklák közé ugrasztom és a lövésre kész puskával meglőhettem volna. Mikor a lengyel származású Koczyánnak elpanaszoltam pechemet, az bozontos ősz fejét vakarva nagyot morgott: „Panje, wenn Sie den Rauber geschossen haetten, ich haette Ihnen ein ‚Kenyigreich' gegeben." A derék, jószívű, hazátlan emigránsnak könnyű volt akkor ilyen ajándékokat — ígérni.

A hetvenes években Marsovszky Móric ketrecben tartott fogva egy nőstény hiúzt, mellyel erdésze a hiúzszerelem idejében tőrbecsalta az udvarlókat. A hiúz ugyanis a szokott helyen rendszeresen vizel. Ilyen híressé vált „illemhely" volt a túrócmegyei mosóci uradalomnak „Ostrá" nevű sziklacsoportja, hol 1901—1902-ben egy ügyes erdőőr öt hiúzt fogott vasba, melyeket báró Révay Ferenc a Nemzeti Múzeumnak ajándékozott. Jól esik látnom, hogy két különösen szépen színezett hiúz még ma is tűrhető állapotban van.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A mosóci uradalomnak sok éven át voltam vadászszomszédja és csupa kíváncsiságból fölvezettettem magamat ama nevezetes diszkrét helyre, hol azóta több hiúz nem került — csapdába.

Sokszor követtem a hiúznak friss nyomát; az általa megölt őznél is lestem, kutyáimmal is hajszoltam, sőt vendégem is lőtt hiúzt; de az egyszer elszalasztott szerencsét többé nem tudtam reparálni; most pedig már reményem sincs hozzá és félek, hogy már csak az elszalasztott szép asszony esetének túloldali finálója teljesül rajtam.

Igen érdekes körülmények között lőtte boldogult Szontágh Miklós 1890-ben első hiúzát. Elmesélem, ahogyan ő annak idején nekem elmondotta:

„Egy novembervégi verőfényes napon fölkapaszkodtam a „szalóki"-ra, hogy a fagyott havon nyomozzak, no meg egy szép zergeszakáll is csábított. Korán indultam és erős mászás után délre a törpefenyő alá értem, hol fáradtan, egy az északi széltől védő kő alá telepedtem. Falatozás közben kitekintettem a hátam mögé is és egy ízben úgy tetszett, mintha egy u h u b a g o l y szállt volna két szikla közé és onnét kíváncsian figyelné kalapom zergeszakállát, mert hiszen egyebet belőlem nem is láthatott. Hátrafordulva

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

lassan fölfektetem az Expressemet és gondos célzás után meghúztam a ravaszt. Kő nem porzott, a havat sem vágta a golyó, a bagoly tolla sem repült és én biztosra vettem, hogy túllőttem, szóval elhibáztam az uhut.

A meredeken fölfelé 100 lépés — pláne, ha a vadász hazafelé indulóban van — egy kis expedició; de a vadász győzött bennem, mert — hátha! Mikor fölértem, minden remény nélkül tekintettem a sziklák mögé és íme, a véres havon ott feküdt kimúlva a torkonlőtt h i ú z, melynek szőrpamacsos füles pofáját bagolynak néztem. Ez volt vadászéletem legnagyobb és legkedvesebb meglepetése."

Az erdők igrice sokszor megtréfáltatja a vadászembert. Övenesztendős vadászprakszisomban engem is sok móka ért, de ezeket érdekesebb volt átélni, mint szárazon elmesélni. A túróci hegyekben éjnek idején egy egyedül turkáló v a d m a l a c o t lőttem és hogy be ne vérezzem a kezemet, lábammal gyömöszöltem a hátizsákba, aztán hazaérkezve, zsigerelés végett odadobtam az egész csomagot Goldmann Károly vadásznak, ki nagy meglepetésemre — egy b o r z o t húzott ki a zsákból!...

1918 november elején frissen esett hóra ébredtem. Csak egy ujjnyi vastagon takarta a vidéket; szóval a legideálisabb nyomozóvadászreggel csalt ki a hegyek közé.

Turóci vadászterületem két nagy urdalom közé ékelődött és volt idő, mikor a szomszédok vaddisznókondáit is területem látta vendégül.

Kora délelőtt már egy egyedüljáró, rendkívül erős vadkan nyomát követtem, mely az ezer méter magas sziklákhoz vezetett, és mert lépésről-lépésre túrva haladt, biztosra vettem, hogy jó szél mellett Schönauerem expensiv golyójának dolga akad. Ösmerve a százszor megjárt utat, tudom, hogy legalább két óráig csúsztam-másztam a vadkan nyomán és száz szeme és füle volt feszült idegemnek, mert hiszen egyetlen roppanás, félrecsúszás csúffá tehette volna fáradságos munkámat.

Végre megláttam! Egy — óriás! Latolgattam, fontolgattam, — 80—90 lépés! Lőjjek, ne lőjjek?! — éppen túrt és azt is láttam, hogy — otthon van. Nem figyelt. Nem mertem fültövön lőni — és nyugodtan vártam, míg oldalt fordult, aztán az elejébe lőttem.

A nagy, — talán két és félmázsás gyönyörű szép vén kan nyomban felfordult, de mert feltűnő módon kapálódzott a hátsó lábaival, — nehogy nagyon roncsoljam egész köpenyeges golyót kerestem, hogy azzal fejbe lőjjem.

Már-már elintéztem a töltés manipulációját, de a disznó beleakadt egy gyökérbe, onnét elrúgódott és lecsúszva, a tulsó oldalon — eltűnt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Azt hittem, hogy utolsót rúgott és hogy pár lépéssel odébb a lejtőben kimúlva találom. — Óvatosan, lassan közeledtem és mikor odaértem, na a kutyafáját! — mélyen a völgyben láttam futni és a sűrű fenyvesben — eltűnni...

Oh du É... dler!

Egy hónap mulva a körmöci városi erdőben akadtak a kutyáktól stb. széttépett vadkanra.

Hol érte a golyó? — nem tudom. Ez volt az utolsó nagy Eremitus — melyet lőttem.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EG
1908. DEC. 9.
BUDAPEST

A HOLD EZÜST FÉNYÉNÉL

Mikor a hold ezüstfátyollal borítja a Kárpátokat és a Tátra viharvert sziklái misztikus árnyékképeket vetnek a mély völgyek ölére, mikor mélységes csönd száll a vágmenti falvakra és az emberek ezre is már álomba merült, akkor az erdők és sziklák lakói ébrednek, hogy kiki megkeresse a terített asztalát.

Nesztelenül vonul a nagy szarvas erdőből erdőbe, de ha beért a kövér rozsvetéshez, megáll, neszel és figyel.

Árnyékból árnyékba téved a vén vadkan, hogy még a fajtája se lássa, egyazon nyomba rakva lábát, lopva lép a sűrűben, azután ő is sietve fut a földekre, oda, hol a kintfelejtett krumplit tudja vagy sejti.

Mióta a távcső reáfeküdt a puska csövére, engem is számtalanszor látott a Hold odafönn a nagy hegyekben. Hol egy alkalmas szikláról, hol pedig kényelmes néma szószékről lesve figyeltem a sejtésesen föl-fölbukkanó vadat, hátha akad golyóra erős vadkan, őzet leső hiúz, vagy az ártatlan mackó.

De az e fajta éjjeli mulatság nem minden embernek a gusztusa. Mert különös ám ott fönt a világ a Hold birodalmában! Árnyékok suhannak, melyeket a szabadjára ficánkoló fantázia mumussá varázsol; abban a síri csöndben kopogós a kis egérnek is néha a csizmája, ha lefut a haraszt leveléről, és megesik, hogy még az öles férfiembernek is bizsereg az ina, ha a mitsem sejtő mókus elugrik mellőle.

Gyerekvadászkoromban, szalonkahúzásról jövet, midőn utam a nozdrovici sötét fenyvesekben vezetett, soha nem látott jelesre szavaltam a gyűlölt Ovidiusból és jól emlékszem, hogy később egy k. u. k. vendégem vaddisznólesen a „Graefin Melanie" legszebb áriáját dúdolta, — állítólag — hogy a másik meg ne ijedjen!? . . .

Holdvilágos vadászemlékeim érdemesét elmesélem pucéron, úgy, ahogyan történt.

Vadőröm, Goldmann Károly tudva azt, hogy október hó végéig nem szívesen bántom a családdal járó kocát, örömmel mesélt egy erős kanról, mely a cseremosnói hegyi földek későn érő zabját tarolta, egyben pedig arra is kért, hogy a vadkan halálának tanuja lehessen.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

... Odalent a tót falvak valamelyik házőrzője már csak jószokásból és unottan egyet-egyet vakkantott, a magasban járó Holdnak is már kurta lett az árnyéka, mikor nekem úgy tetszett, mintha az erdő alatti borókásban valami el-eltűnne, azután nagyobbra nőtt és végre ott termett a fényes, fehér zab elején. Megjött. Hatalmas elejét fölvetve, az ember szagát kereste és figyelte. Goldmann mellettem feküdt és aludt. Nem bántottam, mert nem horkolt és csak lassú lélekzésének pálinkás lehellete kellemetlenkedett. Jó magasra emeltem tehát a Schönauer csövét,

hogy az alatta mélyen alvó vadőr fölrettenve, a fejét bele ne üsse, és mikor a vaddisznó gondtalanul habzsolva az érő zabot, illő távolságra közeledett — fületövén lőttem.

Azt hittem, hogy a dördülésre nagy kavarodás támad, de csalódtam. A kan eltűnt, elterült, vadőröm pedig, mint egy jó gyerek: csöndesen aludt. Megijedtem. Jó Isten! Talán a guta!? ... De nem, hiszen lélekzik! És nyomban jó markos fogással megráztam a gallérját: Károly! Ébredjen; lőttem; ott a disznó! ...

Goldmann nagyot szisszantott, fölült, a szemét dörgölte, azután buta tekintetét reám meresztve, szája széle mosolyra fordult és tamáskodva legyintett: „ale cso!", ami tótul azt jelenti: „ugyan kérem, nem hiszem!"

Mikor Goldmann a már kimúlt nagy kant meglátta, a thermosomat kiürítette és pipára gyújtott; végre megszólalt:

— Azt álmodtam, kérem alássan, hogy bátyám, József, a be-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ígért új slivovicát egy óriási üvegben, kocsin hozta. Ketten húztuk a dugóját és az pukkant oly nagyot. De hogy a Pán Velkomozsni éppen akkor tetszett lőni...

— Na, a kutyafáját! Hát még az álomban is az a büdös szlivovica!...

Goldmann Károly öccse volt a főbírói hajdúnak, Józsefnek; mindketten mód nélkül szerették a snapszot és sűrűn éltek vele. József harminc évig szolgálta a főszolgabírói hivatalt hűen, becsületesen, de minden hónap elsején részeg volt és másnap beteget jelentett. Most is él. Én a hű és jó ember hibáját elnéztem és mikor — háború idejében — az italmérést szigorúan ellenőrzött rendelettel betiltottam, Goldmann József nem ihatott, de elsején támolygott és másnap nagy „katzenjammerje" volt — ősi jó szokásból...

Reggelre Stubnyafürdőre, a főbírói nagy ház kapualjába húzták a kant. Ott volt Dávid Gyula, Vitviczky Pista és Bolemann Jancsi, a fess főorvos. Nem hittek a mesének. De Bolemann azután kisütötte, hogy hát ez lehetséges, mert a mélyen alvó ember egy másodperc alatt képes hosszú históriákat megálmodni, ha a külső behatás álmának kedves sujet-jébe vág.

Pár nap mulva túróci vadászterületemnek ember gyérenjárta vadregényes részében vártam a hajnal pirkadását.

Túlkorán indultam hazulról. Múlóban volt már a hold világa és a homályban csak a sötét fenyvesek körvonalai feketéllettek. Szikla alatt cigarettáztam és úgy emlékszem, fáztam, de kelet felé a nap már jelezte ébredését és hogy a völgyben forduló vadat legelve, túrva érjem, lassan és óvatosan egy mély útba ereszkedtem, melynek meredek oldalát sűrű bokros, azonfelül pedig öreg fenyves határolta.

Nesztelenül ereszkedtem az elhagyott mély úton, midőn egyszerre dohosszagú föld porlott a lábam elé és a kalapomat is érte. Megtorpantam. Lövésre kész puskával lebuktam és az ég felé kíváncsiskodtam, hogy vajjon mi a csuda kísért fölöttem. És íme, mintha ott bent valami mozogna! Ember abban a sötét sűrűben nem lehetett és ami ott motoszkált, az az utamat állta, — hát belélőttem.

Lövésemre őrült kavarodás támadt, az a valami fújva, morogva, törtetve hegynek iparkodott, én pedig újra töltve, az út oldalára ültem, hogy várjam a küszöbön járó hajnalt.

Fölöttem a sűrűben egy másfélméter magas, öreg, korhadt fatörzs feketéllett, annak fejébe lőttem. Boccsal járó medve dülögette azt a fát, hogy alatta ássa, keresse undok csemegéjét. Jó, hogy csak a fatörzsbe lőttem, mert a medve még halálos lövéssel is reám zuhant volna és egy hat-nyolchónapos boccsal sem jó ám kezet fogni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Huszonöt évvel ezelőtt korfui ismerősöm, E. R.-né keresett föl a Tátrában, hogy meséim hatása alatt tett ígéretét beváltsa és ő is élvezze az éjjeli bizarr vadászatot.

E.-né jól kezelte golyóspuskáját, férfiembert szégyenítő nyugodtsággal fogadta a vadat és jól lőtt. Lengyel vadőrünk először látott asszonyt önállóan vadászni és az egész mulatságot holmi úri tréfának nézte.

E.-né első hajnali cserkészetén egy disznót hibázott, mire az erdőőr megjegyezte: „Nem baj, kérem, itt a havasokon a vad nem fél asszonyvadásztól." De mikor E.-né este egy mozgó, jó hatosbakot lőtt és szó nélkül kegyelmezett nem golyóra érdemes vadnak, az erdőőr bozontos szemöldöke alól már kellő respektussal pislogott a világjárt dáma felé.

Estére fölcihelődtünk a zergék váltójához, hol Stas, a vadőr fia már jóelőre készített havasi szénával borított leshelyt.

E.-né és szép társalkodónője egész lelkével élvezte az általam sokszor megcsodált fenséges panorámát, szinte ihlettel tekintett az ezüstglóriával koronázott sziklakolosszusokra, melyek fölött már csak a csillagok milliárdjai borították a végtelen mindenséget és halkan, könnyes szemmel súgta: „Most úgy érzem, hogy közelebb férkőztem a Teremtőhöz..."

A dámák jól győzték a meredeket, eleget pihentek, de a 2000 méter magas nyeregnek éles esti levegője végzetes hatással volt, mert megesett, hogy — sem előbb, sem később — éppen azon percben, mikor a jól látható vezetőzerge lőtávolságra közeledett, a szerencsétlen leányban a már percekig küzködő prüszszentés — detonált. Jézus! Elállt a szívem verése! Na, most aztán mi lesz!

És íme, egy felejthetetlen szép jelenet játszódott le előttem.

E.-né feje egy percre lehanyatlott, az égre nézett, azután a sápadtra ijedt kedves társalkodónőjére tekintett és a következő percben a két nő egymásra borulva — sírt.

Meghatva gondolok az úri nevelés eme szép attitüdjére.

Az idő vasfoga azóta mélyen szántott az életünkbe. Öregek is lettünk. De én úgy gondolom, hogyha amerikai születésű barátnőm visszaszólítja régi emlékeit és egy pillanatra lelke elmereng tátrai vadászélményein, azt a zergétmentő prüsszentést ma talán szívesebben fogadja, mert finom lelke még a vadászszenvedély lázában is nemesebben élvezte az átélt vadászgyönyörűséget.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ERŐS VADKANOK ÉS REMETÉK

Hogy egy vadmalacból idővel hatalmas agyaras váljék, ahhoz elsősorban megfelelő terület szükséges, melyben a vaddisznó meg tudjon öregedni.

Hogy a veritabilis, szenvedélyes vadász az öreg vadkan vadászatát a vadászgyönyörűség minden izgalmával élvezhesse, ahhoz pedig egy embernemlakta milliőben születet és ott élő vadkan és „csakis vaddisznót kereső, hajtó és tartó fajbeli vaddisznós kutyák" kellenek.

A Kárpátoknak és a Tátrának sok-sok olyan vadsziklás sűrűje van, hol a kondából kivert remete kan biztos menedéket talál, hová nem minden puskás követheti és hol az avatatlan ólom sem éri.

A szórókhoz szoktatott, százszámra tenyésztett vaddisznókról itt most szó ne essen.

Hiszen igaz, hogy mindenféle lősportnak millió a barátja, de ennek a vadászmulatságnak más az íze.

A nagy hegyekben sok öreg és neves vadász meséit hallgattam, szerény vadászéletem is színig merített a vadászgyönyörűségből és tudom, hogy szegény kis hazámban már alig-alig akad vadászember, ki a nagy hegyekben több öreg vadkant lőtt volna.

És hogy mi mindenre képes egy ilyen mérges öreg úr, azt íme, legjobban illusztrálja egy-két markáns példa.

Tizenhét évvel ezelőtt történt, hogy a Ruttkával szemben égnek meredő Kis-Kivánról február havában, fényes nappal lesétált egy nagy vaddisznó, átúszott a Vág jeges vizén, azután jól meghempergett a grízes hóban és a vasúti publikum nagy gaudiumára, végigfutva a sík mezőn, beváltott egy kis erdőcskébe.

Két ruttkai jáger egy rekvirált hajtóval menten a vaddisznó után rohant és a hegy felől elállva, a disznó nyomára küldték a tót hajtót. De a vaddisznónak, úgy látszik, nem tetszett a hangos manőver, a saját nyomán visszafutva fellökte és combját hasította a tót hajtónak, azután ismét kifutott a mezőre és meg sem állt az országútig. Itt aztán nagy skandalum történt, mert az országúton éppen szemben haladt egy csilingelő szán, melyben három tót favágó ült és ezek, midőn megpillantották a szembeügető állatot, a lovak közé csapva, kiki fejszéje után nyult és Tohu va Bohu! — éktelen lármával nekivágtattak a disznónak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Két perc sem telt, a megvadult lovak annak rendje szerint árokba fordították a szánt és a három lármás tót immár csendesen feküdt a puha hóban; a vaddisznó pedig — mint aki jól végezte a dolgát — lefordulva az útról, a közeli Záturcsa község felé futott, melynek aljában, a Túróc folyócska mellett egy kis reketyésbe befeküdt.

Mindezeket a falubeliek érthető érdeklődéssel szemlélték, köztük a majorban dirigáló uradalmi segédtiszt is, ki zsebében érezvén új browningját, sarkantyúját öreg Juliskájába bökte és hajrá! — a vaddisznónak vágtatott.

Na, ebből lett ám a nagy kavarodás!

A kan Juliska alá került és lovasa leesett, mint a tészta, mitől a kan megijedt — otthagyta és visszafeküdt a rekettyésbe.

Erős Ágost szász király retterlich Wild-nek tisztelte a vaddisznót. Lehet, hogy hősünk is azért hagyta faképnél a tehetetlen

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

lovast. Lehet, hogy a kis Browningból kipötyögtetett lövések megijesztették.

Zaturcsán éppen délre harangoztak és a hazatérő kocsisok csodálkozva nézték a nagy, lármás heccet.

Zathureczky Imre bátyám éppen ebédhez tessékelte családját, — egyszerre berohant a fia:

— „Gyorsan ide a puskámat, — egy vaddisznó megbolondult!" — és belemarkolva a fickóval töltött patronok közé, unokatestvérével együtt lefutott a folyócskához.

Bum-bum! — dördült a vén Lefosé és bum-bum! — szólt az öreg Lankaszter; — de a vadkan, ahelyett, hogy illedelmesen lefeküdt volna, — beleugrott a vízbe és ha a tulsó partról vissza nem csúszik, akkor annak a két záturcsai legényembernek meggyűlt volna a baja, de közben becsúsztatott két patron ólma immár végleg a jeges vízbe döntötte azt a harcias öreg krakélert.

„Ez a vadkan-história szóról-szóra igaz." Zathureczky Miklós még azon melegében mesélte nekem a nagy esetet és én a csatatérre siettem, hol a hóba rajzolva láttam a kavarodás helyét.

Sok szerencsés, sőt szerencsétlen kimenetelű vaddisznó-támadásról tudnék mesélni, hiszen alig akad esztendő, hogy akkor valakit baj ne ért volna. Kezdetleges puskák és a bizonytalan fickólövés sok-sok bajt okozott, mert „szemtől-szembe" is vadásztunk.

De mikor mások bajáról írok, eszembe jut, hogy vadászsorsom engem is többször megtréfált, sőt nemcsak egyszer kényes szituációba is sodort. Íme a javából:

A kamennai völgyben vadásztunk. S. E. báró, B. S. és én.

Peterka erdőőr egy öreg disznó nyomán tartotta a vincorogva türelmetlenkedő vaddisznós kutyáimat, melyek a disznót a világ legszebb koncertjétől kísérve, egyenesen állásom felé, völgynek hajtották.

Tudtam én azt már negyvenöt évvel ezelőtt is, hogy a meredekről l e f u t ó medvére, disznóra — nem szabad s z e m b e lőni, de mikor az a nagy disznó — abban a hasig érő hóban mint egy fiók Traktor lerohant, akkor én a nagy vadászgyönyörűség izgalmában — és bízva 500-as kipróbált Expressemben, — azt a nagy állatot homlokon lőttem.

A disznó lövésem füstjébe bukott, — de aztán egy ütést éreztem, fölbuktam és mire a nagy hóból kievickéltem, — kutyáim a vadkant már a tulsó sűrűben csaholták, — tartották.

Fehér halinabundám egy vér volt, de nekem — kutyabajom.

Nagyon bántott a dolog. Főleg azt rösteltem, hogy nem is duplázhattam.

Azután cigarettára gyujtottam és puskámból kifújtam a havat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Szomszédom segítségemre sietett; de mikor engem nyugodtan, szótlan és sápadtan cigarettázni látott, azt hivén, hogy ez egy agonizáló fiatalember utolsó gesztusa, — cirógatva, dédelgetve a hóba akart fektetni.

Gyorsan lerántottam halinabundámat és mikor barátomat meggyőztem arról, hogy sértetlen vagyok, — akkor nagyot fordult a sor, mert nekem kellett betegre ijedt barátom sápadt fejét tartanom, hogy a gyomrán könnyítsen...

Azután átsiettem, — lassan, óvatosan becserkéltem a sakkban tartott vadkant és fületövére küldtem a megváltó golyót.

A vaddisznó homlokcsontja, állkapcsa és szügye volt roncsolva. Ez volt a szerencsém.

Tudtommal a tátraaljai úri vadászok közül csak Bulla György — volt árvai főispán — lőtt nálamnál több vaddisznót, de ö r e g, két mázsán fölüli vadkanokban meg sem közelített, mert többnyire kondákra vadászott és az apraját is irtotta.

Három legerősebb vadkanom története vadászéletemnek legszebb emléke.

Ha szívem és gusztusom szerint vallanom kell, ha kérdik, hogy vajjon mi volt a legszebb vadászgyönyörűség, melyet vadászéletemben élveztem, akkor menten annak a tátrai vadkanóriásnak halálára gondolok, mely a szerelem legszebb emlékeit is árnyékba zárja, mert históriáját a felejthetetlen zergerégió tövében honos őstermészet diszítette, hol Jankón kívül csak az örökkön élő „Pán" volt az egyetlen tanum.

Szeretem a vadat magas ülésről figyelni; szeretek holdvilágnál a magas ülésen töltetlen puskával is ülni, de disznót, medvét és egyéb nagy vadat onnét felülről megölni csak harmadrendű vadászélvezetnek tartom. Maradandó szép vadászemléket csak az a vadászgyönyörűség ajándékoz, mely ezer vadászizgalmak között született.

Körülbelül 1700 m magasságban a Zbojnikova melletti havas szélén cserkésztem, mikor Pusik Jankó, a srétes puskámat vivő hajtóm a „cisárszká" páfrányosra figyelmeztetett, melyben egy hatalmas nyomú vaddisznó túrása látszott. Jankó ugyanis az egyes páfrányt értette, mert ha fekete gyökerét egy nyisszantással rézsút metszik, benne szépen rajzolt kétfejű sas látható. Mivel a túrásnak erős földszaga volt, gyors elhatározással, nesztelenül, lopva-lépve nyomon követtem a disznót, mert ott fönt, az ember nem járta magasban napfelkelte után is legel a disznó, pláne a vén kan, és — hátha!

Óvatosan másztam a harmatvizes meredeken, egyszerre úgy tetszett, mintha a felém ásító tenyérnyi túrás humuszföldje mozgott volna. Rögtön élesre pöcköltem a ravaszt és óvatos tojástánccal egy szakadék kanyarulatához értem, melynek túlsó oldalán —

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

50—60 lépésnyire — megláttam a háttal felém fordult, túró óriást. Gyorsan leültem, azután két könyökre fogva az 500-as Expresst, a disznó elejébe lőttem és — visszafutottam Jankóhoz.

Mikor Jankónak elmeséltem mi történt és hogyan történt és hogy a disznó „nagyobb mint egy borjú", Jankó rögtön azt mondotta: „To je ten cert od Zamojskich", azaz, hogy: „Ez a Zamojski gróf területéről való ördög".

Nekem persze fogalmam sem volt, hogy a vaddisznóval mi történt, de azt tudtam, hogy pontosan célozva lőttem. Springer-féle remek egycsövű Expressemet újratöltendő, nehogy a meglőtt állat előtt tehetetlenül álljak, kénytelen valék visszafutni és mikor Jankóval ismét a szakadék széléhez jöttem, kimondhatatlan örömömre a disznót a szakadékban, a görgeteg szélén láttam feketélleni.

Golyóm a remetének fületövén hatolt a nyakába és úgy látszik nyomban végzett vele, mert négy lába az égnek meredt.

Jankó, ki már száz disznónál többet zsigerelt, örömében a kezemet csókolta, jómagam pedig a legnagyobb borravalót csusztattam Jankó zsebébe.

A második legnagyobb vadkant stubnyafürdői vadászterületemen 1915 okt. 16-án a nedozori sűrűben lőttem. Mikor Goldmann Károly ottani vadőröm a remek vadkant lakásom elé taligáztatta, csudájára odasereglett a szomszéd úri népség, — Erdélyi miniszter családjával, Jeszenszky S. államtitkár családja, Justh György főispán stb., de érdemes is volt ám megnézni. Kizsigerelve csak 212 kilót nyomott, — 44 kilóval kevesebbet, mint a „Zamojski ördöge".

Ki a nagy hegyekben sok vaddisznót lőtt, bizonyára tapasztalta, hogy a vaddisznónak igen éles füle és kiválóan jó orra van. Erre való tekintettel már fiatal vadászkoromban lehetőleg szél ellen cserkésztem, lestem, vadásztam.

1903-ban késő őszkor fölmásztam az 1600 méter magas Choeson fekvő erdőm legtetejére, hogy a törpefenyő tövében észlelt friss vaddisznótúrások okozóját meglessem és meglőjem.

Egyedül járó vén kan volt, de nem ott jött, honnét vártam, hanem — rossz széllel.

Kétszáz lépésnyire lehetett; féltem, hogy szimatot fog, hát élesre pöcköltem a ravaszt és a nagy állat — elugrott. Füléhez ért a kis acélhang.

Tanulságos módon lőttem egyik turóci vadkanomat.

Egy nagy hegyi rét kellős közepén legelt három erős vaddisznó. Még nem pirkadt és távcsövem is csak a körvonalaikat jelezte. Féltem, hogy mire hajnalodik, a disznók a sűrűbe vonulnak és Boda Gyuri tamáskodása dacára — levetve cipőmet — szél ellen, tolvajcsöndesen, toronyiránt a disznók felé lopakodtam. Ha vala-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

melyik fölvetette elejét, akkor megálltam. Száz lépésig megközelítettem a társaságot és kiválasztva a kant — fültövön lőttem.

Ilyen módon még kétízben cserkésztem eredményesen.

A hajtásban lőtt vaddisznók emlékképei többnyire egyformák, sőt összefolynak. De a nyomán követve, vadászsétákon belopva elejtett vaddisznók históriája maradandóbb emlékű. Ha azonban kitűnő fajbeli „Sau-Rüd" vaddisznós kutyáink előtt lőttünk egy-egy erős vaddisznót, öreg kant, vagy pláne vén remetét, akkor annak a vadászmulatságnak emlékképe solitaire-ként ragyog örökké lelki szemeink előtt.

De az ilyen izgalmas vadászat csakis a nagy hegyekben a vadászgyönyörűségek koronája; abban a miliőben, hol érzékeimmel órákig is követem a vad hajszát, a finálé pedig csak tetézi a férfias vadászmulatság gyönyörűségét.

Szomorú, ha a vadász öreg lesz és immár a harmadik generációval vadászik, mely azt sem tudja, hogy a világon létezik-e kitenyésztett fajbeli, csakis vaddisznót hajtó kutya és természetesen nem is élvezheti azt a vadászgyönyörűséget, mely azonban a „sport"-tól és attól a mulatságtól, melyet ma „vadlelövés"-nek neveznek, távol áll.

Ha némi utánjárással a vadászmesterségek multjában kémkedünk, ha a német városok múzeumaiban, Drezdában, stb. kutatunk, akkor az ott őrzött képek és metszetek „Sau-Rüd" Hatzhajszáiban gyönyörködhetünk, melyek Erős Ágost szász király kedves vaddisznós kutyái nélkül el sem képzelhetők.

A „San-Rüd"-eknek multja sokszáz éves; pedigreé-je a régmultnak homályába vész.

De van más fajbeli tenyésztett vaddisznós kutya is, mint például a böhmerwaldi, a stavnicskai, gróf Révay László-féle és talán legértékesebb a nem fajbeli, de egyénileg kitünő kvalitás, melyet nem is kell tenyészteni, mert azzá lett. Ilyen a kanászpuli is.

Első két Sau-Rüd-kutyám természetesen vaddisznónál egyebet nem hajtott, a vaddisznót egyedül megkereste és addig csaholta, amíg ura odaért. Ilyen kutyát persze nem szabad cserbenhagyni.

A stavnicskai kutyákkal 1922-ben vadásztam utoljára. Hárman álltuk el a vár-völgyét: Stáray Gábor gróf, Révay László gróf és én. A fölötte mérges kutyák előttem fülelték le a kétéves disznót, melyet a vadász — leszúrt. Nekem ez a mulatság nem gusztusom, mert már idejét multa. Akkor volt a divatja, mikor az előltöltő újratöltése percekig tartó manipuláció és a puskapor drága portéka volt.

A második tavalyit Révay László szúrta le, Stáray pedig egyet fültövön lőtt. Két szarvastehén közben békésen csipegette a hóból kikandikáló, zöldre fagyott szeder levelét; jól tudták, hogy ez a hajsza nem nekik szól.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Ötvennégy évvel ezelőtt lőttem az első vaddisznót. A Felvidék nagy hegyei megajándékoztak minden vadászgyönyörűséggel, mely tőlük telett és én boldog vagyok, hogy szenvedélyemnek áldoztam mindenemet; hiszen ő adta a legdrágább földi kincsemet is, a jó egészséget.

Vajjon szembe kerülök-e még egy tátrai, kárpáti öreg kannal, vajjon lesz-e még az ég kegyelmes, a nagy hegyek öreg szülöttjével!? ...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

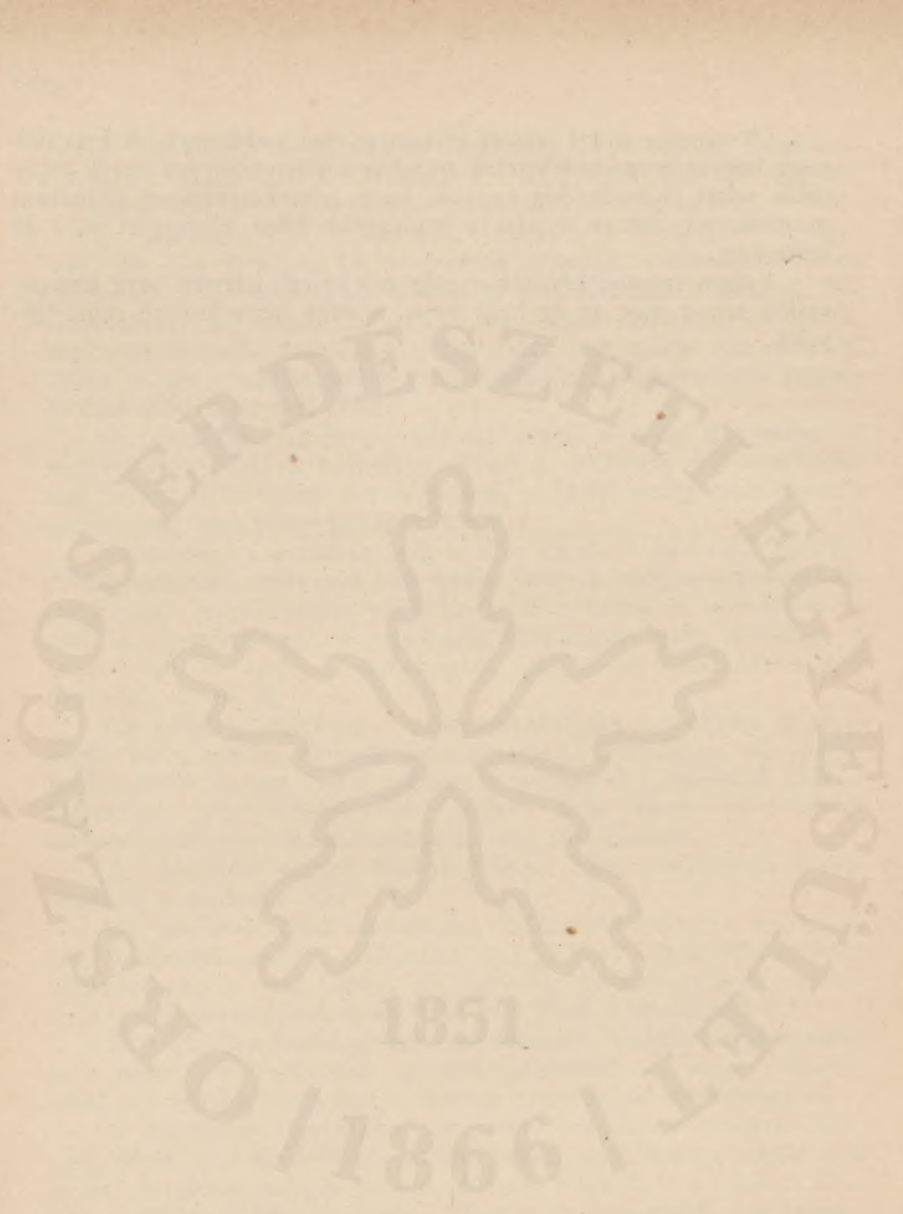

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A ZAVAZI MEDVE

Medvék látogatták a turóci vadászterületemet. Vadkörtére, berkenyére és ha már az is elfogyott, a csipkebokor piros gyümölcsére vágyott hatalmas fogsoruk, mely az alkalmazkodás szent törvényei szerint immár a madárvilág terített asztalánál is lakmározott.

1916 október elsején négyfokos hidegben indultam hazulról. Bizakodva haladtam a ragyogó csillagokkal teleszórt ég aljában sötétlő nagy hegyek felé, kövér dér szállt a harasztos-füves völgyek ölére és nekem úgy tetszett, mintha az első szűzfehér havat üdvözölném.

Az 1300 méter magas „Drjénok" csúcsa komoran meredt a sötétben kéklő égbe, ösmert formája a lassú őszi derengésben még csak találomra rajzolódott, de mire a nedozori völgybe értem, az ébredező nap glóriájának fénye már élénken határolta süvegjét.

Tolvajcsöndes lépéssel jártam a hideg pisztrángpatak partján és szemem ezerfelé tekintett, kutatott.

A levegőnek hajnali mozgása végiglejtett a búcsúzkodó fákon, hangos szóval hullt a jávornak egy-egy dércsípte tenyérnyi levele

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

és az erdőnek százszínű haldoklása suhogva-zizegve mesélt a nagy őszi takarításról.

Sietve menekült az erdőből a vad félénkebbje, hogy a hulló falevél nappali álmát ne zavarja.

„Eűő", hangzott odaföntről. Egy lefarsangolt öreg úr nyujtózkodott ott, dámái talán éppen ezidőben növesztették fejdíszét, enyelegve az aranyifjúság szomjas pelyhesével.

Tekintetem egy erős disznó nyomára esett, mely körül volt szórva az apróságok tipegéseivel. Kilenc! Egy héttel azelőtt még tizen voltak, de közülük egyet hazahoztam, mert hát ilyenkor fölötte ízletes a piros borban főtt vadmalac-roulade.

Hátha még a völgyben vannak? És amint végigtekintettem a völgyön, hirtelen a földre ereszkedtem, mert egy hatalmas medve lépett ki a závozi fenyvesből. Kétszáz lépésre igazítottam a céltávcső irányzékát, azután — hogy szívem verését lefogjam — régi praktikám szerint sillabizálva kileheltem a nevemet — Noz-drovicz-ky —, és megnyomtam az élesre pöckölt ravaszt.

A medve nyomban levágódott, de egy-két másodpercnyi csönd után — kurtát ordítva — ismét az elejét emelte, mire második golyóm — 183 lépésről — visszadobta.

Meglepett, hogy a medve olyan olcsón adta oda bundáját.

Repetálni akartam, de a werkli megakadt. Sem ki, sem be! És ebben a válságos pillanatban — harminc lépésnyire — kilépett az erdőből a medve párja, reámbámult és ismét az erdőbe ugrott.

Különös érzésem volt. Mintha mindenki elhagyott volna. Hiszen az a hatalmas medve könnyűszerrel bosszút állhatott volna.

Végre repetáltam és az eldobott füstölgő cigarettát fölszedve, tovább szíttam.

Úgy éreztem, hogy valami rossztól menekültem és mintha valami különösen férfiasat cselekedtem volna.

Pedig — dehogy...

Mindössze az történt, hogy puskám távcsöve jól volt belőve, a második medve pedig — megkegyelmezett nekem...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

SOK SZERENCSÉT!

Kánikulás melegnek fülledt levegője árnyékból árnyékba kergetett és nekem úgy tetszett, mintha a napnak nyárvégi szokatlan forró sugara oda is betévedne. Százat tettem volna egy ellen, hogy délután a tenniszező fürdővendégeket záporeső veri széjjel.

Kedvem ellen telett az idő, a cigány is unottan nyiszált csépelt kuplékon, sietve ebédeltem tehát, hogy a turóci vadászterületem nagy hegyei közé meneküljek.

Mint mikor a jóvérű ló iparkodva győzi a dombot, szinte én is úgy siettem a fürdőbeli jól ápolt utakon, hol szembekerültem a kékruhás tenniszpartneremmel, ki meglepeten reám szólt:

— Hát maga hová siet, puskával!?

— A hegyekbe — mondom.

— Délután nem játszik velünk?

— Nem.

— Na, akkor sok szerencsét!

A kutyafáját! gondoltam, de valami okkal mentegetőzve siettem a völgybe, hol tüdőm mohón szívta a pisztrángpataknak hűs lehelletét.

Oda fölvitt az utam a sziklák közé, hogy még a közelgő vihar előtt elérjem azt a barlangot, mely bizonyára már ősidőkben is vendégül látta a pásztornépséget. A nagy sziklákat millió esztendő sem mossa mondává, hiszen a barlangi medvék csontja és a tűzhely égett földje tanuskodva mesél a mult időkről.

Jókor érkeztem. Hirtelen kerekedett szellő lengedezte a fenyőfák hosszú karját, közben kavarodott a száraz haraszt bitangja, aztán nagy, fehér csöppek koppantak a forró kövekre és túlonnan félelmetes felhőkbe bujva morgott-dörgött a hatalmas Pán.

Rőzsét szedtem, tüzet raktam és mikor a felhők ordítva széjjelszakadtak, jól esett a tejfehér vízfátyol mögött kis tüzemmel mulatnom.

Féltem, hogy széles odumban késő délutánig zárva leszek, de íme, a nagy nedvességben világosság tört útat, itt is, amott is nevetett az égnek fényes azúrja és nemsokára már csak a fenyők zöldjében ragyogó csöppek jelezték, hogy Valakinek ismét kedve telett a nagy öntözésben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Latyakos, nedves fűben iparkodtam hazafelé, hogy a nagy vágásban gyönyörködjem az eső után föl-fölbukkanó vadban, és reménykedve néztem végig az alattam elterülő szederindás, epilóbiumos lejtőn, mikor szemem megakadt egy mozgó sűrűn, melyből lassan valami sötét, nagy állat eleje tolódott kifelé: medve!? nem, — vaddisznó! óriási kan, az agyarát is látom!

Éleset szólt a Schönauer, mire a disznó fölbukott, körbe kavarodott és azután nagy robajjal eltűnt a szomszéd fiatalosban, én pedig önkénytelenül repetáltam és a völgybe néztem, vajjon látom-e a kant a túlsó hegyoldalba átváltani, de íme, a fiatalosból erős szarvas ugrik, megáll és a menekülő vaddisznó irányába tekint, azután felém szökik; azt is látom, hogy koronás és az ily rendkívüli szituációkban szokott, békóban vert, fegyelmezett nyugodtsággal küldöm a második golyót, azután tölcsérre formálva tenyeremet, jól hallhattam a magasra szökött és sebes iramban eltűnt remek szarvas halálzuhanását...

De most már leültem; kileheltem a visszafojtott levegőt, szabadjára engedtem idegeimet, azután hátizsákomból kiszedtem trombitámat és háromszor belefújtam. 1912-ben ugyanis a szomszéd körmöci erdőrengetegből kiszakítva tízezerholdas vadászterületet béreltem és az uradalom erdőőrjeivel, valamint Goldmann és Boda Gyuri vadőreimmel megbeszéltem, hogy lövéseimet mindig egy trombitaszóval jelzem. — nehogy a vélt orvvadászt keressék, — ha azonban kürtöm éles tenorja háromszor fut végig hegyen-völgyön, akkor siessen aki hallja és jöttét patron-tutulással jelezze; mert ez azt jelenti, hogy őznél nagyobb, nehezebb vadat lőttem. Az őzet elvből mindig magam vittem völgynek haza.

Fontos vadászregula, hogy a sebzett disznót nyomban a lövés után kell követni, mert még a halálosan sebzett vaddisznó is addig rohan, amíg bírja. Én azonban előbb lefutottam a szarvashoz, ott vártam be a közeledő vadőrt, kizsigereltem a remek tizenkettest és mikor Boda megjött, úgy rendelkeztem, hogy a disznó nyomát én követem, trombitaszóval jelzem, ha reáakadok, de aztán lesietek a faluba, hogy háji fuvarosomat mielőbb a vadhoz küldjem.

Sajnos, az erősen vérző disznó átváltott a szomszédba, én tehát útközben intézkedve hazasiettem. Odalent, a kilométer hosszú fürdőparkban szembe kerültem Hidegh Bélával, Rakovszky Lacival és még egy fürdővendéggel, kiknek sebtében el kellett mesélnem a rendkívüli coup-double históriáját, és mikor a napnak búcsúzkodó sugara a gyönyörű túróci hegyekre símult, Hidegh a hegyek felé tárva karjait, felénk szólt: — Nézzétek, minő szép „Szinyei" vannak az erdőnek, — mire Rakovszky ráduplázz: — „Merse" legyen annak, ki festeni akarja, — jómagam pedig betetőztem: — Pálázatot kell hirdetni! — Azóta, mihelyt a Pali bácsi nevét hallom, mindig arra a ritka vadászszerencsére gondo-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

lok, melyet talán mégis a kékruhás asszony által bosszúsan adreszszált „Sok szerencsét!"-nek köszönhettem. Másnap hiába kerestük a rendkívül erős kant, mert a sziklás talaj elnyelte végképen.

Pár nap mulva bekopogott József huszár és soha magyar vidéket nem látott magyar nyelven jelentette: „Alássan jelentem főszolgabíró úrnak, megjött a disznó!" és egy szurtos erdei munkást engedett be az ajtón, ki szó nélkül büdös csomagot tett az asztalomra, azután illedelmesen arra várt, hogy a „hatóság" kérdezze:

— Micsoda disznó!? — Hát ez itt? — De már akkor megláttam a piszkos csomagból felém pislogó agyarakat és örömmel értesültem, hogy a dögszag után ráakadt munkás minden bizonynyal az általam megpuskázott vadkannak remek 23 centiméteres agyarait hozta.

Nem volt nyugtom; még aznap fölfutottam a vadkanhoz, hogyha lehet, megkeressem a golyó helyét. Na, amit ott láttam és éreztem, arról nem szólok. Boda vadőr hosszú bottal turkálva kereste a golyó helyét, nehezen akadt rá, mert a nagy állat mozgó tömege rajt feküdt. Gyantás volt az oldala és a kilenc és feles expanzív golyó tenyérnyi rést ütött rajta, mert korán expandálva. valószínűleg a bordáknál elfogyott.

Az agyaráért persze kijárt bőséges borravaló, én pedig jófajta franciával koccintottam a kékruhás asszony egészségére, ki a minap — másfél évtized multán — könnyes szemmel emlékezett a szép stubnyafürdői időkre.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A „ZÁMEK"

Turócmegyei volt vadászterületemen, ott, hol a raksai és a nedozori völgyek találkoznak, egy Zámek nevű hegy fekszik, melynek tetején valamikor favár — „la Motte" — volt. Zámek tótul várat jelent. Az ősrégi sáncok és földhányások fölött most kefesűrű fiatal fenyves zöldel, melyben a nagy hegyekről idesétált vaddisznó ideig-óráig szívesen fekszik, hogy éjnek idején a közeli földeken megkeresse a kintfelejtett krumplit. Túl a Zámek lejtős oldalán régi benőtt út vezet, melynek kanyarulatánál valaki keresztet vájt a puszta földbe, mert 1848-ban itt ütötték agyon a raksai papot. E kereszt mellett vált minden menekülő vad a nagy hegyek felé és ezt az egyetlen váltót egy puskás is győzi elállani.

Mikor én ott először lesbeálltam, Goldman Károly vadőröm komoly szóval figyelmeztetett, hogy: „Ne tessék kérem a kereszt helyére lépni, mert abból baj lenne..." Azután elmesélte, hogy sötét éjszakán a papot többen látták. Hosszú ősz szakálla van, mert: „Tetszik tudni, most nincs beretvája!" És mikor S. körmöcbányai erdész az egyik vadászatomon a Zámek sűrűjében vadkan helyett az öreg Plesovszkit agyonlőtte, a hajtók pislogva összesúgtak: „Hja, to je tá farárová Dusa", — hogy a pap lelke húzta a ravaszt, mert nem lehet tudni, vajjon nem-e negyvennyolcban a boldogult apja...

Pár évvel ezelőtt pedig a fiatal községi erdőőr lőtt — a kereszten állva — egy vadkanra, mely azonban oly csúnya sebet vágott az erdőőrön, hogy emiatt szép felesége is elvált tőle...

Hét év alatt sok vaddisznót lőttem azon a helyen. Sok turóci öreg vadász egész életében nem lőtt annyit, de engem a pap nem bántott, minden bajtól védett és ha babonás lennék, talán neki köszönném legszebb vadászemlékeim egyikét.

Ott lőttem két ízben duplára két-két erős vaddisznót és 1916 február 13-án négy vaddisznót egy perc alatt.

Goldmann József huszár — vadőrömnek bátyja — frissen esett hóra ébresztett. „De kérem alássan, 13-ika van!" — A kutyafáját!... — de erre már hozta a halinacsizmáimat és egy óra sem telt, mikor a raksai völgyben nyomoztunk.

... Már jó ideig tapostuk a térdigérő puha havat, az idő is már délfelé járt, mikor a kereszt helyére érkeztünk, hol jómagam

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

lemaradtam. Egyik vadőrömet, Boda Gyurit trombitával a Zámek sűrűjébe váltott négy disznó nyomára küldöttem, a másik vadőrt, Goldman Károlyt pedig utasítottam, hogy a lejtő oldalában — hellyel-közzel — csöndesen „monologizáljon".

... Mintha odalent a távolban egy autó szólna! Hangja hol erre, hol pedig amarra hallatszik: trúú-trú! Nyomon követve percenként csak egyet búg a trombita, de ezt a vad nem bírja, nem állja, ideges lesz és lassan, lopva menekül. Nem riad, nem szóródik, hanem sorban haladva meg-megáll és állandóan hátrafülel. A nyugodt vadász, ha jó puskás, ilyenkor válogathat belőlük.

Vártam, lestem, figyeltem és szemem menten ott termett, ha a déli nap melege hol egy marékkal, hol pedig hangos szóval zuhanót olvasztott a fenyvesek szűzfehér csillogó díszéből.

Hej, mert nincsen annál nagyobb gyönyörűség, mint mikor a vadász lefojtja vadászlázát, mert tudja, hogy a sűrűből minden pillanatban kibukkanhat a várt vadkan...

Egyszerre odafönt hó pergett a borókáról, valami feketeség fordult ki alóla, de a Schönauerem is már megkereste az első vaddisznót.

Nagyon tolakodtak lefelé a nagy hóban.

Az elsőt 30—40 lépésig engedtem, azután nyakszirten lőttem, mire a többi megállt és hegynek fordult.

Peng, peng, — peng. — szólt a puskám és mikor már nem láttam több menekülő disznót, — a hóba ültem, újra töltöttem és lestem, — mire? — Nos, magam sem tudom, — hátha még...

Előttem csak egy disznó feküdt, az első. Éppen hörögve fújta az utolsót, mikor Goldman vadőr fölbukkant, ki a nálam szokatlan lövöldözésre sietve közeledett. Mikor látta, hogy a hóban ülök, megijedt. „Pre pána Boha, pán Vel'komozni, co sa stalo?!" (Az Istenért, mi történt?!) „Na, ne lármázzon, azt hiszem, négy disznót lőttem. Jőjjön és keresse meg. Az egyik ot fekszik!" Aztán megjött Boda Gyuri is. „Hopp, hopp, kérem, itt egy disznó vérzik! Megvan, itt fekszik! Éljen!" Én is fölfutottam, nyomoztam, kerestem és kimondhatatlan volt örömöm, mikor a száz lépésen belül fekvő, jól applikált, halálos golyótól helybenmarasztalt négy nagy vaddisznót szőrmentén lehúztuk, lecsúsztattuk és aztán sorba fektettük. Egy másfélmázsás kan, egy öreg koca és két kétesztendős, még nem búgott kisasszony feküdt a hóban. De hogy én akkor a nagy vadászgyönyörűség örömében mit éreztem, — nos, avatott vadász legyen az, ki a megmondhatója...

Goldman — ki tudta, hogy a szerencsés vadásznak a sebvérbe mártott cserfalomb kijár — nagy örömében négy fenyőgalyat turkált a disznók hasába, de én köszönettel leintettem, mert nem gusztusom az idejétmulta indiánus vadászszokás.

A csilingelő szánon telerakott vaddal késő délután érkeztünk haza. Szerencsém híre gyorsan terjedt a kis csöndes Stubnyafürdőn.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

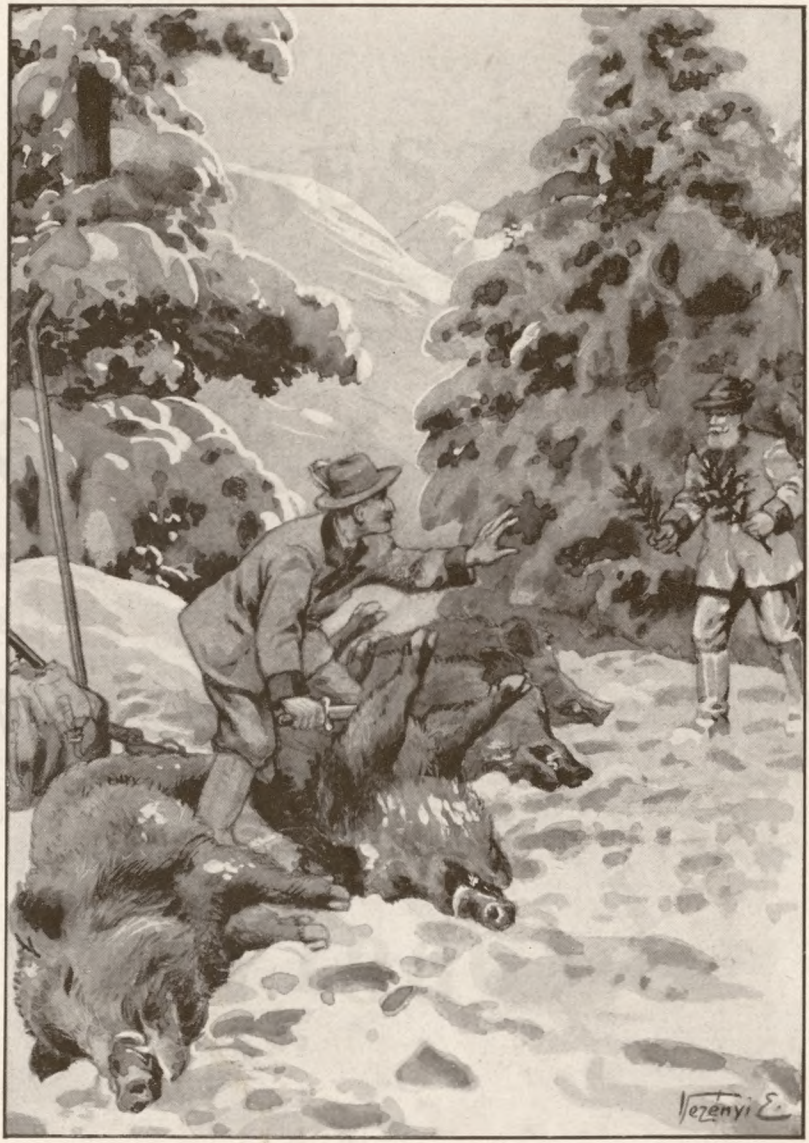

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Éppen a forró teámat szürcsöltem, mikor Justh György társaságában az akkor ott időző, akkor 76 éves Odescalchy Artúr herceg becsöngetett. „Bravó, Waidmannsheil, — Waidmannsdank!“ — és aztán ők is velem teázva, szívesen hallgatták a történtek meséjét.

Odeschalchy abban az évben Stubnyafürdőn töltötte a decembert. Minden délután hozzám fáradt; együtt genealogizáltunk és én kiváló élvezettel hallgattam a nagyeszű történész és szenvedélyes vadásznak remek előadásban elmesélt bőséges tapasztalatait.

A patriarchális kort élt öreg úr kortársa és testi-lelki jó barátja volt a régi Felső-Magyarország leghíresebb vadászainak, Zay Albert, Forgách Károly és Breüner A. grófoknak.

Zay nagyon szigorúan óvta a vadászregulákat és tudtommal csak Zsámbokréthy Emil bátyámnak engedte meg, hogy öreg srétel lője a dámvadat. Emil bátyám alaposan megfelelt a ritka bizalomnak, mert — tanúja valék, — mikor duplára két dámvadat fektetett egymásra.

A nyolcvanas évek elején vadásztam először Zay-Ugrócon. Jellemző Zay-nak rólam ejtet kritikája. Egy álláson rókát és nyulat is lőttem golyóval. Báró Knobloch és Zay voltak szomszédaim. — „Ügyes lövés volt!“ — szólt Zay, — de mikor megtudta, hogy a sebesen futó nyulat is az egycsövű Expressel lőttem, — nem sokat törődve a fiatal vadászvendégét ért dícséretekkel, — megjegyezte, hogy a nyulat „nem szokás golyóval lőni“.

Zay iskolája meglátszott a fiain is.

Zay Albert halála záróköve volt a nyugati Felső-Magyarország legszebb korszakának.

Odescalchy Artúr herceg a háború utolsó éveiben sokat járt Stubnyafürdőn. Hálásan gondolok a szép szál öregúr érdekes meséire, melyek sokszor emígyen kezdődtek: „Mikor még a pápai hadseregben szolgáltam!...“

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A NEMES SZARVASRÓL

Édesanyámék azt mesélték, hogy én már hatéves koromban futkostam a kopókkal vadászó bácsik után és akkor azt hittem, hogy az őzbakból szarvasbika lesz, ha megöregszik.

Ez a csacsi következtetés elég logikus volt, mert azon időben Nozdrovic vidékén még nem volt szarvasinvázió és én a szarvast csak festve láttam.

Első szarvasbikámat 1879-ben a zalamegyei Göcsejben lőttem, ott, hol a gólyát emeletes verébnek tisztelték.

Nevelőtanárommal utaztam Dunántúlra és a szarvashíres Muraerdő vidékére vetődtem, mely akkor a hetvenezerholdas alsólendvai uradalomnak legszebb és legkíméltebb szarvasállományát rejtette.

Lenk Ödön — az óriási vadászterület tulajdonosa — féltve őriztette szarvasait, de mikor megtudta, hogy én akkor már fölavatott vaddisznóvadász valék, megengedte, hogy a bunyai-kislakosi erdőkben egy szarvasbikát lőjek.

Egy tizenötéves gyermekvadász első szarvasa! Istenem! — vajjon ki írhatná le kellőképen azt a hatalmas izgalmat, vadászlázat, büszke hencegést és boldogságot, mely annak az „első" szarvasbika elejtésének nyomában járt!

Rik erdész és Pók erdőőr kísértek-vezetek, ők voltak tanui, mikor egy Lefosé-ből gömbölyű golyót lőttem a szarvas szügyébe, de nekik köszönhetem azt is, hogy akkor voltam életemben először és utoljára — részeg.

Egy hegyi pincébe vitték a bikát s a német Rik — „der Hirsch muss todgetrunken werden" —, addig nógatott engem borral, míg én is — „todgetrunken" lettem és aztán borhoz nem szokott volt gyermekcsekélységem csak — negyven kilométerrel odébb ébredt föl mámorából...

Akkor Bánokszentgyörgy vidékén még kopóval is vadásztak szarvasra és én élénken emlékezem arra a hangos mulatságra, melyre a vidék vadászai: a Vízlendvay-ak, Bezerédy-ek, Petrich, Pálffy, Baranyay, Izsó stb. kopóikkal együtt odasereglettek és négyöt völgyet elállva, vígan durrogattak mindenre, ami élt és lélekzett.

Jenek Rezső volt a legnemesebben vadászó szarvasvadász. Annak iskolájában nevelkedtem. Ő vezetett — töltetlen (!) pus-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

kával a bőgő szarvashoz, ő tanított minden szépre és jóra és neki köszönhettem, hogy húszéves koromban — mikor nagykorúsítottak —, már kisujjamban volt a nagyvad vadászatának minden csínja és bínja.

Az a szép bika is ott született a Muraerdőben, — a legideálisabb vadászterületen, — melynek akkor 10 és félkilós remek szép agancsa a Nemzeti Kaszinó falát díszíti.

Huszonöt év mulva ismét arra jártam.

A „Javorinai" hercegnek hoztam üzenetet. Negyven-ötven szarvas legelt a vadászház előtti repcetáblákon, háromszázra becsülték a muraerdei szarvasállományt, minden jó bikáról tudták, hogy ki mit ér, de én szomorúan távoztam abból a nyitott kertből, mert ott már — nem vadásztak.

Nyilvántartott, bejelentett bőgőhelyen mulató bikák közül válogatott a két-három napi „lelövésre" érkezett vadászúr.

Régi szép Hazám tizenegy vármegyéjében vadásztam és lőttem szarvasbikát.

Hazám határain kívül is vadásztam eredménnyel szarvasra; és ma, az ötvenéves vadászmultnak szép emlékeit hálával fogadom, de bőgés idejében szívem már lefogja a gyilkos ravaszt.

Jól tudom én, hogy a bőgő szarvas eksztázisba sodorja a vadászember vérét, de én boldog vagyok, ha a szarvasbikát násza idejében töltetlen puskával szabad belopnom.

És emiatt ne ítéljen el engem senki emberfia.

Vessen magára — ha — ki teszi.

Valamikor régen, mikor még a személyes bátorság és ügyesség irányította a vadász küzdelmét, akkor a vad húsa volt a cél, agancsa és bőre pedig használati eszköz.

Ma a szarvasbika fegyverét, díszét trofeának keresztelik. A hiú, gyarló ember hivalkodik vele. (Azt mesélik, hogy a saját fejdíszéről hallgat.)

De ha a trofea cél, akkor szükségképen kell hogy szót ejtsek arról is, vajjon lehet-e a szarvas agancsát — mesterséges úton fejleszteni?

Tapasztalatom és tanulmányaim arról győztek meg, hogy az ősszarvasnak a kultúra az egyetlen ellensége és halálhozója.

Elmondom, hogy mi itt az igazság és hogy az ősagancs miért fog belátható időben minálunk is csak hírében élni.

Minden élőteremtményben lappang az őserő, mely a létfenntartáshoz szükségelt szervet fejleszti.

A német tudomány az őserőnek ezt a működését „Drang nach Etwas"-nak nevezi.

A „Drang nach Etwas" munkája időtlen idők munkája, de sokszor ad oculos is demonstrál, ha bőr, szőr, köröm, agancs, — szóval szarunemű szervekre, testrészekre van szüksége.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A munkás meztelen talpára, tenyerére az őserő kemény bőrt, kérget fejleszt, — szóval megteremti a gyors segélyt, melyet a véges eszű ember mesterséges úton nem képes teremteni.

Láttam egy szaharai növényt, mely az esős időszakban leveleit teleszívja és raktárából a száraz időben egyetlen gyökeret fejleszt, mely a föld árját megkeresi, hogy ismét — élhessen.

A „Drang nach Etwas"-nak, az alkalmazkodás törvényének ezt a legnemesebb erejét millió esetben látjuk működni.

A keresztcsőrű madár például a tél idején fészkel és az őserő azért formálta csőrét olyan furcsára, hogy a fenyőtoboz pikkelyeiből könnyűszerrel kiemelhesse a fenyőmagot.

A százszínre elfajzott háziállatok — ha a vadonba ki vannak verve — már a harmadik generációban visszanyerik eredeti színüket, azt a színt, melyet a „Drang nach Etwas"-nak, az alkalmazkodás törvényének nógató ereje — a lét- és fajfenntartás érdekében is legelőnyösebbnek tart.

Gondoljunk az elvadult macskákra, a vadkutyákra stb.

Az őserő céltudatos munkáját meglátja a nyitott szem. Hiszen a talajt vesztett fa is hatalmas gyökeret ver és szembetűnő az erdőszélén, a vihartól nem védett oldalon nőtt hatalmas vezérgyökere.

Az őserő céltudatos munkáját meglátja a nyitott szem. Hiszen izmos, edzett lábra van szüksége, hogy a szelektáló ragadozók ellen védekezhessen.

Az agancs pedig az őserdőben sűrűn látható száraz fa ágazatához hasonlít, hogy az ellenség szemét csalja.

Hull a férgese, pusztul a gyöngéje, de az erős agancs a fajfenntartás érdekét is szolgálja, hogy a győztes hatásosan termékenyítsen.

A szelekciót gyakorló ragadozó, főleg a farkas és az elvadult kutya egyben megakasztja a beltenyésztést is, mert a szarvast a hágón túl — az idegenbe hajtja.

Régi várkastélyok, Moritzburg stb., továbbá múzeumok gyüjteményei és agancsleletek meggyőztek, hogy az ősszarvas hatalmas agancsa még nem halt ki, de a kultúra fölöslegessé tette.

Kivételek szóba nem jöhetnek.

A skót szarvasnak egy-két kilós hitvány agancsa hangosan hirdeti a ragadozóknak évszázados pusztulását és a hajdan dúvadlakta német erdőkben szőrén-szálán veszett ki a medve, hiúz és a farkas.

Westfáliában 1446-ban, Thüringiában 1686-ban, Poroszországban 1807-ben lőtték az utolsó mackót.

Abban a nagy birodalomban ma már könnyen győz a 6—7 kilós agancs, pedig a 100—200 éves, 30—36 fontos régi agancsok hirdetik a hajdani dicsőséget.

Szegény kis házamban még nem pusztult el az őserő, de a szelektáló ragadozó már csak a határszélről küldi az ősi vért, mely-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

nek még évtizedek mulva is lesz hasonló fia, — mert a degeneráció nem siet.

De a természet egyéb módon is gondoskodik ott, hol a gyarló ember nem kontárkodik.

Egy erős szarvasbika nem fél egy farkastól. Letiporja. De két farkas legyőzi.

Galiciában, az érseki erdőrengetegben — farkas miatt — szöges nyakravalóval ellátott kopókkal vadásztam, mert másképen nem tudtam volna a bikát lőni. A szarvasbika ugyanis megállítja a kopót, hogy a tehenek addig elmeneküljenek. De nemcsak a ragadozó szelektál. Árvizek és zord telek is pusztítják a gyöngéjét, a természet által nem kívánatosat.

Ha a degenerált agancsú szarvast kitelepítjük az ősi miliőbe, akkor az ismét regenerál, visszanyeri, visszafejleszti hatalmas, 10—14 kilós fejdíszét még abban az esetben is, ha a vad, ember nem lakta vidéken nincsen ragadozó.

Hangos példa erre az Új-Seelandba kitelepített skót szarvas, zerge, stb.

Én már 1892-ben írtam külföldi szaklapokban, hogy gyérítsünk 1:1-re és ne lőjük a bőgő vezérbikát.

Ma már — késő; hiszen az okos német sem bír a — vadtenyésztőkkel.

Hege mit der Büchse!? — nos, ez is csak szemmérték után ítél. Az pedig csal.

Legelőjavítás, etetők? — Ezek vadaskerti mulatságok. Arra valók, hogy az állományt az éhhaláltól védjük; — de ez is a szelektálásnak az ellensége. Húsra dolgozik. A kemény tél pusztít, de a szükségelt mag — marad. Az egészséges szarvast természete nem engedi az etetőhöz és ellentállóképessége megmenti.

És vajjon ki tudná megmondani, hogy minő legelő fejleszti az agancsot hatalmassá!?

Vérfrissítés javít, de nem fejleszt, mert hiszen megosztja az erőt.

1920-ig minden esztendőben kértem és kaptam szarvasbikákra kivételes lelövési engedélyt. Az engedélyezett bikákat többnyire télen lőttem, — speciális módszerem: — a trombitás hajtóval.

Nyeregre vagy ismert „kényszerváltóra" állok és vadőrömet, vagy pedig kísérőmet a veszélyeztetett oldalba küldöm. A hajtó nyomon követi a vadat. Lassan halad, — mintha dolga felől ráérne és hellyel-közzel kurtán fúj a kürtbe, trombitába. Csak egyet: Trúú! Ezt nem bírja a vad. Nem ijed, — de lassan menekül, megmegáll, hátrafigyel, miközben — a golyó éri.

Ilyenkor mindig nyakbalövöm a bikát, hogy nyomban rogyjon, meghaljon.

Vannak, akik arra esküdöznek, hogy a szarvast nem lehet „biztosan", „tűzben rogyva" meglőni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Ez tévedés és felületes szentencia.

Ebben a században — céltávcsővel — közel ötven szarvast lőttem nyakba. Egytől-egyig helyben, — tűzben rogyott.

1918-ban lőttem az utolsó turóci „magyar" bikát, egy kapitális 16-ost. A nyakába küldött expensiv golyó ezt is bukfenceztette.

Sík, lankás, dombos erdőben, ott, hol a vadászterület birtokosa kell hogy minden erős szarvasbikáját ismerje, ma már nem születnek meglepetések, vadászlázak és izgalmak, melyek a vadászat éltető elemei.

A mai golyóspuskák és távcsövek elérik azt a szarvasbikát is, melyet negyven évvel ezelőtt, — tehát már „felnőtt " koromban meg sem láthattam.

Nem túlzok, ha kijelentem, hogy a mai nemzedék fiatalja — „könyvből" lőheti a szarvasait és ezzel a ténnyel nagyot fordult a szarvasvadászat sora is.

Ámde odafönt a nagy hegyekben, hol a százkilométeres hegygerincek erdőőrön, vadőrön és puskás emberen kívül csak időről-időre dolgozó békés famunkást látnak, ott még mozog a szarvas, soha nem látott vándorbikák hozzák érthető izgalomba a vadászt és én kevés kárpáti és tátrai vadászterületről hallottam, melyben a vadászterület birtokosa „előirányzott vadlelövés" marsrutája nyomán „dolgozna".

De uram, Istenem, az már — szomszéd!... és én ismét a multban tévelygek, mert hiszen ott ... akkor még játszi bárányfelhők úsztak a fényes magyar égen, azok vittek üzenetet a Lomnicitól a Bucsesnek és a Retyezátnak...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI ... BUDAPEST

HUBERTUS NAPJA

Öreg szép szokás, mikor az úri vadásznépség november 4-én odakünn köszönti védőjét és szép keretbe foglalja azt a vadásznapot.

A Hubertus-nap engem is a vadászterültemre csal jó-rossz időben; kisétálok és nem emlékezem, hogy üres tarisznyával tértem volna vissza.

Erre a napra minden esztendőben biztosítottam a jó eredményt. Krumplival, kukoricával csaltam a vadat, vagy a rozsvetésekre kijáró fővadat nem bántottam november 4-ig.

Ha pedig olyan vidéken mulattam, vesztegeltem, hol nem volt szarvasra, disznóra, őzbakra kijárásom, — szalonkát vagy császármadarat hajtottam, hogy estére Hubertus-pecsenyével üdvözöljem a napot.

De különösen emlékezetes 1915 november 4-ike, mely napon nem tudtam szerencsémnek örülni.

Napok óta méregettem a rozsvetésre lesétáló szarvasok nyomát, hogy kivételes engedélyem egyikét Hubertus napján beváltsam.

Szomszédom, I. Gy. is készülődött a fiával. Jó bakot, erős disznót akartak áldozni Hubertus tiszteletére és kedvesen évelődött énvelem, mert hogy olyan „biztosra", éppen november 4-én akartam szarvasbikát lőni.

Mint minden évben, úgy 1915-ben is négy szarvasbikára kaptam kivételes lelövési engedélyt, mert tudták, hogy bőgés idejében nem lövöm szívesen a bikát.

Már korán siettem legkedvesebb magas ülésemhez (Turócban 18 magas ülésem volt), melyről három völgyet tartottam szemmel. Marek-sziklának nevezték el ezt a megfigyelő helyet, hol szívesen töltöttem egy egész holdvilágos éjszakát. Nagy gyakorlatom a magas üléseket olyformán építi, hogy két ember rajta kényelmesen szundikálhasson, mert úgy tartom, hogy a magas ülésen töltött figyelőidő fölér a finálével, a vad lelövésével, mely utóbbi abszolút izgalommentes vadászmulatság és vessen magára az a vadász, ki még a kényelmes néma szószékről is — rosszul lövi a vadat (mert ha elhibázza, az nem baj!).

Bolondja vagyok a hold birodalmának; úgy érzem, mintha ilyenkor a túlvilág hídján járnék és mégis minden valóság, amit

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

látok és hallok. Persze szülőföldem hegyvölgyeit értem, a viharvert sziklákat, ember nem járta meredek várhegyeket, a pisztrángpatak hangos meséit és ebben a gyönyörűséges miliőben a folyton vándorló medve és öreg vadkan titokzatos járását.

Fantáziám ilyenkor csodálatosan dolgozik. Szebbnél-szebbeket produkál ott, hol millió évek óta nem változott a környezet.

... Az ég beborult és a sápadt holdnak képe csak sejtésesen fényesítette a sietős, sűrű felhők szegélyét, ha pedig hellyel-közzel lenézett a földre, akkor én úgy éreztem, mintha a pufók arca a bujósdit futná.

Síri csönd szállt a völgyre. A nedozori völgynek mélye már beleolvadt a nagy sötétségbe és csak az élesen határolt hegyek fenyőfáinak csipkéi feketéllettek az égen. Egyszerre éktelen sivító nyávogás ijesztett meg a hátam mögött, de csak egy pillanatig jajgatott a saját nyelvén, aztán elnémult.

Látcsövemben mókust láttam a fenyőfa sötét ágán lógni, valami a fejét fogta.

Nem láttam a gyilkost, de tudtam, hogy nyest volt.

Ez a kis dráma valahogyan a lelkemre szállt és egy percre megakadtam a nagy természet törvényes rendjén.

Szabadszemmel már-már csak a közeli bokrok körvonalait láttam és mikor egy zavaró kis fenyőgaly után nyúltam, hogy elhajítsam, plup! a kutyafáját! de megijedtem. — Hát ez mi volt?! Egy nagy uhu! Tudj' Isten minek nézte a kezem villanását, alig egy arasszal fordult el tőlem.

Hát ez így járja ebben a sötét világban?

Fényerős látcsövemmel utoljára végigvizsgáltam a völgyet, de amint a látcsövet letettem, szabad szemem ott a rozsvetés szélén két mozgó ködfoltot látott.

Szarvasok! Egyik elől, a másik nyomában, mint Quijote és Sancho. Figyelve, lassan léptek a rozsvetésben, azután megálltak és össze-összecsaptak. Na, furcsa két jóbarát.

Felhők között bujdosott a hold és látcsövem csak az agancsok villanását jelezte.

Vajjon melyik az erősebb? — Talán az első? — Mert hiszen visszaveri pajtásának pajkoskodásait. Vagy talán a hátsó?! — Mit tudom én, — ha nem látom... Ez volt vajúdó elhatározásom bevezető érzése, és mert nem láttam tisztán az első bika nyakát, jó mélyen a lapocka mögé küldtem a golyót, hogy biztosan szíven lőjem.

Mire a lövés hangja a „Sucha völgyön" végigmorajlott, — Don Quijote és Sancho eltüntek, mint a kámfor.

A gyantás létrán lemásztam és zseblámpám fényével megkerestem a bika elugrását.

Mintha kapával vágták volna hátsó lábainak nyomát, két öllel odébb pedig elfordult a barátjától.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Megnyugtató érzés, mikor a vadász tudja, hogy az expensiv golyó a bika szívét roncsolta. Pedig még nem is láttam a meglőtt bikát.

Sebvért kerestem, de kis lámpámnak fénye cserbenhagyott és a közeli patak partszéli bokrait is hiába törülgettem, — zsebkendőm piszkos lett, de nem véres; mikor pedig egy jókora lendülettel a patakot akartam átugrani, — végigvágódtam az ott fekvő bikán és Isten úgyse' — megijedtem.

Előttem feküdt a tizenkettes, kifogástalan szívlövéssel és én nem hazudok, ha vallom, — hogy jobban örültem a szívlövésnek.

Évek óta, azaz a céltávcsöves puskák óta, kultuszt űzök a nyak- és szívlövéssel. Azt tartom, hogy lesen — pláne magas ülésen, továbbá a vadászsétáknál per abszolúte nem az ügyesség irányítja a golyót. Csak ember és jó szív kell hozzá, hogy a vadász ne engedje a golyót a vad testében kalandozni.

Mikor a háji úton Stubnyafürdő felé hazaballagtam, már messziről láttam a hangos, zakatoló katonavonat rakétás füstjét.

Arra, északnak vitte az éneklő fiúkat.

Hová? — a halálba!?...

Uram, Istenem, — hát a világban minden élő teremtménynek — egy a sorsa?!...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

VADÁSZHUNCUTSÁGOK

Szenvedély és vadászláz, véletlen és a pajtások jó-rossz mókája sok tréfás, sőt néha bosszús szituációkat teremtett, melyek emlékét azonban az öreg vadászember mindenképpen jó szívvel fogadja.

Első fiaskóm meséje fölötte egyszerű. 1875-ben történt. Magántanuló valék, lepkét fogtunk, bogarat gyüjtöttünk, én pedig madarat lőttem és mindezeket imádott, de szigorú nevelőtanárom Zvarinyi Emil, bátyám segítségével preparálta, kitömte és konzerválta.

Egy ízben puskámmal a nagy gyümölcsösben szórakoztam. Hangos fürgyentéssel ragadozót jeleztek a verebek és mikor a karvalyt megpillantottam, sebtében utána lőttem. A karvaly továbbrepült, de az irányában — szárítás céljából — kiaggatott lepedők és abroszok egyike igen tanulságos módon mutatta be a puskám szórását.

Második „stikli"-met karácsony táján produkáltam, de ez már komplikáltabb és az érte kiutalt büntetést mértékelve — azt hiszem értékesebb is lehetett.

Téridgérő hó borította a völgyet és nekem sok gondot adott az a pár nyúl, mely az öreg kerítés aljában rendes gyalogsétányt nyitott, hogy a ház mögötti zöldségeskertben a hóból kikandikáló kelkáposzta „brokerlit" larágja.

Nyúlban, őzben nem igen duskáltunk és a jó pecsenyét megbecsültük, de én akkor még a „dicsőségre" is pályáztam és nagy tervet forraltam.

A kúriának egyik mellékfolyósója oda vezetett, hová ma már minálunk a király sem jár gyalog és honnét az egyik ablak a zöldségeskertre nyílott; ott lestem én — titokban éjjel a nyúlra — és mikor ez végre megjött, nagy izgalmak között beledurrantottam.

Hogy aztán mi történt?! — na, az borzasztó volt. Megélénkültek a folyosók, itt is, ott is, amott is milligyertya kis lángja pislogott a hosszú alsónadrágba bujtatott kísértetek kezében és a sok hangos magyar, tót és német „mi történt?!" közül élesen kiválott a rácsos ablak mögötti Tante Betti szopránja: „Um Gottes Kristi Willen, was ist geschehn!" — én pedig kifelé iparkodva, teletorokkal ordítottam: „Megvan a nyúl, agyonlőttem!" Végre elkapott tanárom és Tonko inas segítségével földerítve a tényállást, előbb jó ünnepi porcióban kiosztotta a büntetést, azután ágyba kergetett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Unalmas ismétlésbe esnék, ha minden virgácsról és pofonról külön-külön mesélnék, hiszen ezek már azóta elmosódtak.

Másnap jó édesatyámtól Pusik Palkó öreg béresig minden két lábon járó élőlény engem szidott és jobb erkölcsökre tanított, idővel azonban már mosolyogva meséltek róla és még évek után is úgy mutattak be engem a vendégeknek: „íme ez a fiatalabbik, az a bizonyos, ki akkor stb. stb., — és jót mulattak rajta.

Sok kisebb-nagyobb vadászhuncutság terhelt engem, — míg lematuráltam; de én ma áldom sorsomat, mely megengedte, hogy mindezekről — még hála az égnek ma is jó egészségben élő és 1877-ben Nozdovicra került — második nevelőtanárommal beszélgethetek.

1894-ben Szlavóniában éltem. A daruvári és ivanovopoljei uradalmak rengetegeiben vadásztam és egy ízben gróf Lubienski Jánost invitáltam édesanyámékhoz őzbakra.

Első kaszálás előtt történt. A dezsánoveci réten egy erős őzbakot mutattam Lubienskinek, melynek csak a feje látszott ki a hasigérő fűből. L. nyugodtan célzott, de a durranás után jól láttuk a hegyoldalba menekülő és meg-megállva ugató őzbakot eltűnni. L. nagyon bánkódott. „Herr Gott, den hab' ich gefehlt und er lacht mich aus!" Később még egy jó bakra akadtunk, de ez helybenmaradt. L. még a sötétség beállta előttt ellovagolt, én pedig Karácsony Jóska erdőőrrel ugyanazon úton, honnét jöttem, hazasiettem.

Mikor a dezsánoveci rét széléhez érkeztem, jól láttam, hogy egy ember valamit a hátán cipel és a sűrű felé siet; persze nyomban utána szaladtunk és pár perc mulva egy vadorzót csíptem el, — ki a Lubienski őzbakját lopta. Az őzbak ugyanis szíven találva a nagy fűbe süllyedt, közelében legelő pajtása pedig ijedten, hangosan elugrott. Mindezeket az orvvadász valószínűleg a sűrűből spektálta és mikor mi továbbmentünk, a kész prédával nyugodtan hazasétált.

Lubienski nagyon örült a szép őzagancsnak, nekem pedig az orvvadász rozoga puskája maradt emlékül, melynek volt birtokosát természetesen minden jóval elláttam.

Ezúttal még egy vadászmókámat óhajtom megörökíteni, hogy feledésbe ne menjen, mert ha nem csalódom, hosszú vadászéletemnek ez volt a legsikerültebb huncutsága.

Volt nekem egy kedves pajtásom, L. Béla, ki Felvidékről — Lipikre utazott és annak idején sokszor volt a közelben lakó édesanyámnak szívesen látott vendége. Sokat évelődtünk kölcsönösen, de egyszer mód nélkül megtréfált.

Béla barátom ugyanis, ösmerve a körülményeket, az írás ügyes utánzásával találkára csalt.

Sokáig lestem-vártam; végre jött egy öreg parasztasszony. ki

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

levelet hozott, melyben Béla jószívvel rendelkezésemre bocsátotta azt a vén, ráncos küldöncöt.

Ilyesmit persze nem lehet felejteni. Hónapok teltek, hónapok multak, végre jó alaposan kidolgozva megszületett a tervem is.

Júniusban ismét őzbakra hívtam Bélát. Régi kipróbált barátságunkra hivatkozva, a legerősebb, legszebb agancsos bakot kínáltam és még mást is. Béla nagyon meg volt hatva és hogy szerencsé-

jét el ne mulassza, a neki kölcsönzött kitünő Springer-féle expresszszemből nyomban tett egypár próbalövést.

Korán reggel indultunk. Lassan, óvatosan haladtunk a tisztított cserkészúton és mikor Béla körülbelül a harmadik kiugrónál kitekintett a „malomrét"-re, egy bokor mögött előtte állt a kapitális. Csak a feje és lapockája vöröslött a bokorból. Béla leguggolt és gondosan célzott. Nagyot szólt az 500-as express és nyomban — előbb az őzbak lapockája, utána pedig a feje — ledőlt. Mikor barátom egy pár ugrással a bokorhoz ért, oldalt az erdőben három szál cigány a Rákóczit intonálta, azután nagy csönd lett, melyből csak az erdőben menekülő cigányok törtetése hallatszott...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Béla előtt lécre erősítve feküdt egy pár nappal előbb lőtt őzbak feje, melyre többszáz agancs legerősebbje volt drótozva. Két arasszal odébb pedig egy deszkára szögezett őzbőr rongya feküdt, ez volt a jól maszkírozott bokorból kipislogó „Blatt", melyeket az egyik cigány 60—70 méteres zsineggel a lövés pillanatában leráncigált.

B. előbb a csőben rekedt füstöt fújta, egy percig azon tünődött, hogy mitevő legyen, azután visszatekintett és látva, hogy én egy méteres cserlombbal feléje tartok, — alkudozva sorsával, erőltetett mosollyal odaszólt: „Na, azt már csak a te bolond fejedre drótozd!..."

Lövés után Jóska erdőőr lesietett az előre készített kosárral, a közeli patak homokjából pedig kihámoztam az e célra odatemetett pezsgőt, hogy jóbarátságban koccintsunk a visszaadott kölcsönre, mely természetesen — akaratom ellenére — szárnyra kelt és lehet, hogy a korombelije még ma is mesél róla.

Kedves barátomnak első reggeli cserkészete persze belefulladt az évelődő jókedvbe, mely a vadászember életét gusztusom szerint fűszerezi; azután azonban kettőzött figyelemmel iparkodtam barátom jogos vadászigényeit is kielégíteni.

*

Mikor a vágvölgyi vasút először szelte szép szülőföldemet, tudj' Isten, mintha az emberek jobban megbecsülték volna egymást és az életnek is bensőbb volt az értéke. Az emberek nemcsak születtek és meghaltak, mert tudtuk, hogy ki hová való és a jóbarátnak, szomszédnak, úrnak és szolgának egyaránt — halála után is maradt megbecsült emléke.

Szóval nem volt — sehonnai.

Persze az úriosztály, az ősiség, rátartósabb volt. Ha vendége volt a kúriának, még a falon függő ősöket is bemutatták; elmesélték, hogy kik és mik valának és végül — hogy első ősük valami Uk, Muk, vagy Fuk nevű bácsi volt.

Ma ezen sokan nevetnek. De a magyar, az — sír.

Túl a Vágon feküdt Slavnica, a nemes és gróf Sándorok ősi fészke. A nyolcvanas években ott legénykedett kedves barátom, Sándor Pista, kihez én az innenső nozdrovici birtokomról naponta átruccantam. Együtt vadásztunk és barátságunkat nem zavarta senki és semmi.

A monda és egy 1338-i évből eredő írás kettőnk családját egyeredetűnek mondja; de nemcsak az Uk, Muk és Fuk nevű bácsik, hanem egy őszinte jó barátság is kapcsolt bennünket jó vadászpajtásságba.

Korán elment Pista barátomról és az akkor ottélő vadászpaj-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

tásokról el-elmesélek egyetmást, hogy az unokák is még ráakadjanak.

... 1884-ben több vadászfelszerelést hoztam Bécsből, többek között csalogató fakacsákat is és mert a Vág folyónak holt ágain bőséges kacsahúzáshoz szoktunk, egy délután találkára hívtam Pista barátomat a szokott helyre.

A fakacsákat oly módon helyeztem el, hogy a közeledő vadász azokat már messziről észrevegye és belophassa, én pedig kecsegető és hápogó hívóval a part alá bújva, kellő időben a hosszú zsineget ráncigáltam, melynek végére akasztva a fakacsák esetlenül, hol farral az égnek, hol pedig lefelé bukdácsoltak.

Úgy történt, ahogyan én azt óhajtottam és előre láttam.

A különben igen komoly, takarékos és jó vadászpajtás kétszer duplázott a fakacsákba, de mikor azok akkor is a víz alá bukdácsoltak és nem akartak meghalni, felvidéki régi jó szokás szerint ékes tót káromkodásba fogott, mint ahogyan a régi földesurak apáiktól tanulták.

De akkor már én is előbújtam és azután mindaketten — nevettünk.

Büntetésből — nem én lestem a fakacsák mellett és jól emlékezem, hogy Pista barátomnak szerencséje volt.

*

Slavnicán régi jó szokás volt a télen — karácsony előtt — lőtt vadaknak egy részét az északnak fekvő magas eresz alá függeszteni, hogy még a tilalmi időben, február és esetleg márciusban is jusson belőle.

Pista édesanyja, a Petőfi Sándor által megénekelt Mednyánszky Berta néninek messze földön híres konyhája volt, melyről egykori vendége, saárdi Somssich Andor is dícsérően szólt előttem.

Pista barátom szép sorjával fogyasztotta a jól fagyott puha nyulakat, öreg szakácsnéja — Anka — égetett cukorral barnított tejfölös mártással sütötte az illő módon „spékelt" nyúlgerinceket, — de amikor a pruszkai Guardián tiszteletére az utolsó nyulat leakasztatni rendelte, Anka szörnyülködve mutatta a — kóccal tömött gerinc helyét...

No de erre már Pista barátom sem maradt adósom és még az ősszel — fizetett.

A szlavnicai völgyben vadásztunk. „Hapták", az erdőőrnek kurtalábú kopója a szomszéd szedmeróci erdőbe hajtotta a nyulat és én már úntam a várást, mikor észrevettem, hogy Pista integet, hogy lőjek.

Egy távoli bükkfa töve felé mutogatott: „Nézd azt az okos nyulat, oda feküdt... eriggy még odébb és lőj oda golyóval."

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Nem volt több 70 lépésnél és jól láttam a nyúl hátát, gondos célzás után belelőttem a vegyes cső Express golyóját.

Egy öreg nyúlbőr feküdt ott, de hogy mivel volt tömre, arra már nem emlékezem...

Pista teletorokkal nevetett: „Na, Lulu, azt a nyúlgerincet most te akaszd az ereszed alá!...

És „kvittek" voltunk.

Pista nem irígykedett, de egyszer hangoslott az irígységtől.

1886 januárban, vidraszerelem idejében történt.

Krudélis tél volt. A Vág partjai befagytak és csak a sebes árja feketéllett, villogott a hold fényében és mert a holtvizek is befagytak, a sok vadkacsa az illavai part alatti mocsaras meleg vizekre sereglett.

Holdtölte idejének egyik szélcsöndes napján odainvitáltam jó barátaimat: Vietorisz Gyurit, Sándor Pistát és Sipeky Sándort kacsa- és vidralesre.

Én álltam legfelül a Vág folyó mellett. Hófehér vászoninget húztam hegyibe és beleültem a grízes, száraz pucér hóba. Ezzel a praktikával már sok-sok vadat lőttem.

Alig hogy elhelyezkedtem, két sípoló-bukdácsolva játszó vidra szállt ki a jeges partra — alig 20—25 lépés távolságban hancúroztak, — melyekbe én menten beledupláztam és újra töltve, ismét a vergődő állatokba lőttem, olyan szerencsésen, hogy egyik sem pottyant vissza a sebes vízbe.

Örömömben — hallgattam. Rágyujtottam cigarettára és néztem, símogattam a két öreg vidrát.

Vajjon mit szólnak pajtásaim?!

Mikor összejöttünk és én a vidrákat elibük dobtam, Pista odaugrott: — „Na, ez hallatlan! Más tisztességes vadászember örül, ha egy vidrát lát és ez a fráter duplára lő kettőt!" Ne haragudj, Lulukám, de ez disznó szerencse, — különben szívből gratulálok..."

*

Azt mondják, hogy majdnem minden vadászember hazudik. Ez a mondás közeljár az igazsághoz, de én azt hiszem, hogy csak az veszi igénybe ezt az undok szokást, kinek arra szüksége van.

Én rossz médium vagyok, — goromba leszek. Bánt, hogy a hazug ember abban bízik, hogy elhiszem amit mesél.

Vadászéletemben sok lódítást hallottam, de a legszemtelenebbül hazudott Turóc vármegyének egyik ismert főerdésze.

Mikor bemutatták, azt kérdezte tőlem, hogy vajjon mennyit nyomott a legerősebb vadkanom; és mikor annak az ősállatnak súlyát hallotta, egy percre megakadt, de azután kegyesen intett:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

— „Na, elég nagy malac lehetett, de én annál jóval nagyobbakat lőttem — nyúlseréttel!“ ... — Erre persze menten felfortyantam: „Malac volt az öregapja, kikérem magamnak stb.“ — de Beniczky leintett, azt mondta, hogy ez az ember egy „híresség“ a hazugságokban, hogy azt respektálni kell — és jót nevetett.

A 7 kilós agancsú szarvasbikát kiniglinek nevezte, kiváló siketfajdjai pedig 6—7 kilósak voltak, — szóval mindent ultrált.

Sokat meséltek arról a hazudozó főerdészről, de legmerészebb „stikli“-jét a ma is élő, immár kilencven felé néző Beniczky Kálmán bátyámtól, a história koronatanujától tudom.

Nyulakra vadásztak az előhegységben. Turócban több volt az őz, mint a nyúl és Beniczky azt kérdezte szomszédjától, az uradalom főerdészétől, hogy vajjon jól lövi-e a nyulat is.

„Tíz év óta nem hibáztam nyulat!“ — volt a büszke válasz.

Öt perc mulva egy — a hajtók lármájától ijedt — nyúl futott az erdőben, melyet a főerdész duplára eltolt és mikor látta, hogy Beniczky tárt karokkal fejezi ki csodálkozását, — hozzáfutott és — cseh létére nem tudván magyarul — kérte: „Bitte Herr Vicegespan, gratulieren Sie mir, den es ist mir endlich gelungen einen Hasen zu fehlen! ...

Azt hiszem, az effajta Jager — fölaprítva is letagadja, hogy — meghalt.

De hihetetlen vadászképeket teremt a véletlen játéka is, melyeket érdemes megörökíteni.

Turóci urak mesélték, hogy A. Ö. turóci árvaszéki ülnök egy nyulat és az utána ugró kedves kis vizsláját — egy lövéssel megspriccelte.

Nyöszörgő, vinnyogó vizsláját hátizsákjába gyömöszölte, a nyulat pedig pórázon húzta a keményre fagyott havon ...

Az ülnök — apró, gyönge ember lévén — sok hasonló gaudiumra adott okot.

A régi idegmentes szép időkre emlékeztetett Beniczky Kálmán medvehistóriája is, melyről a szomszédos Rakovszkyak meséltek, de Kálmán bátyám is igaznak mondja.

Vacsorához tálaltak.

Sürgött-forgot a konyha népe, szigorú kommandószavak hallatszottak, a családi öreg ezüst is már hangosan illeszkedett a címeres „rastlik“-ra, egyszerre berohant Miska huszár: „Nagyságos alispán úr! — pre Pana Boha, — a gyümölcsösben medve zabálja a szilvát!“

„Te szamár! — Nem medve az, — lopják a szilvát!“ — De azért mégis két gömbölyű golyót tolt a Flintába és a kőkerítéses gyümölcsösben megközelítve a fára csúszó medvét, golyót lőtt annak bundájába és azután besietett a vacsorához, hogy ne várjanak őreá ...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Szóról-szóra igaz Perczel Dezsőnek, a volt belügyminiszternek siketfajd históriája is, mely az okos magyar közigazgatásra vall.

Perczel addig még nem látott siketfajdot és azelőtt nem vadászott a Tátrában.

Ujtátrafüreden nyaralt és a korán elhalt S. M.-nek volt vadászvendége.

A schlagendorfi oldalát hajtották. Perczel feje fölött egy nagy madár repült, melybe ő belelőtt és mikor a lezuhant tarka madarat fölemelte, örömében a szomszédjához sietett, hogy dicsekedjen vele. — „Gratulálok kegyelmes uram, ritka szép tyúk, — kár hogy tilos a lelövése . . .“

„Micso—da!!?“

Perczelt nagyon bántotta az a lapszus, sokáig töprengett hogy most már mitévő legyen, végül — bejelentette az esetet a főszolgabírónál.

A főszolgabíró persze kínos dilemmába került; no de a régi idők főbírója ezen a bajon is tudott segíteni.

Egyik vadászpajtását delegálta szakértőnek, kinek szakvéleménye alapján a belügyminisztert felmentette. Íme az ítélet magva:

„A kérdésben levő madár a szakértő véleménye szerint a siketfajd és nyirfajd keresztezésének produktuma, azaz középfajd; — mivel pedig a vadászati törvény annak tilalmi idejéről nem rendelkezik, — vádlott jogosan lőtte azt a ritka madarat stb.“

Az ítélet kihirdetése után a főszolgabíró összecsapta a bokáját és tiszteletteljesen gratulált a ritka szerencséhez.

Sok-sok vadászhistória nyugszik eltemetve, — mert nem tanácsos kikaparni. Én is lőttem a Vág holt ágában három vadkacsát — duplára, — melyeket szakácsném nem ösmert meg, pedig azok szelíd kacsáink valának és csak az ízük késztetett mély hallgatásra.

Mikor kedves, réges-régi vadászhuncutságokról mesélek, eszembe jut Nozdroviczky Pista bácsim esete is, ki a hatvanas évek elején rossz viccéért száz mérő árpát fizetett.

Fürjezni indultak és már az udvarban töltötték előltöltő puskájukat, mikor a kapunál megjelent M., a család házizsidaja — kit még én is ismertem gyermekkoromban — és élcelődve hangoskodott, hogy nem jöhet az udvarba, mert fél a puskától.

Pista bátyám odaszólt, hogy ne féljen, mert a „dunst“ srét (most 16-os számú) olyan távolságra nem fog, mire a kövér, mindig jókedvű M. megfordult és — „akkor nem félek!“ — széles ülőjét mutatta.

Pista bácsi a szemtelen gesztusra fölfortyant és büszke, hirtelenharagú úr lévén, — belélőtt.

Tanuk mesélték, hogy két tucat dunszt-srétet szedett-kapart

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ki M.-né urának erre illetékes testrészéből, de Pista bácsinak ez a hirtelenkedése száz mérő árpájába került; ennyit alkudott ki a „barátságos“ megegyezés.

*

Vadászember a szabad természetben leli gyönyörűségét, a természet pedig nem ismer — szalonkérdést.

Elmondom tehát, hogy Wojkffy Jankó gróf, kedves vadászpajtásommal miképen mulattattuk a szlavóniai hajtóseregeket.

Szalonkáztunk.

Sok hajtó terelte a gyönyörű fiatalosokat, sok szalonka szállt mifelénk, jó kedvük volt a vadászoknak és a jó ebéd pedig csak fokozta pajzán jókedvünket.

Ebéd után kiválasztottam egy pár jólfutó hajtót, 50 és 100 lépésre két métát jelöltem ki egy-egy naranccsal, az utolsót pedig egy fényes ezüst forinttal terheltem meg.

Azt mondtam, hogy csak az viheti el az ezüstforintos narancsot, ki előzőleg az első narancsba is beleharap, — mert ilyen módon nehéz a továbbfutás...

Egy fiatal falurossza volt a győztes; — beleharapott az első narancsba, azután nagyot káromkodott és az ezüstforintos narancscsal együtt elfutott — hazáig.

Századunk elején a Bükkben vadásztam, szalonkáztam. Hajtókkal együtt több napig mulattunk a kácsi völgy fölötti fiatalosok között épült vadászházban és ki ne emlékezne szívesen a jó-rossz sorsban mindig úrimodorú Majthényi Miskára és annak sokszor erős vicceire, melyek odafajultak, hogy két testvér egymásra spriccelte az apró srétet — készakarva. Miska rendezte a vadászatokat, ő szakácskodott; — de azóta már ő is eltávozott. Péchy Kálmán, Todoreszku Gyula, Majthényi Ádám is elment, de én szívesen gondolok ma is őreájuk és a kácsi kedves szalonkázásokra.

Néha aztán egymást is öltük jó-rossz viccekkel.

A mindig találékony W. I. patront kért tőlem, mert hogy az övé elfogyott.

Másnap arról panaszkodott a vadászaton, hogy az én patronjaim gyöngék és hogy még a zöldpántlikás stájerkalapját sem ütné át a srétjük.

„Dobd föl!“ — nógattam.

W. I. se szó, se beszéd, — két patront tett a puskámba és alig pár lépésről földobta a kalapját, melyet én könnyűszerrel ripittyára lőttem.

A hajtók hahotába törtek, de barátom egy pillanatig a kalapjára bámult, azután körültekintve, az időközben elszaladt P. I.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

közös barátunk — egy horvát képviselő — után káromkodott: — „Na warte, du Gauner!“ stb., stb.

P. ugyanis a snepftollas mixtummal töltött patronokat — visszacserélte.

Mókák és vadászhuncutságok karikáznak vadászemlékeim forgatagában. Nekem kedves emlékeim, hiszen a napsütéses multban születtek, de én arra kérem a mai vadászfiatalságot, fogadja, olvassa jó szívvel, hiszen már az öregek utolsó mohikánja mesél róluk, a voltról, a régi gyönyörűséges Magyarország vadászairól.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A ZERGÉK RÉGIÓJÁBÓL

Egy régi „Vadászlap" meséli, hogy 1892 augusztus hó 12-én az újtátrafüredi kávéház előtt már kora hajnalban nyüzsgött-mozgott egy érdekes vadásztársaság, — francia, német, orosz és magyar vegyesen — kik mindannyian hangos szóval keresték bérelt gebéjüket, mely hivatva volt őket a nagyszalóki turistaút legfelsőbb stációjára cipelni.

Elől lovagolt az egyik háziúr, az akkor már 72 éves Migázzy Vilmos gróf és a vendégek hosszú libasorát boldogult Sontagh Miklós és Oberndorff Hugó gróf zárta.

Előttem Beksics Gusztáv viaskodott a lovával. Tapasztalt vén gebéje látható jóindulattal hol erre, hol pedig amarra tolta széles gerincét, hogy lovasa le ne váljon, mert a neves publicista úgy ült a lován, mint — vaj a forró krumplin.

Kilenc óra lehetett, mire fölértünk és nemsokára el-elálltuk a Ferenc József-csúcsnak görgeteges völgyeit-lejtőit; öt-hat puskás Oberndorff vezetésével a keleti oldalon, Demidov herceg, Korff-Kerszenbrock és Maldeghem grófok a középen, mink pedig a két csúcs közti görgetegen helyezkedtünk el. Nekem jutott a legfelsőbb állás, a sziklák tövében.

Fölösleges szerénykednem. Én akkor széles körben ösmert rendkívül gyakorlattal rendelkeztem, de zergét még nem lőttem volt és jól tudta a háziúr, hogy miért bízta reám a főváltó elejét.

... Még egy-egy túléber mormotamama éles füttye jelezte a magasban kémkedő szirti sas árnyékát, azután csönd lett abban a nagy kriptában.

Túlonnan riasztó pisztolylövések tompa ütése érte fülemet és föltekintve, szemem egy fekete mozgó pontra tévedt, mely a sziklaóriások között mászta a meredeket. Medve volt.

Egyszerre úgy rémlett, mintha láthatatlan igricek köveket hajigálnának a magasból. Jönnek a zergék! A bitang kő megmozdult lábaik alatt, gránitról gránithoz verődött és porrázúzva pusztult a feneketlen mélységben.

Különös szokatlan idegesség fogott el, pedig még mindig nem láttam a zergéket; de íme, odafönt több zerge oldalt fordult,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

jobbra szökdelt és egy öreg zergére is esik tekintetem, mely talán már percekig a görgeteg szélén mereven állt és figyelt. Rekedten sípolt a vén bak, aztán nyílegyenesen felém szökött.

Az Express nyakát keményen fogtam, de a távolságot már nem tudtam becsülni! 80, 150 lépés, mit tudtam én; mert a görgeteg olyan, mint a sík víz a tengeren. Messze van-e? Lőjek, ne lőjek?! Végre elhúztam a ravaszt és lövésem füstjén keresztül láttam, hogy golyóm a zerge lába alatt verte a követ, a zerge pedig, mintha misem történt volna, közeledett. Újra töltöttem. Valami a galléromat rázta, lihegtem, kapkodtam és a puskám legyét kerestem, azután találomra a zerge fölé lőttem — mint egy suszter! A vén bak pedig egyazon tempóban kőről-kőre ugrálva, szomszédom, Esterházy László gróf lesállása felé futott, hol annak golyója fölfordította.

Ez volt első és utolsó vadászlázam. Bántott, hogy tehetetlen lettem és belelőttem, mondom — mint egy suszter.

Bocsánatot kérek, én nem a „főúri cipész-szalónban fogadó" urakat értem, hanem arra a régi típusú falován nyargaló kedves bácsira gondolok, ki vasárnap délután hosszú Ferenc József-kabátban és sárga cúgoscipőben az első sörnél a kuglizóban kezdte és hétfőn hajnalban a kurtakocsma három garádicsáról legurulva kiabált: „Obacht, mert lövök!"

Az effajta kocsmákat a kedélyes bécsi Burger annak idején „Bummsti" névvel tisztelte.

Úgy emlékezem, a háziúr akkor azzal vigasztalt, hogy gróf Esterházy első magyar zergéjét lőtte! És én ma — 38 esztendő után — örvendek, hogy az a vén zerge akkor oly kriminális lázba kergetett és — Meszlényi Pál szavait idézem — a régi és mai főúri vadászgárda legtiszteltebb, legszimpatikusabb és legszebb stílusban lövő kitünő vadásznak első zergéje lett.

Pár nap mulva a galiciai határon — két zergével — alaposan kiköszörültem a csorbát. De én most másról óhajtok mesélni. Más, a lelkem mélyében örökké élő emlékemet érzem fölelevenedni.

Ugyanazon esztendő őszén a Dunajecen halásztam. Rózsahúsú galócra fájt a fogam. Ott vártam lengyel vadászpajtásom táviratára, hogy onnét J.-ra együtt utazzunk.

Rendkívül kedvező, gyönyörű szép időben érkeztünk J.-ra és én nem emlékezem, hogy hosszú vadászpraxisom tudna még hasonló koraőszi felhőtlen magastátrai kirándulásról. Még élünk és élményem veleje nem engedi, hogy ezúttal a szereplők nevét is hangosan megírjam.

Három felejthetetlen szép napot töltöttem a fenséges környezetben, hol minden kedvemre történt; minden, még az ég is nevetett; — három ragyogó nap az ország csodaszép koronáján, mely egyedül megéri az átélt félszázesztendős vadászéletemet...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

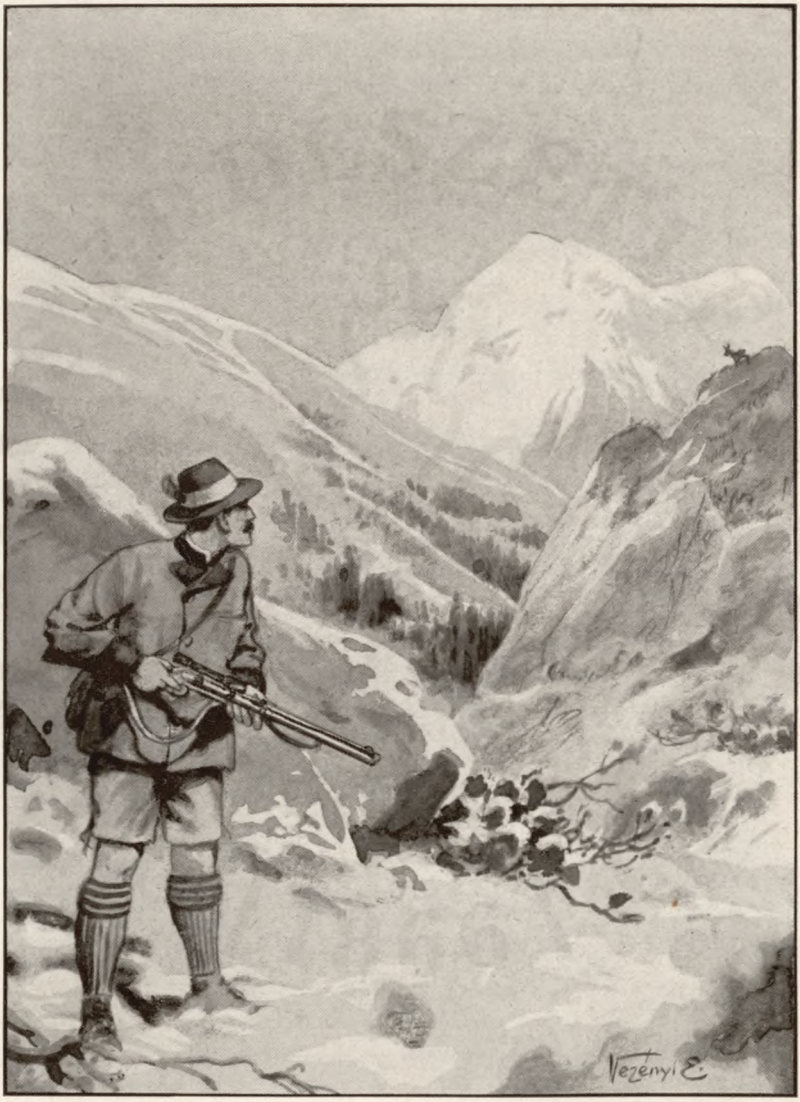

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

... Utolsó nap reggel a galiciai „Grát"-ra iparkodtunk és a vezető stájerországbeli vadász kötélre kapcsolt bennünket, hogy az évezredes zergepadról le ne zuhanjunk, mely veszedelmes hágó egyben három-négy sziklavölgynek kényszerváltója.

Mikor a keskeny párkány végéhez közeledtünk, észrevettem, hogy az előttem haladó jáger lopva a szakadékba lenézett és keresztet vetve megbillentette nyírfajdkampós kalapját. Tudom, hogy a stájer és tiroli vadász babonás és vallásos, ösmerem a fajtáját, hiszen egyik soha nem hazudó, legmegbízhatóbb vadászom is ott született, kit ma is siratok. A dolog tehát fúrta az oldalamat, de nem szóltam, nem kérdeztem, azonban mindent sejtettem.

Ott, a határszélen Fr. rendet teremtett. Azért hívták oda. Jól tudom én is, hogy ott a határszéli sziklák között nincsen kegyelem, ott az marad életben, aki először lő. Mormoták, zergék a dráma néma tanui és csak a szirti sas víjog az elérhetetlen magasban.

Tíz év mulva Fr. vadász visszatért szép hazájába. Helyére J.-t ajánlottam, kinek apja gyerekkorom idejében minálunk Nozdrovicon szolgált. Ezersok szép gyerekkori emlék fűz hozzá, ma is ott él nyugdíjban.

Mikor megtudtam, hogy a nagy hegyeket, szülőföldemet és a bájos Vág völgyét el kell hagynom örökre, J.-nak írtam, hogy jöjjön, vigye haza emlékül legkedvesebb golyóspuskámat és még más egyebet, hogy serdült derék fia emlékezzen családjának barátjára.

Jankó megjött; a hű ember megölelt, könnyezett és reábírt, hogy nála búcsúzzak az istenadta gyönyörűséges hegyektől és lőjek még egy szirti sast, az erdei szalonka után legkedvesebb vadamat. Elmondta, hogy ott a határszéli „Gráton" a merész rablók egyikemásika mindennap délelőtt és délután egyszer végiglejt és a fiatalja is ott nevelkedett.

Az éjszakát — pokrócba csavarva — az 1800 méteres „Grát" alatt töltöttük. J. tudott a szakadék titkáról. Először habozva, meglepetten reám nézett, de azután arra kért, hogy kövessem, majd megmutatja, hogy hol fekszik.

— Hát tudod, hogy kicsoda és hogyan történt?

— Nem, uram. — De mikor vele mentem, én is láttam a szakadéknál keresztet vetni és később reáleltem.

Mikor leereszkedtem, még a nyári éjszakának utolsó hideg lehellete borult a szakadék ölére. Valaki alig látható keresztet vakart arra a gránitfalra, melynek tövében az odatorlaszolt kövek között egy tenyérnyi lyuk sötétlett. Nem mertem belenézni... féltem. Azt képzeltem, hogyha belenézek, valami történik, mert minden öreg vadász — babonás.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Sokesztendős pókháló és öreg moha takarta a havasi virággal átszőtt odu köveit. A hajnali harmat ezer gyöngyöt szórt arra a takaróra és mikor az ébredő napnak első fényes sugara a gyöngyharmatos függönyre esett, izzó vörös- és kéktüzes gyémántcsillogás ragyogott az ismeretlen vadorzónak örök csöndes kriptáján...

Egyedül valék, fantáziám merengve szőtte a dráma történetét és mikor egy-egy harmatcsöpp a nap tüzében kigyulladt, úgy éreztem, mintha annak a szerencsétlen embernek lelke gyujtogatná a szent mécset...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

TILOSBAN?

Mikor Thurzó nádor vére fiúágon elfogyott, az okos főúr olyképen rendelkezett, hogy a közel százezerholdas árvavári uradalom örökkön-örökké osztatlanul hat leányának leszármazottjaira szálljon.

Rokoni kötelékeknek köszönöm, hogy a nagy uradalomnak legszebb vadászterületein 1880-tól 1901-ig vadászhattam.

Golyóm útja szabad volt, oda repült, hová kedvem irányította, de a zergére sem nekem, sem másnak nem volt szabad lőni.

Abban az időben Zichy Edmund, majd fia, Jenő, utoljára pedig Pálffy József gróf volt az uradalom kormányzója, nemes Démján Elek pedig a zergerégiós zubereci völgyeknek teljes hatalmú koronázatlan királya.

A zergés vadászterületen és a 25 ezer holdas szomszédságában kívülem kevés úri vendég vadászott; és mikor szóvátettem, hogy vajjon mi történne, ha golyóm véletlenül egy zergebakba tévedne, akkor azt a fölötte csiklandós választ nyertem: „Tudod, öcsém, olyan az, mint a féltékeny férjnek a históriája, mert ha megtudja . . .“

Ámbár még fiatal ember valék, de azt már régen tudtam, hogy az a bizonyos férj „meg nem tudja . . .“ és az a „ha“ szócska tervet ültetett a fejembe, mely hamar kiburjánzott.

Mikor a zubereci völgyről mesélek, úgy érzem, mintha vadászemlékeim szentélyébe lépnék, mintha a multnak legszebb templomát feltárnám.

Zuber bölényt és zuberec bölényotthont jelent.

Tizennégy kilométer hosszú pisztrángpatak vezet a völgyön végig. Császármadár és nyírfajd rebbent odalent az útszélről, fehérbegyes vizirigó dobódott a zuhogó alá, vén őzbak ugatta az idegen vadászt, ki hellyel-közzel pedig megtorpant egy medve vagy hiúz nyoma előtt és amott, a sűrű páfrányosban gödröket túrt a vén remete. Mikor pedig a nagy sziklák közé ért, hangos lett a görgeteg, mintha száz juhász fütyülne, a pulit hívná és rekedten sípolt a vén zerge is, mert hogy a templomába lépett . . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A „Demian"-tó partján lepihentem, lerakodtam.

Tilosban jártam és nem volt, aki segítsen, tüzet rakjon, főzzön, de én nem bántam.

Előbb körüljártam a nagy tavat, melynek parti törmeléke elárulta, hogy a közelben mi lakik és hogy otthon van-e. Azután az éjszakai lesre készülődtem.

A nagy csöndben úgy éreztem, mintha a Demian-tó vidéke évezredek sírboltja volna; néma minden, ott a gránitkolosszusok között az Úristen is alszik.

A „skaredi zsleb" nevű görgeteg fölött egy szobanagyságú odut tudtam, ott töltöttem azt a csodálatosan szép holdvilágos nyári éjszakát.

Tejfehér felhőpára takarta a völgyeket. A napnak első sugara engem üdvözölt, hiszen akkor hazám koronáján valék; odalent pedig csak egy-egy hűséges szepesi városnak toronykeresztje pislogott a lomnici, a gerlachfalvi és a többi nagyfejedelmekre, melyeknek fejét érte az első aranybíborsugár.

Részeg voltam a csodálattól.

... Valahol egy bitang kő ütődött-verődött a sziklák között, óvatosan kihajoltam és íme, alig harminc lépésnyire álltak alattam a zergék, közöttük egy erős bak. Azt a havasi nefelejtset csipegették, melynek kékje szebb a görög ég azúrjánál.

Brumm! — dördült az 500-as Express-puskám s a lövés hangja odalent morajlott az alvó völgyekben.

Ismét csönd lett; de egy apró szürke madárka alattam hangosan cirpelt, azt nézte, hogy az a fekete állat miért kapálódzik a lábával...

A sziklafalakban három kis fekete pont iparkodott a csúcs felé, meg-megálltak, visszanéztek, a pajtásukat várták...

Mikor leereszkedtem, a baknak szeme már zöldbe borult.

Olyan volt a szeme, mint az elhagyot háznak az ablaka...

Tolvajmódra csomagoltam. A bak fejét lenyiszáltam. És mikor a meredeken ereszkedtem, úgy éreztem, mintha valami a hátamat bökdösné.

Bátyám száz kérdésre kért feleletet:

— Hát miért jöttél olyan korán? Nem volt szerencséd? Mi van a sassal? Hát zergét láttál-e?

— Láttam, négyet... — feleltem.

Azután huncutul nevetett: — És te megálltad, hogy ne lőjél közibük!? Te, a híres!?...

— Meg... Hiszen tiltva van.

— Na, ha novemberben jössz, hozhatsz egy szép szakállt...

*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Évtizedek multak.

1912-ben Benedekfalván jártam. Kiszely Árpád, a háziúr, vadászember és területe határos az árvaival. Szó esett a zergém esetéről is. Házigazdám fölfigyelt és felém fordult:

— Mondd, kérlek, hol és merre lőtted azt a zergét?

— A zelanói csúcs alatt — feleltem.

— I... gen? Nos, akkor tartom szerencsémnek — szólt K. gavalléros gesztussal, — mert te azt a zergét már az én vadászterületemen lőtted.

— A kuyafáját! Hát egy zergét — kétszer raubsütztelem?! Na, bocsásd meg... stb.

Árva megyében Bulla Gyurin kívül nem volt nevesebb szenvedélyes vadász. Az óriási uradalom dominált és a százezerholdas vadászterületein a rendelkező tisztek is csak módjával vadásztak. Rokoni összeköttetéseim nyitottak nekem kaput abban a vadászparadicsomban és hogy húsz esztendeig ott vendégeskedhettem, azt elsősorban a nagy nádornak köszönhettem, kinek végrendelete a nagy váruradalmat mai napig összeforrasztotta.

Árva várának fellegvárából sokszor néztem a szédületes mélységbe és hálásan gondoltam arra a hatalmas várúrra, ki hitvesével a várkápolna kriptájában alussza örök álmát.

Czobor Erzsébetnek ott őrzött levelei emígyen köszöntik a Palatinust: „Én édös, szerelmetes jó uram!...“

A fellegvárban egy kis fülke néz vak szemmel a messzeségbe. A rege oda falazta Thurzó Pétert: „Árva fuisti Petre, Árva eris, et in Árva morieris!“

És mikor tíz évvel ezelőtt örökre elbúcsúztam a hegyektől, Árva várában födetlen fővel álltam a „Palatinus Regni Hungariae“ porai előtt és bánatos lelkem halkan szólt hozzá: „Árva eris...“

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

TOUJOURS PERDRIX ?

Ha valahol, egy jól gondozott vadászterületen sok apró vadat lőnek, akkor mindig akad egy-egy hangos hivatatlan, ki az effajta vadászmulatságot öldöklésnek minősíti, de én vadászéletemben még nem találkoztam vadászemberrel, ki azon bánkódott volna, hogy őneki jó „Anlauf"-ja volt és hogy sok apróvadat kellett lőnie.

Unalmas öldökléssé csak akkor fajul a vadászat, ha a lőtt vadat nem tudjuk elajándékozni, megenni, értékesíteni stb., szóval ha céltalanul vadászunk és ekkor citáljuk XIV. Lajos király gyóntatójának ismert mondását: — „Toujours perdrix."

A gyóntató ugyanis figyelmeztette a napkirályt, hogy népe nem látja szívesen, ha a királynét elhanyagolja és kegyencnőit kitünteti.

Lajos király egy percre elgondolkodott, aztán sarkonfordult, a papot háromnapi szobaáristomra ítélte és elrendelte, hogy a gyóntatójának minden napon reggel, délben és estére — fogolylevest és fogolypecsenyét tálaljanak.

A negyedik napon a mindenható király széles jókedvvel betoppant és mintha misem történt volna, nevetve kérdezte:

„Jó napot, páter, hogyan szolgál az egészsége?"

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

„Beteg vagyok, felség. — Tous jours perdrix? (Mindig foglyot?

„Et moi tous jours Reine!?...

Harminc évvel ezelőtt egy jó apróvadas területemet vadásztam le utoljára, mely alkalommal egy előbb nem ismert erdélyi tisztviselőt is hívtam meg (barátom kértére), — ki az előző estebédnél túlhangosan dícsérte az otthoni vadászatokat. Mikor t. i.: „A kopók csengő hangja beharangozza a bérceket, a fogékony lélek csodálja a természet nagyságát, gyönyörködik fűben, fában" stb. — és végül: „örül, ha egy nyulat hoz a konyhára; — mert tetszik tudni, mi a tömeges gyilkolást nem szoktuk meg!..."

Na, nekem sem kellett több! Bántott az ízléstelen kritika; hiszen gyermekkoromban a nagy hegyek között, kapszlis puskával, Cézár, Diana és Zahray kopók vadászpajtásaimmal én is hajszoltam a vadat, ismerem ennek a módjával űzött vadászatnak minden csínját-bínját, sőt ma is tudom még élvezni, — de annak más az íze, más a tere, — az nem vadtenyésztés, vadgondozás.

Másnap vendégemet szemben az erdővel, a „Stráff" sarkától harmadiknak helyeztettem el. A sarokban én „dolgoztam" két angol puskával. Délre összejöttünk. Vendégem szidta a „Stráff"-intézményt. Igazságtalan vadászmód! Egyik a sarokban százakat lő, alig győzi a sok vadat, a másiknak pedig — kopik az álla... stb.

Délután vendégem az erdő szélére került és még egy telt patrontáskát is cipeltettem utána.

Boldog volt, mikor megtudta, hogy fácán, nyúl — mind az erdő felé tart.

Jól lőtt. Hellyel-közzel nem győzte egy puskával a vadbőséget, lármázott, a hajtókat szidta és alig fért a bőrében.

Mikor elbúcsúzott, két kézzel szorongatta a jobbomat, hálásan köszönte a délutáni nagyszerű mulatságot és arról biztosított, hogy életében soha nem felejti el, mikor sűrűn jött a vad, „fönt a fácán, jobbról, balról nyulak... — el sem hiszik otthon" — szóval „lesz miről mesélnem" stb.

Nem kérdeztem, hogy vajjon gyilkolt-e...

Én sem rajongok a „modern" szokásért, mikor 10-es sréttel spriccelnek 70—80 lépésre a nyulak felé és tucatszám nyargal a sok véres nyúl. De szeretem látni, ha a nyulak sorba — kifeszülnek és nyomban végez velük a jólirányzott lövés srétje. Ez a vadászat „lősportja", az ügyesség és — részben — a véletlen eredményes játéka.

A mult század utolsó tizedében Eszterházy Béla gróf mesélte nekem, hogy Abrahámban fogadásból négy puskás ezer foglyot lőtt egy napon és hogy mikor az ezrediket meglőtte egyikük — azt hiszem — Kégl Pista —, még tovább vadászott, — hogy egy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

kissé mulasson. Nagy hőségben vadásztak egész nap, de ennek a vadászatnak is volt célja, és pedig — ha jól emlékezem — fogadás Savel-el.

Hirsch báró vendégeivel a Lajta melletti Szent János vidékén három vadásznapon huszonháromezer apró vadat — többnyire foglyot — lövetett. Coronini gróf, a báró bennfentese mesélte nekem, hogy azon a welszi herceg tiszteletére rendezett vadászaton szűk fasorok között elhelyezett puskások fölé terelték a sok foglyot, melyeket részben vadkereskedők szállítottak más vidékről, más országból...

Szóval itt is volt cél, és pedig: „mennél többet!" Kost was kost!

Ez már „tangálta" a „Toujours perdrix"-t.

Tótmegyeren huszonöt évvel ezelőtt hét jó puskás egy vadásznapon hatezernél több fácánt lőtt. Volt közöttük olyan puskás is, ki egymaga ezernél több vadat lőtt.

Ez a szép eredmény világszerte dícsérte a magyar fácántenyésztést és mégis akadt szaklap, mely „Massenmord"-ról írt.

Illetékes barátaim nógatására akkor a szaklapokba hasonló tartalmú cikket írtam, melynek mottója az volt, hogy kinek egy lova van, kettőt, négyest óhajt és hogy még nem került ki a nyomdából az a bizonyos arany, — melynél többet a véges ember nem óhajtott volna stb., — szóval az irígykedőknek volt a szőlő ismét savanyú.

Igen tanulságos és érdekes volt Isenburg hercegnek egyik vadászhistóriája, mikor nem remélt módon egy napon ezernél több nyulat lőtt.

Előadása után — emlékezetből — dióhéjban elmesélem annak a vadászhistóriának lefolyását.

Isenburg herceg többedmagával Bécsben ebédelt a Sacherben, de barátai egy ismert bankárt is odainvitáltak, kit üzleti ügyben Isenburgnak bemutattak.

Ebéd közben a bankár Isenburg herceget vadászatra kérte. A herceg meglepődött és kitért az előtte eddig ismeretlen bankár hívásának, mondván, hogy nincsen felkészülve, — sem puskái, sem vadásza, továbbá, hogy e téren elég nagyok az igényei is stb.

„Nem baj" — szólt a bankár, — „én ígérem, hogy minden igényeit kielégítem és kérem, szerencséltessen három nap mulva a birtokomon."

Egy pár kedves, szerénymodorú szomszéd is be lett mutatva, — kik mindenről informálva — a háziurat terveiben támogatták.

Sok száz hajtó több ezer holdat befogva várt a kimért helyen, hogy biztos vezetés mellett, adott jelre a vadat egy óriási flaskóformájú ráhajtásban tereljék a flaskó szájához, hol Isenburg elhelyezkedett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Két kifogástalan vadászinas töltögette, adogatta a remek Holland-Hollandokat, a hajtók közt elhelyezett többi puskás pedig csak a kifutó nyulakra lőtt — de befelé egyetlen lövés sem esett, ami a herceget kissé feszélyezte.

Órák mulva, mikor a ráhajtásnak vége lett, — Isenburg 1150 lőtt nyúl között fogadta a sok Waidmansheilt...

A többi puskás összesen nem lőtt többet, mint Isenburg egymaga, mert már jóelőre abban egyeztek meg, hogy a különben is vaddústerületen a herceggel ezer nyulat lövetnek és mindenki örült a sikernek.

Morvaországban egyízben én is erősen „dolgoztam". Puskáim alig győzték a sok vadat; az volt vadászéletemnek legeredményesebb vadásznapja. De én nem panaszkodtam, hogy a többnapos vadászatra Bécsből hozott ezer patronnak nagyobb fele ott fogyott el, pedig én akkor csakis „beléje lövő" puskákkal vadásztam.

Két vadászatra emlékszem, mikor „sok lett a jóból", azaz mikor a gyóntató „Toujours perdrix"-jét éreztem.

1889 augusztus 1-én öten a muzsilovcsicai mocsarakban vadásztunk: Zay Miklós gróf, Zay László, Jenek Rezső és egy horvát úr, kinek nevére már nem emlékezem.

Panczner főerdésszel napok óta készültem a vadászatra, mert a sokezer holdas mocsár kiszáradt és a töméntelen fiatal kacsa mind a mélyvizes, rekettyével benőtt öt—hat—százholdas középmocsárba szorult. Mikor a vadat csónakjainkkal tereltük, állandóan többezer vizi vad, főleg fiatal tőkés szállt, keringett és hápogott a fejünk fölött.

A muzsilovcsicai mocsár negyven kilométerre feküdt a legközelebbi vasúti állomáshoz és a lőtt vadat a lakatlan vidéken sem értékesíteni, sem pedig elajándékozni nem lehetett.

Falubelieknek és cigányoknak ajándékoztam a sok fölös kacsát és az öldöklésére ráúnva, — hazasiettünk.

Ilyenformán szüntettem be a Lonské-poljében egyízben a sárszalonkázást is, mert nem akadt, ki a sok mocsársnepfet — megegye.

De mikor a sok lövöldözésről vagy apróvadas zsákmányokról, ezerre menő eredményekről mesélek, lelkem menekülve keresi a nagy hegyeket, a sziklasas otthonát, a remete vidékét, azt a kétharommázsás vén kant, mely már lemondott a földi örömökről és mogorván, dacosan tépi a törpefenyő gyökerét, melyet annak idején nem „egyik hegytetőről a másikra" a mai távcsőpuskával, hanem harisnyára vetkőzve, közelről belopva, olyan vadászizgalmak és vadászgyönyörűségek kíséretében lőttem, melyeket lelkem életem utolsó órájáig a fenséges vadászemlékek legszebbjei között őrzi. Az idők lepergése közben sok rendkívüli eredményes vadá-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

szatokról hallottam, sokat láttam és végigéltem mint kellemesen „szenvedő fél", de gyermekkorom óta ilyenkor mindig az eszembe motoszkál az „ozorai gyilkolás", — mely a régi idők vadászatainak koronázott — szégyene.

1876-ban órákig hallgattam egy Stolavecz nevű nyugdíjazott erdész meséit, kinek atyja az ozorai hírhedt vadászathoz mint „pixenspanner" volt berendelve és az 1811 körül lezajlott eseményeknek élő tanuja volt, ki 86 éves kora dacára — vagy talán azért! — élénken emlékezett a gyermekkorban átélt eseményekre.

Stolavecz mesélte, hogy a több napon át őrtüzekkel fogvatartott — szűkebb erdőkörbe terelt és Eszterházy hercegnek — részben külföldi — vendégei által egy napon összelődözött, ezeren felüli szarvasoknak eltakarítására a vidék összes cigányait, szegényeit berendelték, nehogy a levegő „miazmák"-kal, dögvésszel teljen! Ma útálattal fordulok el annak a rémséges gyilkolásnak még a hírétől is, de el nem hallgathatom, hogy az öreg Stolvecznek cseh-német előadása még ma is a fülemben cseng, — talán mert már én is a 70 felé pislogok. — „Wissen Sie Junger Herr, das waren schöne Zeiten; seelig der Jaeger, der so etwas grossartiges erlebt hat!..."

Ha azonban egybevetem az akkori közlekedés nehézségeit, nagy apparátussal, ezer jobbágyhajtóval dolgozó rendezést és az akkori vadászkészségeket a feudális szokásokkal, — nem tagadhatom el, hogy annak a világhíres ozorai vadászatnak is volt célja, és pedig: „minél többet! — hogy a külföldi vadászvendégek meséljenek róla!..."

Élénken emlékezem a hetvenes években lezajlott egyes nagy téli vadászatokra, melyek ámbár kisebb keretekben, de hasonló stílusban tartva, a zalai Bánokszentgyörgy-völgyben, az árvai oravicai hegyek között a trencséni, podhragyi uradalmak erdeiben stb. két-három tucat kopó közreműködésével izgalomban tartották az egyes völgyekben elálló vadászokat; mikor a „rehpost" és öreg fickótól sebzett sok-sok őzet senki sem sajnálta, — mert akkor „az volt a divatja".

De ha végiglapozom Ferenc Ferdinánd főhercegnek hiteles lőjegyzékét, meg-megakadok egy-egy rémes „vadászat" följegyzésénél és kérdem, lehetséges-e, hogy az ember a magával tehetetlen vaddal ilyen szívtelen kegyetlenséggel bánjon...

Íme, kitépem a lőjegyzéknek egyik „hírhedt" lapját.

Egyes-egyedül vadászott azon a napon. Flaskó formában hajtatta az erdőt-mezőt és a közel nyolcszáz, általa lőtt vad között holtan feküdt még harmincnégy darab, — tízes és nyolcas seréttel agyonspriccelt — őz is, bak és suta, gida és vénség összevissza.

Persze „Timur Lenk"-nek sem mert emberfia szembe nézni! — de mikor Ples herceg egy bölényt ajánlott neki lelövésre és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

a kegyetlen puskás azonfelül még egy hasas bölénymamát is agyongolyózott, akkor, íme, úgy szól a följegyzés: „Er bekam es fertig, ausser dem ihm freigegebenen Stier, auch eine traechtige Kuh zusammen zu schiessen, was aber der Jagdherr so übel nam, das der Gast trotz seines hohen Ranges am naechsten Morgen die Koffer packen musste . . .“

. . . Mert hogy ez a kegyetlen vadász még a „Toujours-Bisont“-t is vállalta volna . . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

GÖRBE NAPOK

A véletlen és a fantázia igrice olykor még a tapasztalt vadászt is megtréfáltatja és jó szerencse, ha a halál — a kívánt vad helyett — nem az ember sorából szedi áldozatát.

Jó sorsom megkímélt attól, hogy — akaratom ellenére — embert megpuskázzak, de rajtam is megesett, hogy egy gombát szedő öregasszonyt — elhibáztam.

1883-ban történt. Lenk Ödön, az alsólendvai hercegi uradalom közel százezer holdas vadászterületének akkor főbérlője szarvastehénlelövésre hívott. Ott lőttem két évvel azelőtt az első bikámat is. Több szarvas váltott az erdőszéli állásom felé; én azonban mit sem sejtve, hogy a szarvasok visszatörtek, a szálas erdőnek egy tenyérnyi résébe irányítottam puskám csövét és mikor abban a résben egy szürkeség meg-megvillant, beledurrantottam. A gömbölyű Lancaster-golyó nagyot koppant és szokatlan nagyra vágta ki a gyertyánfa kérgét, mely mögül egy vén Skrimpicia jajgatva kikandikált: „Ifjúuram, ne tessen belém lőnyi".

Ma is érzem, hogy akkor nagyot ijedtem és jó ideig hallgattam a dologról.

Még hárman élünk — felvidéki jó barátok —, kik a nyolcvanas években a gödingi és holicsi cs. és kir. uradalmak vadászataira hivatalosak voltunk. Sipeky Sándor, báró Schmertzing István és én. Egy-egy vadásznapon két-háromezer apróvad is esett és volt olyan vegyes ültetés, melyet a sok üregi nyúl, fácán, fogoly és nyúl miatt oda és vissza is stráfoltunk. Jól tudta azt egy szemfüles sváb hajtógyerek, ki elbújt, visszamaradt és így megesett, hogy szomszédom, egy osztrák arisztokrata egy lövésre üregi nyulat és svábgyereket is lőtt.

Ebből aztán persze nagy patália lett és szerencse, hogy azon a napon a Bizenzben katonáskodó temperamentumos Ottó főherceg nem képviselte az udvart, mert akkor bizonyára a fővadászt egy percre „kikölcsönözte" volna.

Mikor a jó időknek vadászemlékei közé nyúlok, egy kedves epizódra gondolok, mely a hű szolgát dícséri.

1887-ben Klobusicon vadásztunk gróf B. S.-nál, kinek két fia is résztvett az erdei vadászaton. Én akkor a londoni Greener-cégtől az első kakasnélküli patronkidobó puskát kaptam. A 75 éves

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Martin vadász a háziúrtól engedélyt kért, hogy mellém állhasson és lássa az angol puskámat — dolgozni. Hogyan, hogyan nem, de megesett, hogy S. B. sörétje Martint homlokon érte, de mikor a sörétet a bőr alól kinyomtam és kérdeztem, hogy vajjon kire gyanakszik, Martin kérésre fogta: „Bitte Euer Gnaden, nur nichts sagen, es war ja nur ein herschaftlicher Schrot!"

Szegény jó Martin! Urad még ma is szeretettel gondol reád; becsületes, hűséges fajtád pedig talán már örökre kiveszett.

1896-ban Szlavóniában vadásztam. Hangos keleplőkkel 100 hajtó rebbentette a sok úri madarat, mi vadászok pedig az ivanovopoljei szép fiatalosok széles „linea"-ján lestük a sok szalonkát. Ma is emlékezem a sorra. Gróf Pejacsevich Tivadar, a későbbi banus, báró Bechtolsheim hadtestparancsnok, én, egy, a monarchiában elismert szép dáma és a lejtőn annak sógora stb. Vígan szólt a sok puska, egyszerre szomszédnőm fölsikított és a szeméhez kap. Én egy ugrással ott termettem, halántéka tájáról kiszedtem a 12-es sörétet, még a vére sem szivárgott a nyomában, de a szép asszony első kérdése az volt, „vajjon nem-e csúfítja el a sörét nyoma!" Sógora ugyanis egy beszálló szalonkára lőtt és a nedves fakéregről egy szem sörét 90 fokos szögben csúszott oldalt.

Huszonöt évvel ezelőtt id. Zmeskal Zoltán és Bulla György főispán erdőőreikkel és négy jó disznós kutyájukkal egy öreg remete kant egész nap hajszoltak az árvai 1600 méter magas Chocsnak keleti oldalán. Ottani volt birtokomnak erdeje a törpefenyőig terjedt, oda menekült és ott feneklett meg az óriás vaddisznó.

A napnak is már hosszú lett az árnyéka és a két erdőőr — két jó barát — utasítást kapott, hogy két oldalról közelítsék meg a mérgesen csaholó kutyákat és aki előbb éri, az végezzen a vadkannal.

Késő éjjel az egyik erdőőr bekopogtatott az uránál és szomorúan jelentette, hogy a barátját agyonlőtte.

Az agyonlőtt erdőőr ugyanis még azon reggelen egy nyestet lőtt és hogy az értékes prémet el ne rontsa, azt szőrmentén a táskájához kötötte. Ez volt a veszte. A lopva közeledő erdőőr a csaholó kutyák előtt csak egy guggoló sötét tömeget látott, melynek faránál a táskára akasztott nyestnek farka lógott és azután megtörtént a nagy szerencsétlenség.

Vadászéletemben — sajnos — több halálos balesetnek voltam tanuja, de egyik sem nehezedett a lelkemre olyan súllyal, mint a Plesovszki esete.

Turóc megyében 1910-től 1919-ig egy tagban kilenc községi és Körmöcbánya városának erdeiből egy tízezer holdas vadászterületet béreltem.

1916-ban, novemberben, Goldmann Károly vadőröm az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

első arasznyi havon összeolvasta kedvenc nagyvadamnak, a vaddisznóknak csapáit és azt jelentette, hogy a raksai Zámek nevű kefesűrű 8—10 éves fenyvesben több erős disznó tanyázik. Másnap Justh Ödön barátommal — a Felvidéknek kitünő úrvadászával — a raksai sűrűhöz siettünk, de velünk jött S., Körmöcbánya városának erdésze is.

Boda Gyuri vadőröm húsz raksai hajtóval elállta a meghaj-

tandó fenyvesfiatalosnak az alját és az volt az utasítása, hogyha disznós kutyám nem tudja a nagy vaddisznókat kimozdítani, trombitajelzésre induljanak és a disznókat szorítsák puskáink csöve elé.

Először az én Schönauerem szólt. Egy másfél mázsás kant lőttem fültövön. Justh golyója is egy 60—70 kilós disznót hömpölyített a friss hóra, oldalt is szólt a puska, de legnagyobb meglepetésemre a hajtásban is durrantott valaki, pedig én szigorúan tiltottam a sűrűbe való behatolást.

Mikor az első hajtó szótlanul hozzám ért, megkérdeztem, hogy nem tudja-e, hogy mit lőttek az oldalon és hogy vajjon bent a hajtásban ki lőtt?

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A hajtó neheztelve nézett rám, ujjával a sűrű felé bökött és csöndesen szólt: „Nem tudom, de odabent halva fekszik az öreg Plesovszki, valaki agyonlőtte". Jézus! Egy ugrással a sűrűbe dobódtam. Az öreg raksai paraszt barna halinában holtan feküdt a hátán. Szeme az égnek meredt és nyakából még lassan szivárgott a vére.

Az egész fickólövés közelről érte a nyakát és a mellét.

Ember nyoma vezetett tőle, azt követtem S. erdészig. — „Maga lőtt odaben?" — kérdém. — „Nem. Én innét lőttem befelé egy disznó után, de elhibáztam. Golyóval lőttem" — hebegte.

Egy rántással letéptem az öreg, de hatalmas erejű erdésznek puskáját és belenéztem. A jobb golyóscső fényes, de a sörétescső feketéllett a füstös portól. Dühömben nem birtam a véremmel, torkonragadtam az erdészt, hogy összeverjem, de S. térdre rogyott és könyörgésre fogta: „Főbíró úr, az Istenért, ne bántson, hiszen majd meghalok ijedtemben, én voltam, disznónak néztem a szegényt, őt ugatta a kutya", — aztán tenyerébe fogta fejét és sírt.

Én voltam a koronatanu. S... erdészt a törvényszék fölmentette; de én előzőleg arra kényszerítettem az erdészt, hogy az özvegy részére egy csomó nagy bankót deponáljon, ajándékozzon.

Kis időre az özvegyasszony hozzám jött. Hálálkodva csókolta a kezemet, mert hogy ők bizony annyi sok pénzt otthon soha nem láttak. „A férjem is már öreg volt, nem tudott az már dolgozni és talán az Isten is akarta, hogy most megvehessem azt a kis földet ott a kunyhóm mellett, mert hát jó az Isten és — segít a szegény emberen." Aztán elcammogott. A kapuig kísértem, de ő nem tudta, hogy — miért.

Mikor az ablakból az asszony után néztem, el-merengtem. Valami a fejemben motoszkált; az öreg vizsla, mikor az urát eltemették, napokig nem evett, ide-oda járt, vinnyogott, kereste...

Mert mióta az embereket megösmertem, azóta tudom, hogy mi a — kutyahűség!...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

VADORZÓKRÓL

Ha egy öreg ember gyermekkora óta szenvedélyesen vadászott, vadászterületeit személyesen is ellenőrizte, gondozta és ha egy-egy gazdátlan lövés álmatlanná tette, kell hogy vadászéletében vadorzókkal összeakadjon.

Nos, nekem is kijutott belőle és áldom sorsomat, hogy a sok kellemetlen találkozás nyomot nem hagyott rajtam.

Először 1884-ben, Szlavóniában, a Vrani Kamen erdőrengetegeiben találkoztam két vadorzóval, de mikor egymásra bukkantunk, akkor — ki jobbra, ki pedig balra — széjjel futottak...

Ugyanazon esztendőben a dobrakucsai várrom falai alatt lestem az oda sűrűn beszálló örvösökre, melyek délben és estefelé a meszes homokot csipegették. Hogy miért? — nos, azt ők jobban tudják, mint én.

Alig hogy elhelyezkedtem, egy loholó bozontos nagy kutya került elibém, melybe én menten belelőttem...

Az hiszem, farkasnak néztem.

A kutya vonítva futott vissza, de kis időre két bocskoros horvát puskást láttam alattam bujkálni, kik hivatlanul a romok felé közeledtek.

Fától-fához lapulva, sunyi módon kutattak és mikor alattam elhaladtak, — jól hallottam egyikük megjegyzését: „Ha az erdős legénye, — akkor agyonütjük!"

Egy hét mulva szénégetők akadtak a dobrakucsai völgyben — az erdészlegény hullájára...

Akkor nagyon bántott a dolog, hiszen a drámának — közvetve — én valék az okozója.

Egy év mulva ismét arra jártam és — ideje lévén — a Bastaji-i erdőkben sípoltam, csaltam a császármadarakat.

Az óriási uradalomnak állandó vendége lévén, úgy éreztem, hogy esetleg meg is kell védenem a vadászterületeit és mikor egy nyulat cipelő szerb paraszt puskást megpillantottam, nagy lendülettel nekifutottam, hogy ne menekülhessen és mérgesen rákiáltottam: „Stoj!" — azaz „állj!". Azután — egymásra néztünk.

A vadorzó jóval testesebb, nálamnál idősebb, dugóhúzóforma bajszú ember volt; — először végigmért, aztán nagyot köpve a pipáját tömögette és nyugodtan, mély hangon és határozottan rám-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

szólt, hogy: „Idi kucs, z'Bogom!", azaz, hogy menjek haza Istennek hírével, vagy pedig, ha akarom, akkor ő engem — hasbalő... Azután ismét egy nagyot köpött, kurta pipáját szájába dugta és vissza sem tekintve, eltűnt az erdő mélyében.

Azt hiszem, hogy én akkor nem nagyon „szellemesen" néztem a vadorzóra...

Szlavóniában és Horvátországban 1900-ig még két vadorzóval találkoztam. Mindakettőnek elszedtem puskáját a szokásos módon, de mikor a házigazdámnak elmeséltem az egzekúció históriáját, hát bizony az megdorgált engem, — mert hogy „úriembernek nem illik parasztokkal dulakodni"...

Lenk Ödön főbérlő idejében és a jelen század elején is sűrűn vadásztam Eszterházy herceg alsólendvai uradalmában és hálásan gondolok mindazokra, kiknek szívessége sok szép vadászemlékekhez jutatott.

Bejártam én már vadászéletemben sok szép vidéket, sok országot, de sehol nem halottam annyi gazdátlan lövést, mint abban a hetvenötezer holdas szép uradalomban, főleg a vasmegyei és muramelléki határszélen.

Tudok három erdőőr haláláról és többnek sebesüléséről; — mindmegannyit vadorzókkal való harcban érte a baj.

Szegény Fehér Lajos karjaim közt halt meg, — vadorzó fickója szakította ütőerét a nyakán.

A vadorzók szemtelenkedése nem ismert határt, — félfalu stráfolta az erdőket és megesett, hogy bőgés idejében a szilvágyi vadászházban nyitott ablaknál alvó Eszterházy Alajos herceg gárdakapitány ágya mellől lopták el a dupla expresst — patronokkal együtt...

Zichy Ágost gróf belatinci vadászatán Piacsek János főerdész mesélte, hogy tanuja volt, mikor a csendőrök által üldözött vadorzó nekivágott a friss szántásnak és nem törődve a teljes fölszerelésben utána loholó csendőrökkel, egy előtte kiugró nyulat lőtt fültövön, mellyel a közeli erdőbe dobódott — mindörökre.

Én is kénytelen valék a dobronaki fácánosban egy ösmert vadorzót megspriccelni, de mert vendég valék, három jó helyen ért apró srétért afféle lődíj formát fizettem...

De legtöbb mérget a szlavóniai jó szalonkázó vadászterületemen gyüjtöttem a bögyömben, melyet szerencsémre a k e l l ő pillanatban leadtam.

Az a hitvány gazember a szomszéd faluban élt. Egyszer már egy marék srétet dobtam utána, de sohasem tudtam elcsípni. Akkor — a vadászom által — azt üzente nekem, hogy nem fogok ágyban meghalni. A falubeliek is óvtak tőle, — jó édesanyám is féltett, azt mondta, hogy nem jó az, ha nagyon mérges vagyok reá, mert baj lesz belőle.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Állandóan bokszert hordtam a zsebemben és minden eshetőségre elkészültem.

Késő délután történt.

Vidralesre siettem a közeli tóhoz és már a vágás szélén jártam, mikor a szálas erdőből egy fa mögül valaki szerb nyelven rámkiáltott, hogy tegyem le a puskámat, mert különben belémlő. Megismertem. A rámszegzett puska csöve mögött csak a kalapját láttam, de mögötte még egy puskacső meredt az égnek.

Tehát ketten voltak.

Egy percre megállt a szívem verése; nem csoda, hiszen az volt életem legválságosabb pillanata.

Még egyszer rámkiáltott, hogy lelő, ha a puskát nem teszem le.

... Puskámmal lassan a földig hajoltam, észrevétlenül előretoltam a gombot és kapásból hirtelen pofonlőttem a nyomorult gazembert.

A másik alak fáktól takarva elmenekült. Föllélegzettem; — azután elkaptam a földön vergődő hitvány ember puskáját és egyik csövét egy széles bükkfába sütöttem, mely mögött letiportam a földet, hogy a cipőm talpa is látható legyen. Ez volt a szerencsém.

Hogy aztán mi történt, azt kitörültem az emlékezetemből.

Azon a napon a legcsúfabb veszedelemtől menekültem, mely magamfajta vadászembert könnyen érhetett volna.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

... Már délre járt az életem ideje, mikor hivatal után néztem. Hazafelé, a nagy hegyek közé vágyódtam, hol az „egyes" golyó járja, hol minden lövésnek van emléke, — és nem kell mindég az apró vad után egy marék srétet hajigálni.

Túrócban választottak szolgabírónak és — természetesen, első gondom az volt, hogy egy szép és nagy vadászterületet toborozzak össze.

Szerencsés időben érkeztem, mert a községi és körmöcbányai városi vadászbérletek lejártak.

Hatóság valék és büntetőbíró, — jó csendőrség is volt a gyeplőmön, jó magam pedig szintén belefeküdtem a hámba, így hát egy-kettőre tisztára söpörtem a vadászterületeimet.

Hét vadorzót — sajátkezűleg — füleltem le és nem egy mulatságos „raubschütz" históriáról mesél még ma is Stubnyafürdő vidéke. Hiszen még élnek mindannyian.

Mielőtt elmesélném az érdemesét, megjegyzem, hogy amióta megmenekültem a „komoly" és kellemetlen szituációtól, — megesküdtem, hogy mindenkor és minden esetben iparkodom az orvvadászt — megelőzni és hogy feltétlenül elhúzom a ravaszt, ha az én vadászterületemen bárki emberfia felém fordítja a puska csövét.

* Persze — vadorzóról szólok.

Mint rendesen, még sötétben indultam Stubnyafürdőről a hegyek felé, hogy a hátsó erdőkbe még derengés előtt érjek, hová a vad nappali nyugvóhelyére visszatér.

Itt is, amott is, egy-egy sötét folt keresztezte a völgyet, már élesre állítottam a ravaszt is, hogy hátha erős vaddisznó bontakozik ki a sötétségből, a hajnal derengő hírnöke is már rászállt a nagy hegyek fejére, egyszerre úgy tetszett, mintha hátul, — túl a gerincen, egy lövés tompa hangja szólt volna.

A tatár teremtette, hát most mit tegyek? — és gyorsan összeszedve a vadászzsákbelieket, a közeli gerinc nyergére fölfutottam, hogy körültekintsek.

Szemem menten egy, — a hegyi rét sarkában kúszó füstfoszlányban akadt meg, melyet a nedves pára befogott és a következő öt perc után már két parasztlegény közé ugrottam: „Mi a neved? — és az egyiknek válláról lerántottam az egycsövű amerikai, — Lancastert.

A másik legény csak kibicelt, de mikor a kérdezett egy nevet mondott be, — félretekintett és nekem úgy tetszett, mintha hamis nevet mondott volna be a barátja.

A hajnali pára miatt látcsövem nagy sárga bőrtokja csukva volt és tudj' Isten honnét szállt az ötletem, hirtelen föltéptem a tok födelét, reászegeztem a legényekre és azt ismét becsapva, — kijelentettem, hogy „fotografálva vannak és hogy én vagyok az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

új főbíró, egyben elrendeltem, hogy másnap reggel a hatóságomnál jelentkezzenek.

A legények megszeppentek, egymásra bambán bámultak, mint egy üres koffer, aztán az első hebegve bemondta az igazi nevét, hogy ő esremosnoi lakos stb., stb.

Őzbakra volt szükségem, azt hamarosan a nedves vágásban meglőttem és hátamra csomagolva, hazasiettem, hol az öreg Erdélyi Sándor — volt miniszter — két vendégével azzal fogadott: „Hát neked két puskára van szükséged, hogy egy őzbakot lőjél?!" De azután ő is jót nevetett a huncut ideámon.

Másnap a delikvens pontosan jelentkezett.

Érdekelt fél lévén, nem ítélkeztem, de azt kérdeztem tőle, vajjon mit választ: pofont-e, vagy 8 napot!

A nyomorult — pofont kért...

Mikor kimenőben az ajtóhoz ért, kalapját forgatva, tapogatva, megállt.

— Na, mi kell még?

— Hát, kérem alássan, ha már olyan jó ember a főbíró úr, — hát adjon, kérem, egy — fotografiát...

Sokkal „melegebb" volt egy másik Raubschutz históriám.

Egy távoli gazdátlan lövés hangja vezetett a tízezerholdas körmöcvárosi bérelt vadászterületem legészakibb erdejében és mikor a határ széléhez érkeztem, lepihentem, hogy ebédeljek.

Kísérőm, az akkori felsőstubnyai erdőőr mellettem hortyogott, én pedig a völgynek túlsó, meredek, sziklás oldalát kutattam látcsövemmel, mert nekem úgy tetszett, mintha egy sziklaalatti sűrű megmozdult volna. A légvonal nem volt több 400 lépésnél. Látcsövem lencséje tisztán jelezte a sűrűből kikandikáló, fölfelé figyelő katonás parasztot, ki, mintha valami sebzett vad nyomát kereste volna.

Engem, onnét túlról, nem láthatott senki, mert a szálas erdőben feküdtem. Kísérőm a látcsőben egy, a szomszédban vadászó vadorzóra ismert.

— No, Jankó, — mondtam, — jól figyelj, hogy a golyó hol prüszköl; — és 400 lépésre állítottam be a céltávcső lencséjét.

Jankó nagyott nézett. — Talán beléje tetszik lőni?.

— Nem, Jankó, csak melléje. — És két-három méterrel melléje célozva, eleresztettem az első „nadrágot-szorító" golyót, azután peng! szólt ismét a Schönauer, de erre már a vadorzó letérdelt, puskáját letette és összetett kezekkel kért, hogy ne bántsam. — Jankó, menj át, hozd el a puskát! — én pedig hangos szóval dirigáltam a vadorzót, hogy merre távozzon.

A vadorzó ugyanis már a besztercebányai területen volt és nekem nem lett volna jogom őt ott lefüleltetni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Utolsó vadorzóhistóriámat úgy mesélem el, mint minő érzésekkel én azt annakidején átéltem.

Háj községben ugyanis, — vadászterületem közepén — egy elcsapott, volt uradalmi facér vadőr akart letelepedni, kit én záros határidőn belül járásom területéről kitiltottam, mert kollégája azt jelentette, hogy az egy ravasz, bosszúálló ember és hogy erős a gyanúja, mintha lelkét egy sziléziai vadőrnek meggyilkolása is terhelné.

Természetesen, a kitünő csendőrségnek is adtam kellő utasítást és nem törődtem többé az üggyel.

Mikor ismét holdtölte volt, a hegyekbe siettem, arra a kedvenc, kétüléses, kényelmes, magas ülésre vágyódtam, melyről három völgynek nagy és dúvadját megfigyelhettem. Ott lőttem nyolc év alatt a legtöbb nagyvadat.

Egy egyedül járó vadkanra fájt a fogam, melyet Goldmann vadőröm jelentett és a medvék is már a lisztesberkenye gyümölcsét keresték.

Útközben még a háji bíróhoz is betértem, hogy kérdezzem, vajjon elment-e már az a facér jáger, mert másnap lejárt a terminusa.

Azt mesélte a bíró, hogy őzet találtak fogva egy kényszersövényezett vasban, melyet valami ragadozó kikezdett és hogy az a gazember még nem távozott.

Na, nekem sem kellett több. Végtelenül bántott a dolog, hiszen tudj' Isten, hogy azóta mi minden történhetett ott. Biztos, hogy azt a tőrt is ő helyezte arra az őzváltóra.

Jó melegen öltözve, étellel, termosszal ellátva kényelmesen elhelyezkedtem, mert hiszen reggelig óhajtottam a magas ülésen lesni, figyelni és — aludni.

Minden magas ülésem záróléccel volt ellátva, kitünően deszkázva, úgy, hogy esetleg kényelmes fekhelyet is biztosított.

Sok vadászember hazudik a saját zsebére, mikor majmolva más felelőtlen hangos, úgynevezett „igazvadász"-t, nem tartja „stílszerűnek" a kényelmet.

Nem kérek tanácsot; zsebeim tele vannak tömve jótanácsokkal, én csak — adok, — és jól tudom, hogy mit, hogyan és hol aplikáljak.

Ez a magasülés nagy vadászterületemnek legelhagyatottabb, legvadabb vidékén épült, ott eredt a kis pisztrángos patak is, mely alattam, kövek között csobogott és, mint mindig, most is boldog valék, hogy ott fönt, abban a kristálytiszta, holdfényes levegőben tölthettem az éjszakát.

A telihold fényében sötét éles árnyékot vetett minden fa, szikla és állat, és mint idős, tapasztalt vadászember, jól megnéz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

tem minden, a völgyekben kilépő, legelő, váltó állatot, mert alakja belefulladt az árnyékjába.

Órák multak. Éberségemnek száz szeme, egy mozgó valamin megakadt, mely a kis völgyet keresztezte. Medve? — nem. De hiszen ember nem jár erre, — pláne éjnek idején! — és mintha görnyedten bujkált volna.

Biztos, hogy az a gazember jár itt utóljára, — és szorosabban markoltam a Schönauer nyakát.

Persze, a hold is — sugdolódzott, hogy — ő az...

Egy kis szél is kerekedett, az a bizonyos reggelt megelőző szellő, mely itt is, amott is lengette a fenyők koronáit, egyre erősebb lett és egy-egy felhő is már sietett a havasok fölött. Féltem, hogy most már nem fog kilépni a vad az erdőszélből és az árnyékban fog túrni-legelni, mert a hold fénye már csak a túlsó erdő szélét érte.

A öreg vaddisznó ilyenkor, hajnalodás előtt tér haza, de én már nem bíztam a szerencsében és elfogott a szundító unalom.

A kutyafáját! hiszen szemben velem, a nagy fenyők árnyékában, ott, hová a hold fénye még ért, valaki — ki-kihajolt, a puskacsöve is villogott a kezében!

Lassan, óvatosan visszahúzódtam és hátralépve, lemásztam a fától védett létrán, mert úgy éreztem, mintha az a valaki odaát azért hajolt volna ki az árnyékból, hogy lássa, vajjon a magasülésen vagyok-e még és menten elhatároztam, hogyha annak a facér jágernak puska van a kezében és én ráismerek, — lelövöm.

Ebben a szituációban nem lehet egy rovottmultú vadorzóval szócserézni, de másrészt nem volt csekélység végigélni azokat a kényes perceket, mikor elhatároztam, hogy — emberbe lövök.

Jól védve, a fatörzsétől takarva, jó öt percig vártam, figyeltem, hogy az a valaki odaát kilépjen az erdőből, végül elhatároztam, hogy kiugrasztom és hogy golyót lövök a tőle szomszédos fa törzsébe.

— Bumm — tikk! — szólt a golyó vágódása és följebb: beö, beö, bőő-be-be-be... — ugatott egy elugrott, ijedt őz...

Na, ott, hol az az őz legelt, ott nem lehet ember! — és menten kijózanodva, ismét fölmásztam a létrán.

De, a tatár teremtette! hiszen az a gazember még mindig ott bujkál! és mikor a távcsőbe néztem, tisztán láttam, hogy annak a nagy fenyőnek egyik hosszú ágát a szellő bántja; — annak árnyéka lengett és mikor visszatért, a holdnak fénye egy kéregtelen száraz ágra esett, — az szabadult az árnyékból és úgy tetszett, mintha ott egy puska csöve villanna...

— Oh du E...dler!!

Másnap este átjött hozzám Justh György és az akkor ottidőző Odeschalchy Artur herceg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Tea és pipaszó mellett elmeséltem bolond élményemet, szórul-szóra, ahogyan történt. Az ő hátuk is bizsergett, lesték-várták a végét. Komolyan adtam elő a históriát, komoly véget vártak és csak akkor szabadult idegük, mikor — végeztem.

Persze, azután ők öltek; — öreg vadász! így, meg amúgy! stb., de mikor annak a bolond históriának emléke visszatér, még mindig érzem vadászéletemnek ama kellemetlen negyedóráját, mely mindenesetre elviselhetőbb a papiroson, mint az átélt valóságban.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A JÓ PECSENYE

Gyümölcsérő ősz volt. Aszalóházakba vitték az ötvenholdas gyümölcsös termését és természetesen én is az ízes Izambert, Napoleon-, császár-, pisztráng- és tudj' Isten mi más néven keresztelt körték között settenkedtem.

Mogyorót és érett somot kerestünk az erdő szélén, egyszerre — brrrr — egy csapat nagy madár repült a sűrűbe a fák közé. Akkor tudtam meg, hogy azok császár-madarak.

Az ebédnél szóvá tettem felfedezésemet. Édesatyám föltekintett és érdeklődve megjegyezte, hogy a császármadár a legjobb pecsenye.

— Mit kapok, ha egyet lövök, — kérdeztem hetykén, nem is gondolva a szerencsés eshetőségre.

Édesatyám olyanformán legyintett a kezével, mintha én még fiatal volnék ilyen dicsőséghez és kurtán szólt: — egy forintot!...

Egy egész forint! Uram Istenem! Mekkora nagy pénz volt az 1875-ben, pláne, egy tizenegyéves gyerekvadász kezében. Hiszen akkor én azzal a piszkos, zöldes, feketesasos papirossal a szomszédfalu zsidajának egész krumplicukor és Robsz-Drobsz-készletét megvásárolhattam volna.

Egy forint! — száz színes cukorfütyülő!!... és Nozdrovic minden béresgyereke lehetne vendégem! Micsoda perspektívák!...

Ebéd után fogolysrétet töltöttem az öreg „Lebeda"-ba és fölsiettem oda, hol délelőtt a császármadarakat láttam elszállni.

A császármadarak majdnem ugyanabból a bokrosból rebbentek föl ismét, de én csak azt az egyet láttam, mely előttem egy nyírfára gallyazott és melybe én szerencsésen beledurrantottam.

Kakas volt. És mikor az a feketetorkú, piros szemszegélyes szép madár lepottyant, örömömben elsütöttem puskám balcsövét is.

Úgy futottam hazafelé, mintha tatárok kergetnének.

Édesatyám az udvar diófái alatt tarokkozott és a bácsik talán megijedtek, mikor én nagy lármával az asztalukra fektettem azt a barna madarat: — „Itt a legjobb pecsenye!" — kiáltottam.

Egy pillanatra megakadtak a licitálásban. — Hol lőtted?! Na, ein Mordskerl — szólt édesatyám, de azt a forintot nem adta oda, azt csak rátában, aprózva élvezhettem.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A Kárpátokban, Tátrában, Mátrában, valamint Lengyelországban vadászva, mindenütt akadtam arra a szép kis fajdmadárra, de csak módjával; ellenben déli országokban, de különösen Szlavóniában és Horvátországban, hellyel-közzel feltűnő sűrűn élt a császármadár. Persze, akkor az erdészet még nem fésülte az erdőket és úgy neki, mint az arrafelé sűrűbben vonuló szalonkának volt miben rejtőznie és volt miben csemegéznie. Annakidején a horvát Bánus balján sok odavaló neves vadásszal találkoztam és el nem felejtettem, mert a fölötte megbízható Erdődy István gróf mesélte nekem, hogy a trakostyáni uradalom vadászterületein egyik esztendőben háromszáz császármadarat lőttek volna.

Tekintettel arra, hogy 1884-től 1894-ig alig akadt vadászember, ki a szép két országban nálamnál több császármadarat lőtt volna, én is élő tanuja vagyok a császármadársokadalomnak.

Hajtásban, sípszóval csalva, sőt a tavaszi szalonkázásaim idejében is vadásztam arra a kedves madárra, mert nem tudtam a varázsától betelni. A daruvári óriási uradalom elhagyott erdeiben mindig akadtam sok császármadárra és megesett, hogy Jenek R.-vel beszüntettük a vadászatot, mert az ideális vadász szíve — vétót mondott.

Lombhullás előtt nehéz a kakasra ismerni, de a gyakorlat a kakas fekete torkára tereli a vadász szemét és az a kettős figyelem teszi érdekessé a császármadár vadászatát.

Nekem a vadászat mindenképpen rokonszenves, de szívesen látom, ha végeredményben jó pecsenyét is hozok a konyhára.

Ma sok felelőtlen puskás hazudik a saját zsebére. Pecsenyevadásznak titulálja mindazokat, kiknek nincsen módjukban ezerszámra lőtt vadat a vadkereskedőnek szállítani és elfelejti, hogy a vad tenyésztése csak kivételes területekhez van kötve.

A legtöbb úripuskás átlag csak két-három őzbakot lő évente otthoni saját területén és én tudom, mert kiválóan széleskörű tapasztalat tanított rá, hogy nemcsak a „Trofeá"-nak nevezett 200 grammos fogpiszkálónak örvend, de a finom őzgerinc mellé tálalt áfonyára is szívesen gondol.

Gyakorlott szakács vagyok. Azért tanultam ezt az üdvös mesterséget, mert nyiltan vallom, hogy nem tartom jó vadászembernek azt a puskást, ki a havasokon, a déli szigeteken, a vadonban stb., csak ideig-óráig képes vadászni, mert szakács-analfabéta és nincsen ki segítsen a — gyomrán.

És hogy mit ér a jó pecsenye, íme egy régi példa.

Két kedves vadászpajtásomat hívtam vadászni. Mind a kettő vérbeli vadász volt. Egyikük ulánus kapitány, a másik egy regens hercegnek a veje. Előzőleg három császármadarat lőttem, hogy vendégeimet gusztusom szerint megvendégelhessem.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Eredményes vadászat után a nagy tűzhöz mentünk és én kissé késleltettem az ebédet, hogy — éhesek legyenek.

Elsőnek fűszerezett, köménymagosvízben főtt szóló rákokkal babráltunk, melyeket a helyszínen fogattam.

Közben száraz fanyársra kötött, tört borókabogyóval behintett, fűszerezett, sózott és igen vékony szalonnarétegbe takart három császármadár sült, két óriási tűzparázsdombocska között, hogy a füst ne érje. Vékony szalonnaszalagból csöpögtettem zsírt a Cerebosz-sóval hintegetett madarakra, míg azok ropogós pirosbarnára sültek.

Vendégeim azt mondták, hogy képtelenek egyenként egy egész császármadarat megenni, de mikor a duzzadt pecsenyébe szúrt késem nyomából a pecsenye leve kispriccelt, észrevettem, hogy mindketten — nagyot nyeltek. Nos, nem maradt sok belőlük. Pirított ementali sajt, fajgyümölcs és törökkávé rekesztette be a „szerény" vadászebédet, melyet Frohner, a bécsi Imperial akkori tulajdonosa azzal parentált el: „Die Herrn haben mir erzählt davon, — ja, so etwas kann man nur im Walde geniessen".

Példaképpen leszögezem, hogy 1886-ban lőttem az Illova-folyócska mellett elterülő parti sűrűkben a legtöbb császármadarat egy vadásznapon. November elején történt. Sok-sok szalonkáról beszéltek az erdőőrök és másnap Jenekkel már kora reggel ott termettünk. Csak 10—15 hajtóval tereltettük a kilométer hosszú, keskeny erdősávokat, melyekből hihetetlen sok szalonka került puskavégre, de minden hajtásban császármadarakra is lődöztünk, mert az elhibázott, elpasszolt madár a szomszéd hajtásban ismét fejünk fölött búgott.

Azt hiszem, hogy én azon a gyönyörű szép, felejthetlen novemberi vadászaton, az aranyos jószívű Jenekkel együtt két teljes császármadár-családot irtottam ki. Ez pedig nagy szó.

A táncos nyírfajdot többnyire hajtásban és vizsla előtt lőttem. Reggeli dürgőhelyén sajnáltam lőni.

A nyírfajd húsa, pecsenyéje közepes, de mindenképpen jobb a siketfajdénál, melyet csak a szakácsművészet tesz ehetővé.

A siketfajd madarat 1906 óta nem bántom. Vadászatát únom. Nem okoz vadászélvezetet, ha a dürgő ősmadarat lelövöm és — eldobom. Mert három óráig párolva, burgundi borban főzve, négy óráig sütve, még a varjú húsa is jobb. Az utolsó siketfajdot 1906-ban 1200 méter magas vágásban kitaposva, röptében lőttem. Ezt a madarat Bükkösdre küldtem Jeszenszky Ferinek, ki arra kért, hogy küldjek egy siketfajdkakast édesanyjának. Sajnos, ez a madár túlpuhán érkezett...

Mikor a kitaposott kakasról túróci kedves szomszédomnak, Justh Györgynek meséltem, Justh hamiskásan pislogva nevetett.

— Miért nevetsz? — kérdém.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

— Hát kérlek, ez nem rád vonatkozik, de analóg eset. Lovranában hallottam egy ösmerősömtől, hogy valaki valahol nem bírván a fenyőfán dürgő kakast kiokulálni, „azt röptében lelőtte", mire a kísérő vadász nagyot köpött és „pfuj Herr Graf, der Hahn war ja schon abgeritten" — elfordult.

Sok siketfajdvidéken ettem a pecsenyéjéből, de sehol nem találtam olyan jónak, mint Gecelen, hol valaha Csaplovics-Kubinyi Dódi és Ganzaug Margit, a két kiváló háziasszony keze őrködött a vendégek jólétén.

De énnekem rokonszenves a nagy kakas, mert az ő birodalmában honos a medve, hiúz és a sziklasas és odamenekül a kondából kivert vén remete is. Az ő társaságukban nem lehet lövöldözni, „sportolni", ott még divatos a — vadászat. Minden egyes lövésnek van emléke, melynek története elévülhetetlenül — halálomig kísér.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A FEHÉR DÁMBIKA

Egy fehér dámbika élt a szűkreszabott daruvári vadaskertben, melyet Tüköry Alajos nem tudot meglőni, mert a bika mindig a csapat kellős közepén tartózkodott.

Bizonyára fehér elődeinek sorsán okult.

Lubienski János gróf is próbálkozott vele; kétszer-háromszor lőtt a nyaka mellé, de azután többé nem vágyódott a kétes dicsőség után, mert félt, hogy golyója más dámvadba találna tévedni.

— Na, — szóltam — azt a degenerált vén bikát a botommal is lelőném.

— De csak — ha az Isten akarja! ... — szólt Lubienski.

Egy nagy etetőkosarat kerítettem, azzal ballagtam a rendes szóróhely felé és — szűgyön lőttem a fehér bikát.

Lubienski messziről nézte a manipulációt.

Elgondolkozva jött felém, mert nem tudta, hogy botom — puska és hozzá még — golyóscsövű.

— Tudod, — szólt kissé méltalankodva, — ennek az esetnek olyan a formája, mint mikor valaki szamárhátról nyeri el a bécsi Derby — kékszalagját ...

Szótlan lettem, bántott a megjegyzés.

— Talán sajnálod a bikát? — kérdezte L.

— Nem, hanem azon gondolkodom, hogy tulajdonképpen hol itt a — s z a m á r ...

VADÁSZAVATÁS

Sok kezdő puskást avattam vadásszá, közöttük négy dámát, de legkedvesebb tanítványom volt az a szenvedélyes külföldi fiatalasszony, kinek nevét elhallgatom, mert hiszen ma is él.

Fáradhatlan vadász volt és jól lőtt, de kegyetlen, mint minden női puskás.

Őzbakot tartogattam részére és mikor már bíztam nyugodtságában, alkalmas leshelyet készítettem a hradistói vadasban, hol az a jó bak este-reggel legelt, azután hatos srétet dugtam a puskába és a lelkére kötöttem, hogy csak az elejére lőjön és — otthagytam.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Azt akartam, hogy önállóan lője első őzbakját és a kis dombra kapaszkodtam, hogy a túlsó völgybe belássak.

Az őzbak nem váratott sokáig magára, de nekem úgy tetszett, mintha a tompa durranást egy éles sikoly követte volna és egy pár ugrással lesiettem, féltem, hátha vaddisznóra lőtt.

Rémes! Egy erős őzbak vonszolta-húzta a hátulját és az a — különben finomlelkű, szép, szőke asszony, eszét vesztve, egy apró kis késsel szurkálta az őzbak combját...

Most aztán én is elvesztettem egy percre az önuralmat, egy száraz vesszővel végigvágtam az asszony hátulján és Schönaueremmel nyakonlőttem a szegény állatot.

— Miért nem lőtt a balcsővel?

— Nem tudom.

— De az Istenért, hát azzal a kis penecilussal miért szurkált a szegény bakba?

— Nem tudom.

— Bocsássa meg, kérem, hogy magára vágtam, de nem bírtam a rémes látványt...

— Köszönöm, Lulu, — jól tette, — csak most ébredek, hiszen mit tudtam én, hogy mit csinálok és most esküszöm, hogy soha többé nem lövök őzre...

Egy pár esztendő mulva levelet hozott a posta az — urától: „Feleségem ma lőtte a tizedik őzbakját és nem tudom, miért, arra kért, hogy én közöljem ezt veled, a mestro-val...

RÉGI MAGYAR BARÁTKOZÁS

A kilencvenes években Somogyba utaztam, hogy Somssich Mária grófné mikei szép vadászatain résztvegyek.

Útközben összeismerkedtem több egyúton levő úrral és természetesen — s z ó v a l is vadásztunk.

Velem szemben ült egy úr, kit azelőtt nem láttam és ki a bemutatkozáskor nem hallotta nevemet.

— Még soha nem lőttem annyi szalonkát, mint az idén — szólt a szembenülő és a summát is bemondta.

„Ne nagyon dicsekedj vele, Nozdroviczky a télen lőtte odalent a szigeteken az ...-ik szalonkáját", — szólt Jeszenszky Manci.

„Mi—cso—da! Mennyit?! Nahát ha az a iczkiviczki a szemembe mondja azt a hazugságot, akkor én úgy vágom képen...

„Bocsánatot kérek, hogy abban a rendkívül veszedelmes vállalkozásban zavarlak — és újból bemutatkoztam annak a különben príma úriembernek —, azután pedig a többiek nagy gaudiuma mellett összeölelkeztünk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

EGY FURCSA VADDISZNÓ „DUPLÁ"-M

1888 decemberben Zsámbokréthy Emil alispán hívott vaddisznóvadászatra.

Friss hóra ébredtem, fiatal valék és bizakodva, vígan szánkáztam a nagy hegyek felé, mert Emil bátyám stankóci erdőőrei sok vaddisznót jelentettek.

Egy nagy hegyhát mindkét völgyét álltuk el.

Négy duplának durranása közeledett felém. Baloldali szomszédaim: Nemák Józsi, Sipeky Sándor, Vietorisz Gyuri és még valaki, lődözött a hegy oldalában menekülő 8—10 vaddisznóra, melyek közül kettő elvált és nyílegyenest felém szaladt.

Már-már légyre akartam fogni az első vaddisznót, mely, mielőtt a patakhoz ért volna, megállt és fölbukott, ami engem annyira zavarba hozott, hogy a második erős kant 20 lépésről elhibáztam és csak a második lövésemmel tudtam fölborítani.

Az első vaddisznó vérnyom nélkül jött hozzám és csak egy kis belövés volt az oldalán látható. Bizonyára fickótól fordult föl.

Na, gondoltam, vajjon kicsoda fogja azt a disznót reklamálni, hátha még több is esett!

Szép mázsás, hároméves vaddisznók voltak és mikor mindannyian összejöttünk, mindenki ama bizonyos Júdás mosollyal gratulált nekem, de én hallgattam, mint a sír és valószínűleg — pirultam.

Mikor Emil bátyámmal egyedül maradtam, megsúgtam a titkomat, hogy szabaduljak tőle, de az okos alispán fontoskodva rámszólt, hogy most már tartsam titkomat a bögyömben, mert ha megtudják, visszasietnek, nyomoznak és végül négy részre vágják a vaddisznót.

— De hát mi lesz a disznóval? — kérdeztem.

— Én ajándékozom nekik, gavallér leszek és téged is dícsérlek.

Negyvenkét esztendeig a — bögyömben maradt és most leadtam, mert már nincsen ki előtt titkoljam...

MIKOR A HALÁLBÓL ÉBREDTEM

1917 december elején éles északi szél és térdigérő hóban indultam turóci vadászterületem nagy hegyei közé; — az utolsó különleges szarvasbikalelövési engedélyt akartam beváltani.

Erős bika nyomát követtük az erdőőrrel és becslésem szerint körülbelül 450 lépésnyi távolságban a túlsó hegyoldalban pillantottam meg a jó 12-es bikát, mely már-már a raksai hegygerincet elérte.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Szokásom ellenére, az erdőőr biztatására, no meg azért is, mert fölötte nehéz volt a nagy és keményre fagyott hóban járni, egy expensiós golyót küldtem a bikába.

A golyó talált, de a hátraesett bika ismét lábraállt és lassan lépve eltünt a hegy gerince mögött.

Batthyányék erdőőrét elküldtem Raksa faluba szánért és utasítottam, hogy ennivalót is beszerezve, kövessen engem nyomon, amíg reám lel.

A jó angyalom diktálta ezt a parancsot. Két óráig föl-le követtem a sebvéres szarvasnyomot, azután elernyedve, a hóba ültem hátizsákomra, hogy pár percig pihenjek.

Hogy azután mi történt, azt már csak otthon, az ágyban tudtam meg.

Pálinkával ébresztgettek, dörzsöltek, tüzet raktak, — aztán fenyőgalyakon lecsúsztattak a szánhoz ás hazavittek.

Tizennégy napig feküdtem az ágyban.

Azt mondotta a stubnyai orvos, hogy a fehér halállal el voltam jegyezve és csak Gyurkó erdőőr húzott ki a torkából.

Mikor ismét talpraálltam, Gyurkó már reám lesett egy körülcsapázott, egyedül járó vadkannal.

Telis-tele csomagoltam egy nagy hátizsákot mindenféle „háborús jóval", cukorral, kávéval, dohánnyal, liszttel, egy pár koronát is mellékeltem hozzá és azzal köszöntem meg Gyurkó szívességét, hogy megmentett.

„Gyurkó! — azért hoztam, mert megmentetted az életemet!"

Gyurkó meghatottan nézte a sok csomagot, aztán felémfordult: — „Főszolgabíró úr, az a csekélység nem éri ezt a sok jó ajándékot!"...

A kutyafáját!...

ELSŐ NAGY MOCSÁRVADÁSZATOM

Mikor nagykorusítottak, első dolgom volt, hogy maradandó emléket szerezzek annak a napnak.

Greenertől hozattam két angol puskát és Stojnov Iván barátommal az alsó dunai mocsarakba utaztam vadászni.

Sógorom közvetítette a kirándulást és minden díszmagyaros ismerősöm kért — kócsagtollat, meg kitömött — pelikánt.

Sátrat, szúnyoghálókat vettünk, Springer pedig szállította a — ládákat, patronokat.

Reménységgel telítve érkeztünk a dunamelléki faluba és már aznap este kint háltunk a végtelen nádrengeteg szélén.

A pákászok halászlét főztek. Azt a „híreset!" — „Két köcsög

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

víz után egy merítő fakanállal mérges paprika!" — Óh édes magyarom!

Tátott szájjal viaskodtunk az álommal, — reggelre pedig szunyogtól dagadt pofával ébredtünk...

Puffogattunk, durrogattunk de már jó egy mérföldnyire lehettünk a negyvenezer holdas mocsárban, mikor csónakosunk hirtelen kitért egy tökforma valaminek, melyről kisült, hogy az — egy emberi hullának a hasa...

„Na, már megint leütöttek valakit!" — szólt az öreg pákász.

„Kik, kicsodák?"

„Hát azok a szegénylegények. Tegnap is amott füstölt a tüzük. Mert tetszik tudni, ide nem mer jönni a zsandár. Ezer útja van a nádnak. Aki nem ismeri, annak mind — befelé visz."

Itt pusztulna a csöndér is örökre.

De a minap mégis fogtak egyet. Cigánynak öltözött három csendőr, oszt tilinkóval, hegedűszóval csalták őket a Dunapartra, úgy fogták, kötözték...

Éjjel nem aludtunk. Beszélgettünk és néztük az imbolygó, eltünedező, majd ismét fölbukkanó lidérceket.

De harmadik nap éjjelén már mély álomba merülve feküdtünk a hálókocsiban hazafelé...

A SÓSDIAI NÁDIFARKAS

1883-ban látogatóban valék Temes megyében. A holt Temes folyó vunáiban vadásztunk és mert azon a napon két rezneket lőttem, egy közalapítványi bérlő a Lo-Presti bárók sósdiai uradalmába hívott vadászni. Úgy emlékezem, hogy azon a vadászaton egy Pop nevű birtokos és Kirchner bérlő is résztvett.

Hogy azonban ki volt a háziúr, azt ma már nem tudom, mert hiszen sem azelőtt, sem azóta nem jártam Sósdián.

Rekettyével, szederindával, sással átszőtt, részben mocsaras őserdőfajta sűrűben egy öreg vadkörtefa mellé állítottak és azt mondták, hogy a vadkörtefa alatt temetkezett az uradalom birtokosa, egy Lo-Presti báró, aki éjféltájban fehér lepedőbe burkolva száguldott végig a szomszéd falvakon és ilyenkor menekült előtte a babonás nép, mert félt a bolondos embertől.

Már javában borzongott-bizsergett a testem a nem kívánatos szomszédságtól, mikor az erdő sűrűjéből egy ütött-kopott bundájú kutyaforma állat lépett az elhagyott útra, megállt, elfelé nézett és fülelt, én pedig — talán 20 lépésről — oldalba lőttem.

Azt hiszem, az egész töltést lőttem az oldalába, mert szó nélkül elterült.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Mikor a vadászok hozzám jöttek, — egy német nevű úr gratulált nekem, mert hogy én egy nádifarkast lőttem.

Délután kacsáztunk, más egyébre is vadásztunk, estére pedig betértünk egy ódon kastélyba, hol az odavalók órák hosszáig szörnyűséges históriákat meséltek, melyeknek szerzője az a Lo-Presti báró volt, ki az erdő elhagyott vidékén, a vén körtefa alatt óhajtott temetkezni.

Elvégre mindenki úgy öltözik éjfélkor, ahogyan neki jól esik, csakhogy az emberek akkor vallásosak, babonásak voltak és nem tudták, hogy ötven évvel később a népek nappal is hasig meztelenül táncolnak — mutogatóba.

Lo-Presti báró nappal aludt és éjjel járt látogatni.

Azt mesélték, hogy a Lo-Presti testvérek halált esküdtek egymásnak, de csak — úri módon.

Lo-Presti báró egyszer beüzent a vármegye alispánjának, hogy egy időre nem fizet adót és hogy ne küldjenek végrehajtókat, mert hogy erre a célra a kastély négy sarkába puskaporos hordókat helyeztetett el, melyek egy gombnyomásra szép összhangban, egy időben robbannak és invitálta az alispánt, hogy jöjjön és győződjék meg az ügyes szerkezetről.

Az alispánnak persze száz egyéb üdvösebb dolga akadt és egyelőre nem bántották a sósdiai bolond bárót.

Mikor azonban hivatalosan arról értesítették Lo-Presti bárót, hogy egy „katonai" végrehajtó komisszió óhajt nála tisztelegni, a báró engedékeny lett és jó ebédre invitálta a tekintetes vármegyét.

Lo-Presti lefizette az adóját, szakácsa remekelt, ebéd után pedig betessékelte vendégeit a pipázóba, hol remek snapszokat, feketét tálaltak, azután az ajtó küszöbére fektette ismert szelídített két farkasát és a dolga után nézett.

Csak estére tért vissza.

Az urak pedig ezer apró gondok között a kényelmes karosszékekben nyögtek, mert ha valamelyikük — szellőztetni akart, a két farkas fölállt, morgott és nagyon furcsán nézett rájuk. A foguk is látszott...

Végre megjött a bolond báró.

„Ezer bocsánatot kérek — szólt színlelt zavarban —, hogy kissé késtem, de annyi sok bajom van az embereimmel, — teljesen megbízhatatlanok. Képzeljék, kérem alásan, ma is minő kellemetlenséget okoztak. Tegnap két macskát lövettem le, mert az énekes madarakat pusztították, a vadászom dohányzacskó céljából lenyúzta a két macskát és a szamár inasom azt a két macskát — nyúl helyett — a szakácsnak vitte... Na, nem baj; örülök, hogy az uraknak ízlett az ebéd, máskor is legyen szerencsém..."

Mindezeket saját fülemmel hallottam ott helyben mesélni és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ma, negyvenhét esztendő után D... bárónő mint tanu dokumentálja, hogy Lo-Presti tényleg éjjel járt — vizitelni és hogy kissé „túlérdekes ember vala".

De egy Lo-Prestire valló mende-monda is motoszkál a fejemben; — olvastam-e róla, és vajjon igaz-e, nem tudom.

A két testvér tetőtől-talpig úriember volt, de valami kényes családi ügy alaposan végzett a testvéri szeretettel és — halált esküdtek egymásnak, — de csak szembe kerülve, úri módon. Nehéz ilyet úri módon elgondolni.

Az egyik Lo-Presti egyszer a Kaszinóban találkozott a másikkal. Nagyvad-vadászok voltak.

„Öcsém, Indiába megyek tigrisekre, — nem jössz velem?"

„Megyek!" — volt a kurta válasz.

Hogyan, hogyan nem, de megesett, hogy az idősebb lezuhant egy tigrisverembe.

„Húzz föl, öcsém!" — könyörgött az idősebbik.

„Sajnálom bátyám, de a sors is úgy akarja, hogy elpusztulj. Isten veled!"

„Na, ha ezt a Kaszinóban tudnák, akkor téged onnét kidobnának!..."

És az öcs reáeszmélt, hogy ez nem „úri dolog" — és fölsegítette a bátyját...

Tizenhárom évvel ezelőtt többízben volt vendégem a patriárkakort ért Odeschalchy Artur herceg, kinek egyik felesége szintén Lo-Presti leány volt és én akkor megkérdeztem, vajjon mi igaz a sok Lo-Presti meséből?

Az öles, szép öregúr egy percig elmerengett, aztán végigsimított hófehér, övig érő szakállán: — „Hát igen, — de tisztességes, becsületes urak voltak!"

KÉT KIS TÖRTÉNET

Két kedves emlék motoszkál a fejemben, mely negyvenöt év óta hűségesen elkísér. Illik, hogy most szóvá tegyem, mert úgy gondolom, lesz még aki — megérti.

Annak idején a vágvölgyi urak jórésze Bécsben farsangolt. Odacsalt minket az udvar fénye és az a varázsgyűrű, mely mindig és mindenütt övezte.

Az elmulatott vagyonnak is volt nagyobb ellenértéke, mert nem fölözte le a cigánymuzsikával járó mámoros dáridó.

Én akkor rendkívül sokat vadásztam az ország határán kívül is és feltünt nekem, hogy egyik fiatal osztrák Majoratsherr és a szomszédja ridegen bántak a diplomás uradalmi tisztviselőkkel, nem nyujtotak nekik kezet stb.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Egy konkrét eset alkalmával szóvátettem a dolgot, mire egyik bécsi barátom — egy fiatal Erlaucht — azt felelte, hogy én az osztrák feudális szokásokat nem értem és hogy az nem gőg és nem sértő gesztus.

Édesatyám akkor adta el szentmártonpatai birtokát és nekem csak az ősiség jutott, de mert a „von és und zu"-nak odakint jó ázsiója volt, — nem nyugodtam meg a nyert választban és egyízben a Ronacherben velük mulatva, ismét pedzettem a témát.

Akkor történt, hogy egy előkelő párizsi Casino az angol trónörökös által melegen ajánlott Hirsch bárót nem óhajtotta tagjai sorába választani, minek hatása alatt én azt proponáltam, hogy direktívát, elbíráló szentenciát kérjünk a rátartós és rigorózus Casinótól, vajjon mi illik és mi nem, — az előkelő fiatal földesúr köszöntse-e előbb idős, diplomás főtisztjét vagy — fordítva stb.

Azt hiszem pezsgő mellett, a Ronacherben írtuk meg a levelet és később nem is gondoltunk rá, feleletet sem vártunk, szóval „hecc"-nek tartottuk az ügyet.

De az udvarias válasz megérkezett:

Íme a magva: „... nem vagyunk illetékesek a kérdést elbírálni, nézetünk egyoldalú lenne, mert minálunk m i n d i g a z a z e l ő k e l ő b b, — ki e l ő b b köszönt..."

Másnap észrevettem, hogy ismerőseim alig győzték a köszöntésben, üdvözlésben egymást — megelőzni...

*

Úgy gondolom, minden vadászember kisebb-nagyobb mértékben irígyli a szomszédját, ha annak jó „Anlauf"-ja van. Ez a sárga irígység többnyire néma; de megesik, hogy csúnya módon, panasz formájában is nyilvánul.

Én sem nézem szívesen, ha a vad szomszédom felé „dül", ha szomszédom snepfbe, rókába „belehibáz", — de jó édesanyám öröke, a „puha", pazarló szív, néha azt súgja a fülembe, — engedd a szomszédod felé!

Persze, jól esik az érte járó köszönet is, mert hiszen gyenge, gyarló és főleg hiú emberek vagyunk.

1886-ban Lengyelországban vadásztam G. I. vadászterületein, kinek ulánus fia jó barátom volt.

A személyzet rókát jelzett, mire G. S., a háziúrnak fia megjegyezte, hogy ő még nem lőtt rókát és szeretné, ha végre a csöve elé kerülne.

Egy sűrű rezula is beleesett a Stráfba, abból futott ki egy öreg róka, egyenesen felém tartott, de én inspirálva barátom megjegyzésétől — ki szomszédom volt — kendőlobogtatással a rókát feléje szorítottam. Jól emlékezem arra is, hogy nagyon „drukkoltam",

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

mert G. S. csak közepes puskás volt és örvendve láttam, mikor a hajtók a megspriccelt rókát megfogták.

Hajtás után mindenki gratulált a háziúr fiának az első rókához, de én észrevettem azt is, hogy barátom jó hosszú ideig referált édesatyjának, ki melegen, barátságosan nézett felém.

A jó emberek szívét megérzem, — még ha szembe sem kerülnek.

A házigazda félkört formált és legtekintélyesebb vadászvendégét fölkérte, hogy fiát a „jövendőbeli" lengyel király (sajnos, még ma is késik) — a haza és szent Hubertus nevében — rókavadásznak avassa.

Mikor a fiatal rókavadásznak gratuláltak, a háziúr csendet intett, elmondotta a róka lelövésének előzményeit és azután kalapját emelve, nekem gratulált a gavalléros gesztushoz.

Én akkor már nagykorúsított, de még csak 21 éves fiatalember valék és természetesen a kiosztott ünnepélyes dícséretre — fülig pirultam.

Azóta sokszor megismételtem a vadnak átengedését, — persze emberét és vadját válogatva — és mondhatom, hogy nem jártam rosszul.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

IN MEMORIAM

Édesatyám 1860-ban Szigetvárra utazott, hogy örökségét, a szentmártonpatai uradalmat megtekintse.

Huszárja két pisztolyt dugott oldalzsebeibe. Elbúcsúzott a családbeliektől, elutazott Pestre, onnét hajóval Mohácsra, stb.

Mikor a tiszttartó bemutatta a számadásokat, édesatyám egy tételnél megkérdezte, hogy vajjon az mit jelent.

A szegénylegénynek havi konvenciója, — szólt a tiszttartó, egyben megmagyarázta, hogy miért és hogyan.

Édesatyám már másnap visszautazott Nozdrovicra és egy hónapon belül eladta — az értékes örökséget.

1888-ban én is arrajártam és vadásztam. Odajött Nádossy Pista is. Négy lóval befordult az udvarra, az ostorral köszöntött, balkezével pedig nyolcast dirigált.

Nádossy Pista Szentlőrincre invitált vadászni, onnét pedig átvitt Jeszenszkyékhez Bükkösdre.

Bükkösdön még éltek az öreg alispánék. Fiuk — Ferkó bácsi — volt akkor a „fiatal uraság", kinek öt fia iskolába járt.

Mikor a „legifjabb" Ferencből is már legényember lett, minden esztendőben Bükkösdre utaztam vadászni, hol igen értékes volt a vad, mert meg kellett tudni keresni.

Szívesen és nagyobb vadászélvezettel vadásztam a gyűrűfűi és egyéb sűrű gödrökben elfekvő vadra, mint sok más vaddús területen; üres tarisznyával soha nem tértem haza és meg van örökítve az az augusztusi nap, melyen a századik foglyot hoztam az áldottlelkű és emlékű háziasszony híres magyar konyhájára.

Lombhulláskor, mikor hónapokig vadászúton voltam, — Feri barátomnak írtam, hogy jövök. Közös megbeszélés után meghívtak a „sógorok és unokatestvérek" is és a mikei négy kis arabs elvitt minket Grösgalra, Kastélyos-Dombóra, Dráva-Tamásiba, Mozsgóra, stb., hol a vendégszerető urak és barátok portája nyílott. Vadásztunk, mulattunk, tarokkoztunk, táncoltunk — és rövid lett a napnak huszonnégy órája.

Hálatelten emlékezem vissza a kedves, eredményes és szép vadásznapokra, de a lelkem elborul, ha mindazokra gondolok, kik azóta abból a körből örökre távoztak.

A nagy világégés előtt ismét visszaköltöztem régen elhagyott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

szűkebbkörű hazámba, oda, hol a hegyek ormán szép Hazám történelme rombadűlve mered a nagy égbe.

Ősiségemet a kassza-podhragyi váruradalom erdőrengetege övezte. Magyar Balázs és a Petrőczyek óta az utolsó századokban a Divék nemzetségnek egyik dúsgazdag ága volt Nozdrovicnak hűséges szomszédja és jóbarátja.

Játszi gyermekéveim szép emlékei is a lédeci várkastélyba visznek és mikor ott — immár idegeneknél — utoljára vaddisznót hajszoltam, megilletődve gondoltam a régiekre. Akkor halt meg az ősi birtokos utolsó ivadéka.

Nyomorogva, elhagyottan jött vissza — meghalni...

A várromok tövében vadászva akadtam a halottra. Reáismertem.

Meredt szemmel nézett oda föl, a rombadőlt várfalaknak egyetlen, üres ablakára...

FIÁTH IMRE

Húsz évvel ezelőtt Szüts Jenő, a kedves és gavalléros alispán Székesfehérvárra invitált vadászni és én azután még egy félévig — ottmaradtam és természetesen, minden szabad időmben vadásztam.

Fiáth Imre volt a város legszenvedélyesebb puskása, kivel hamarosan összebarátkoztam és azután, jó-rossz időben, nap-nap mellett, ki-ki ruccantunk a dinnyési mocsárba, vagy pedig a Sóstóra, Szüts Jenő pedig mindenhová hívott, hol ő is vadászott.

Fiáth tagbaszakadt, kitartó vadász és igen jó puskás volt; talpig úriember, de volt egy kényes vénája, — bántotta, ha valaki vitatta az ő koronázatlan királyságát, mert ott ő volt legjobb puskás.

Örökké versenyeztünk, hol hallgatagon, hol pedig megolvastuk egymásnak töltényeit.

Mindez persze jó kedvvel történt. Mikor azonban eladtam kitünő „Honorable de Nozdrovicz" puskámat és ideig-óráig Zalán Pistának egyik húszforintos „vadőri" régi puskájával is győztem a „madárkákat" és a mindig kedvesen jókedvű Szüts Jenő ugratta Imrét: „Ne hadd magad, Imrus, nézd, az a „tót" még azzal a vízvezetéki csővel is csúffá tesz...", akkor Fiáth kipattant az úri bőrből és kurtán odaszólt: „Hát hiszen az a „vas" úgy szór, hogy akkor is esik a kacsa, ha mellé céloz!"

Sok-sok szép vadásznapot töltöttünk együtt és én hálásan gondolok őreájuk, kik akkor oly szívesen láttak vadászataikon.

Azután hazamentem a nagy hegyek közé, hol az „egyes" golyó az úr.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

BÜKKÖSD

DARUVÁR

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

De a nagy világégés után onnét is el kellett mennem és mert már hatvanéves valék, Istenbizony — már-már gyöngült az életkedvem.

Szombat este jöttem és mert a nagyváros vasárnapja fölötte unalmas, hát kiutaztam Fehérvárra, hogy lássam a régieket.

Ott hallottam, hogy Szüts Jenő — sajnos — már elment, — a túlvilágra segítette ez a nyomorult világ...

Azután kisétáltam a Sóstóra. Négy csónak feneklett ott, — a nád szélén, a régi helyen és egy ember járt arrafelé, úgy tett-vett, mintha köze volna hozzá.

Rámösmert.

És azután mesélt.

„Azóta is, mint régen, minden este idejött, csónakba ült és leste a kacsát."

Egyszer aztán itt találtam a szegény Nagyságos urat — dermedten, halva.

Felső teste a csónakban feküdt, de a lábai a vízbe lógtak. Ő maga csúsztatta a csónakot a sekélyből, bundáskabát volt rajta, nagyan erőlködött és a fölös vére — megölte. Talán az Úr Isten is úgy akarta, hogy ott haljon meg, hol szívesen élt...

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A BACSA LEÁNYA

Évente, mikor a szirti sas már sűrűn hordta fiainak a zsákmányt és a vén bak is a törpefenyőbe verődött, vagy az ősz elején, ha a medve és a vaddisznó tarolta az érő zabot, Elek bátyám kurta, de meleghangú írásban szólított, hogy jöjjek, siessek.

Eleinte a hegyek-völgyek elején portyáztam, cserkésztem, aztán följebb vitt az utam, végül pedig oda fölköltöztem, abba a kis vadászházba, melyet Elek bátyám födött tornác kilépővel ellátva, jó vadászkényelemmel rendeztetett be.

Ennek a kedves hajléknak volt Ancsa — a bacsa leánya — a gondozója. Szerettük mindannyian azt az okos, takaros, ügyes kis tót leányt, kit én már gyermekkora óta ösmertem.

Elmesélem szóról-szóra mi történt, hogyant történt, jól emlékezem reá, hiszen kedves-bús emlékeim közé szögeztem a históriáját.

Pirkadó hajnalban indultam. Az ébredező nap már szelíden gyujtogatta a sziklacsúcsok büszke fejét, nesztelenül öntötte végig a nagy havast fényével és mire kiértem a sötét fenyvesből, már millió harmatcsöpp gyulladt ki a nap tüzétől és ezer színben, gyémántcsillogással ragyogott-villogott a nagy Mindenség.

Öles páfrány és bokorvirágos fű között haladtam a lármás, vadsziklás pisztrángpatak partján és egy zuhogójánál lepihentem, hogy színig élvezzem a nagy gyönyörűséget.

Sűrű sötét pára borította odalent a völgyek fenyőrengetegét, tévetegen lengett egy-egy foszlánya, hogy aztán semmisülve pusztuljon a nap hevében. Fölöttem felhőtlen, tiszta a nagy ég, csak egy kis felhőfátyol bujkál odafönt a komor sziklakolosszusok között, enyelegve egy tehetetlen óriással, melynek feje, mint az istenadta Bazilika óriási kupolája, büszkén meredt az ég legszebb azúrjába.

Még egy kurta kapaszkodót kellett győznöm, aztán elértem a „Zelena Szkalá"-t, azt a sziklafalat, melyben — szédületes magasságban — a saspár fészkelt.

Túl a havas nagy zöldjén egy birkanyáj fehérlett, körülötte pedig elszórtan legelt a marha apraja-nagyja, melynek egy-egy kujtorgóját éles hangon terelgette a bozontos, hófehér juhászkutya és egyazon hangon szólt a baktató marha imbáló kolompja. A bacsa

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

és leánya őrizte ott azt a nagy tarkaságot; ez volt az ő szép birodalmuk.

Mult az idő, a napnak is már kurtább lett az árnyéka, egyszerre, mintha csak a sziklák szülték volna, előttem termett — Ancsa. Lihegve-zihálva, térde fölé emelt harmatvizes szoknyával, mint egy ijedt őz, szótlanul meresztette reám nagy kék szemét, aztán kérésre fogta, hogy ő bizony nem tudta, hogy már ma lesbe ülök.

— Nem baj, Ancsa, — mondom — de most ülj ide mellém és hozz nekem jó szerencsét.

Szó nélkül ült mellém a kis tót leány, le sem takarta formás térdét, nedves, nevető szemében pedig ott tükrözött pajzán jó kedve.

Tehette, hogy ne féljen.

A havasok kristálytiszta levegőjéhez nem férhet a nagyvilág piszkos bűze. Közel van ott az Isten, abban a templomban megremeg a bűnös ember lelke.

Beszélgettünk, nevetgéltünk, egyszer aztán odaszólt a leány: sipongnak a fiókák! — És íme, hangos szárnysuhogással száll az öreg sas fészkének párkányára.

Golyóspuskám legye lassan illeszkedik a vén sas mellére, aztán nagyot, éleset szól és hanyatt-homlok zuhan a nagy madár a mélységbe.

Hangos kurjantással ugrottam a vergődő nemes rablóhoz és — Isten bocsássa meg apró kis bűnömet — vadászgyönyörűségem széles örömében — megöleltem a kis tót leányt.

*

... Mikor a berkenye levele már pirosra virított, száz színe lett az erdőnek és a hulló levele oly búsan tépi az egyedül járó éltes vadász lelkét, ismét a ledovai havasokhoz siettem, hogy a múlással dacoló örökzöld fenyvesek üdeségében gyönyörködjem.

Házigazdám Jankót küldte a vasúthoz elibém, hogy mire a kastélyba érek, megbeszélhessem vele vadászkirándulásaimat.

A hű vadőrt a hintóba, mellém nógattam, aztán vallatóra fogtam, hogy mi az újság a nagy hegyekben.

— Hát nem tudja a pán Velkomozsni!?

— Nem én, Janko. Meséljen.

Jankó elfordította nagy, bozontos fejét és illetődve, csöndesen szólt:

— Megöltük Ancsát. Szegény belefutott a drótba!

Megrezzentem.

Aztán lassan, fájdalmas hangon elmesélte a szegény teremtésnek borzasztó sorsát.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

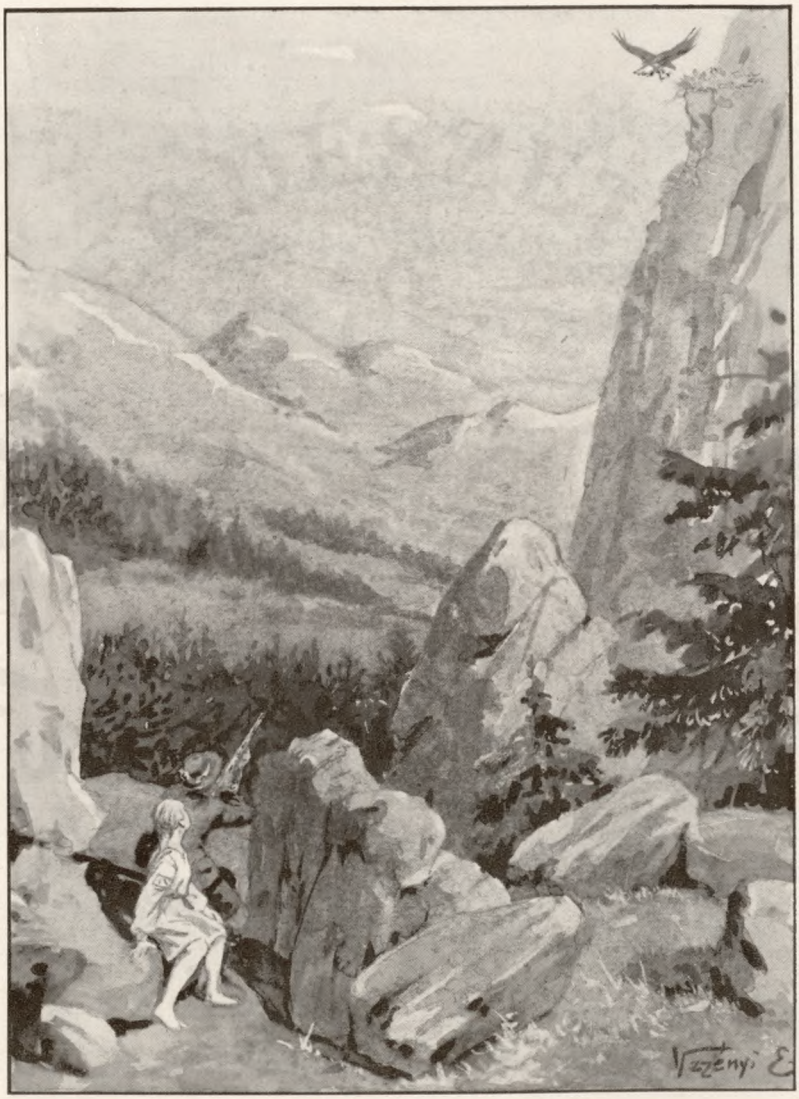

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

„Mint minden évben ősszel, az idén is puskát kötöttünk a zabba disznóra, medvére. A hatóság megengedte, ki is hirdettük annak rendje és módja szerint és a bacsával abban egyeztünk, hogy minden páros nap reggelén én kapcsolom ki, estére pedig ismét ravaszra akasztom a drótot.

Kedden történt, hajnalban.

A bacsa volt soron. Tudja a jó ég, mi lelt, nyugtalan voltam, korábban indultam hazulról, hogy megtekintsem az érő zabot.

Éppen a nagy vágás alatt haladtam, mikor a bacsát megpillantottam, ki kalibáját elhagyva, a zab felé iparkodott. Egy-kettőt feléje huhukoltam, aztán letelepedtem a patak mellé, hogy bevárjam, míg a bacsa beér.

A ködpára már leszállt, pipára gyujtottam, kíváncsian végigtekintettem a túlsó nagy vágáson, egyszerre egy nagy dördülés és nyomban rémes, velőtrázó sikoltás zúgott végig a nagy völgyön.... A bacsa megtorpant, fejéhez kapott és „Jézus, Mária, a leányom" kiáltással rohant a lövés irányában...

Alig pár lépésre a puska csövétől holtan feküdt a szegény leány a zabban. Költögettük, ébresztgettük, de — hiába. Szerencsétlen apja sírva szólítgatta, szelíden fogta le égnekmeredt nagy szemét, aztán leborult melléje és imádkozott:

— Miatyánk, ki vagy a mennyekben..."

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

OROSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
1866

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

STÁDIUM
SAJTÓVÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI., RÓZSA-U. 111.
TELEFON:
112-47.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

a.e.8.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.